

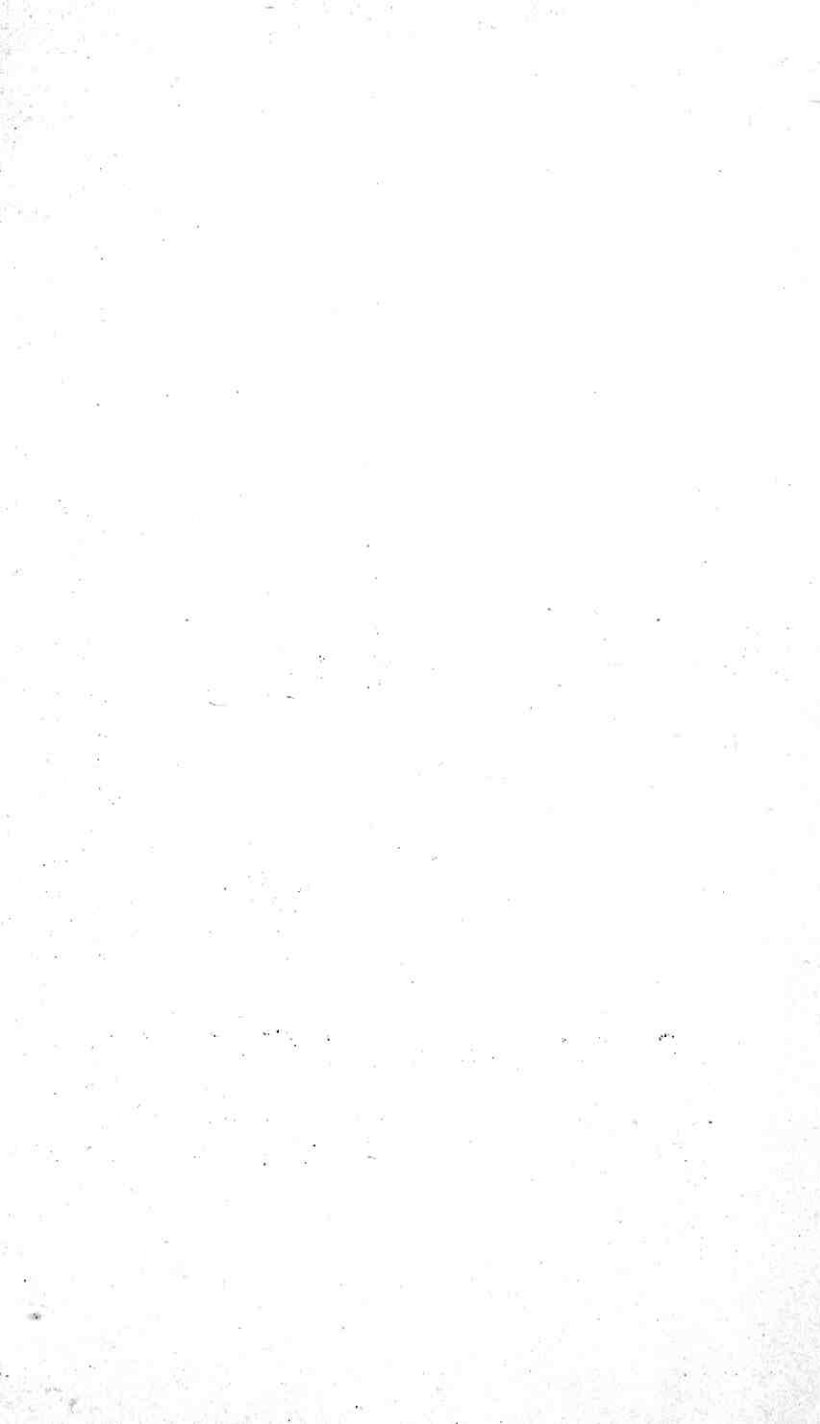
Rust een weinig : oudejaarsgedachten

<https://hdl.handle.net/1874/234028>

E. LAURILLARD.

RUST EEN
OL
WEINIG

Oudejaarsavond-Gedachten.

mm 10498

RUST EEN WEINIG.

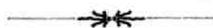

AC A 2219

RUSt EEN WEINIG.

Oudejaarsavond-Gedachten

DOOR

Dr. F. LAURILLARD.

Vierde Druk.

FIRMA WED. F. HERFKENS & ZN. - UTRECHT.

BIBLIOTHEEK UNIVERSITEIT UTRECHT

3014 459 0

Een woord vooruit bij den eersten druk.

De toespraak: Rust een weinig, door mij eens als tekst van een Oudejaarsavondpreek gebruikt ¹⁾, stelde ik als titel aan het hoofd dezer overdenkingen, op bepaald verlangen des Uitgevers. Zij is er wellicht ook niet kwaad voor. —

De Oudejaarsavond geeft aan velen geen gelegenheid, aan velen zeker ook geen lust, om lange stukken te lezen; maar wel zullen de meesten op dien avond tijd hebben en genegen zijn, om door de lezing van enkele regels eene goede gedachte in zich en in de hunnen op te wekken.

Dit hield ik bij de samenstelling van dit boekje voor oogen. In kleine prozastukjes en versjes, in korte rijmen en spreuken, legde ik daarin neêr, wat ik in overeenstemming achtte te zijn met het karakter van den laatsten avond des jaars.

Op zeer weinige uitzonderingen na, is de inhoud, voor zoo ver die van mij is, nieuw. Wat aan anderen ontleend is, is als zoodanig aangeduid, en zal, hoop ik, al kan het bekend zijn, den lezer toch niet ongevallig wezen.

Natuurlijk wensch ik, dat wie op den Oudejaarsavond een weinig zal rusten met dit boekje in handen, iets meer aan zijn rusten moge hebben, dan wanneer hij daarbij niets in zijn hand had.

DE SCHRIJVER.

Amsterdam, 15 December 1869.

¹⁾ Marc. VI : 31.

Voorbericht voor den tweeden druk.

De Uitgever vroeg mij om een voorbericht voor dezen tweeden druk.

Mijn voorbericht zou eigenlijk kunnen zijn, dat ik niets te berichten heb.

Het boekje is inwendig gebleven wat het was en uitwendig slechts een weinigje veranderd. En de wensch, waarin ik de voorrede van den eersten druk deed uitloopen, is ook nog steeds dezelfde, dat spreekt van zelf.

Dat de prijs verminderd is, kan iedereen zien, en dat daardoor de kring der lezers zich nog wijder uitzetten moge, hopen ten minste twee personen. Men raadt lichtelijk wie. 't Zijn dezelfde twee, die er de naasten toe zijn, om zich in deze vermeerdering van druk het meest te verheugen. Dat klinkt wat wonderlijk, maar onduidelijk is 't niet.

En nu, ga uit, mijn boekske! ten tweede male, en leg een zegen in de hand die u opent.

DE SCHRIJVER

Amsterdam, 1872.

Voorbericht voor den derden druk.

Deze derde druk is me een krachtig bewijs, dat ik gelijk had, toen ik bij den eersten druk zei, dat er zeker velen zijn, die bepaaldelijk ook op den Oudejaarsavond wel lust hebben, om door de lezing van enkele regels eene goede gedachte in zich en in de hunnen op te wekken.

Is 't nu in 't algemeen aangenaam voor een mensch, te merken, dat hij in dit of dat gelijk had, geen wonder, dat ook mij zoo iets aangenaam is.

Maar in 't bijzonder mag 't mij immers aangenaam wezen, hierin gelijk te hebben, dat er waarlijk altijd nog velen zijn, die behoefte gevoelen aan de opwekking van gedachten, die ernstig zijn, van gedachten, die naar onder en naar boven doen zien, van gedachten, die raken aan 't hart en aan den hemel.

Moge het getal derzulken vermeerderen! En moge dit boekje bij vernieuwing iets doen, om aan de behoefte derzulken vervulling te geven.

DE SCHRIJVER.

Amsterdam, 1884.

Voorbericht voor den vierden druk.

Hoe meer drukken er komen, des te meer heb ik mij te verheugen, maar des te minder heb ik te zeggen.

Reeds drie voorberichten hebben gesproken; wat zal, terwijl het boekje onveranderd bleef, een vierde daar nog aan kunnen toevoegen?

Alleenlijk blijft er steeds plaats en is er steeds grond, om te wenschen, dat in al meer harten gevoeld worde, vooral bij den uitgang des jaars: het leven gaat, maar God blijft; de zorgen gaan niet weg, maar ook niet de zegen; de zonde is nog niet dood, maar evenmin de hope.

Dat gevoel wekke ook deze druk en diene dus tot opheffing van druk in veel harten.

DE SCHRIJVER.

Amsterdam, 1891.

De laatste avond.

Is het eigenlijk wel wijs, aan den laatsten avond des jaars eene bijzondere beteekenis en waarde te hechten? Is de Oudejaarsavond eigenlijk niet aan iederen anderen avond gelijk? — Als de 31ste December er is, ja wel, dan is er sedert den vorigen 31sten December een jaar weêr verlopen; maar zóó iets kan gezegd worden van *ieder*en dag; *iedere* datum, — met uitzondering van 29 Februari alleen, — keert zoo, telkens na verloop van een jaar, tot ons weder.

Op die bedenking, die gedurig van onderscheidene zijden gehoord worden kan, is gedurig weêr hetzelfde antwoord te geven. En dat antwoord is dit. Wij, menschen, kunnen 't niet laten, — of wij willen of niet, — wij kunnen 't niet laten, ons, bij het denken of spreken over gebeurtenissen en ervaringen, te bedienen van den maatstaf van *tijd*. Of wij willen of niet, we gevoelen ons gedwongen, de bepalingen te maken van *vroeger* en *later*, *langgeleden* en *kortgeleden*, *langdurig* en *kortstondig*, en meer zoo. Nu is het derhalve volkomen natuurlijk, dat wij dien maatstaf van *tijd*, door, om zoo te zeggen, strepen te zetten er op, in grootere en kleinere stukken verdeelen. En volkomen natuurlijk is het daarom dan ook, dat bijzondere gedachten en herinneringen en gewaarwordingen in ons opgewekt worden, wanneer een zoo *groot* stuk, als, in vergelijking met onze levenslengte, *een jaar* is, weêr af is geloopt en wegglipt in 't Niet. En moge het nu waar zijn, dat op *ieder*en datum een jaar is verlopen, sedert de naamgenoot van dien datum het laatst werd aanschouwd, 't is toch al weder volkomen natuurlijk, dat bijzondere gedachten en herinneringen en gewaarwordingen bepaaldelijk

dàn in ons rijzen, wanneer *die* dag zich, als 't ware, nederlegt, om in de armen van den nacht te gaan sterven, die nu eenmaal algemeen, mag men zeggen, is aangenomen als besluit van het jaar. Ware een andere datum daartoe aangenomen, welnu, dan zouden we op dien anderen datum onwillekeurig het afgeloopen jaar overzien; maar in allen gevalle, één punt zou er zijn, waarop wij onwillekeurig: *Rust een weinig!* tot ons zelve en tot elkaâr zouden zeggen, en waarop nog iets anders en iets meer, dan op andere tijdperken, door ons gedacht en gezegd en gevoeld worden zou. En dat zoo één hoogtepunt gedurig weêr, — welk cijfer er dan ook op gezet worde, — bepaald *na een jaar* door ons bereikt worden zal, dat hangt immers samen met eene ordening Gods: wij regelen ons uurwerk, onzen maatstaf van *tijd*, naar het groote uurwerk Gods aan den hemel.

Zoo beschouwd, houdt de Oudejaarsavond voor ons gevoel iets bijzonders. Niet het cijfer van *31 December*, maar wel het denkbeeld van *een afgeloopen jaar*, heeft iets gewichtigs voor onzen geest, en voor ons gemoed iets aangrijpends. En daarom gaan wij niet met die stompzinnigen meê, die volstrekt niet merken, dat de Oudejaarsavond iets bijzonders hun zegt; maar wij gaan ook vooral niet met die lichtzinnigen meê, die juist op *dien* avond elkaâr opzoeken, om luidruchtig te joelen of aan scherts en spel zich te wijden, en die, als eindelijk de klokslag van twaalfen in de nachtelijke stilte komt uitroepen: *Dit jaar is voorbij! 't Is voor eeuwig voorbij!* als dwazen op elkander aanloopen bij het klinken der glazen en onder 't wisselen der kreten: *Al wat wenschelijk is!* — Nu, zij, die zóó hunnen Oudejaarsavond besteden, zullen wel zeer armzalige voorstellingen hebben van *wat wenschelijk is!*

Neen! wij willen 't anders doen: wij willen eerst naar 't huis des Heeren gaan en dan van daar naar ons eigen huis ons begeben, of naar een ander huis, — maar, waar zulken samen zijn, die het ernstige en plechtige van den Oudejaarsavond gevoelen, als wij, en wier geschiedenis genoeg punten van aanraking met onze geschiedenis heeft, om hen en ons gemeenschap-

pelijk in staat te stellen, over dezelfde dingen te spreken, dezelfde herinneringen op te wekken, dezelfde dooden uit het graf te doen komen, en zoo. En dan willen we aldus, door gedachte en gesprek, dat woord als tot den Oudejaarsavond richten: *Ik zal u niet laten gaan, tenzij dat gij mij zegent!*¹⁾. En dan werpt hij inderdaad, verzinkende in het bodemloos diep van 't verleden, een zegen, een eeuwigen zegen, ons toe. — Komt! daarvoor onze harten recht vatbaar gemaakt. Wij zitten er zoo goed voor. Ons licht schijnt helder op de tafel, ons vuur knapt vroolijk in den haard. Wij zitten zoo gezellig, en tevens zoo stil. En in de stilte van 't vertrek klinkt van avond het getik van de klok met bijzonderen ernst: de laatste polsslagen zijn het van het stervende jaar. Onze geest krijgt er lust in, om 't verledene in te gaan en nu en dan ook eens even naar de toekomst te staren, — om in het Niet zich neêr te laten en dan weêr op te varen, den eeuwigen God te gemoet.

Gedachten en Spreuken.

De tijd is een door ons gemeten stukje van de eeuwigheid.

Wij leven *in den tijd*; wij moeten alles doen *op zijn tijd*.

Uit het tijdelijke zijn eeuwige winsten te trekken.

Gij telt nog al dikwijls uw geld; — tel vooral ook gedurig uw' dagen.

*Het leven is kort, maar lang is de kunst,*²⁾ — ook de kunst om wèl te leven.

¹⁾ Gen. XXXII : 26b.

²⁾ Hippocrates.

Tijdverdrijf is een onzinnig woord; en die moeite moet doen, om zijn tijd te verdrijven, die is onbeduidend, vooreerst, en, ten tweede, ellendig.

Onze tijd is onbegrijpelijk vluchtig; onze eeuwigheid is onberekenbaar lang.

De cirkel is voor ons het beeld der *eeuwigheid*. Maar met name die cirkel, waar de wijzerspits langs loopt, heeft voor ons eene herinnering aan de eeuwigheid in.

Wat onveranderlijk blijft.

De jaren komen, en ze gaan;
 Maar onveranderlijk bestaat
 De God, die 't Licht is onzer baan,
 En die de Zijnen nooit verlaat;
 God, die de Zijnen nooit verlaat,
 Hun vreugd bedoelt, hun heil, hun rust,
 En, als Zijn Vaderhand ze slaat,
 Hen toch weêr teêr op 't voorhoofd kust.
 In 't jaar zijn *nieuw* en *oud* steeds *twee*,
 Doch *één* in God: Zijn trouw is oud,
 Maar deelt steeds nieuwen zegen meê, —
 Wèl hem, die op Zijn weg zich houdt!
 Wèl hem, die op Zijn weg zich houdt,
 En juicht: vol wiss'ling zij mijn lot,
 En ik, ik worde eens oud en koud, —
 God blijft bij mij, ik blijf bij God.

WACKERNAGEL, *gevolgd*.

Op Oudejaarsavond.

Doodsch op de straten,
Woelig in 't hart;
Zuchten en zangen,
Blijdschap en smart;
Beelden van voorspoed,
Teek'nen van ramp;
Weemoed en hope,
Zielrust en kamp;

Stem van 't geweten,
Zalvend of schrîl;
Sprekende dooden,
Jaren, reeds stil;
Dorre geraamten,
Beenderenkuis;
Engelenreien,
't Vaderlijk huis!

In den nacht van 31 December op 1 Januari.

In het midden van dien nacht stond een oud man aan het venster en zag angstig naar den statigen hemel vol sterren en de stille aarde vol sneeuw. Angstig was hij, want in zijne nabijheid aanschouwde hij zijn graf, en zijn geweten beschuldigde hem, dat hij in den dienst der zonde zijn leven verwoest had. De schoone dagen zijner jeugd kwamen hem in de gedachten, en met name herinnerde hij zich dien morgen, toen zijn vader hem op den kruisweg des levens geplaatst had, en gezegd had, dat

hij, rechts gaande, een land van licht en van engelen, maar, links gaande, een land van duisternis en van duivelen zou vinden. Helaas! hij was toch links gegaan. Radeloos dacht hij daaraan, en hij zuchtte: „O! stond ik nog eens op dat kruispunt! voorzeker, ik deed dan eene andere keus.” Maar wat hielp die verzuchting? Zijn vader was dood, en kwam niet terug; zijne jeugd was weg, en keerde niet weder. Hij zag dwaallichten opkomen uit een moeras en er weêr in onder gaan, en klaagde zielsbedroefd: „Beeld van mijne dwaze vreugde!” Hij zag een ster van den hemel vallen, en verdwijnen in het grauw van den nacht, en hij riep, wild van smart: „Beeld van mijn verloren leven!” Toen bedekte hij zich het gelaat met de handen en weenende sprak hij telkens op nieuw met den innigsten weemoed: „O! kwamen de dagen mijner jeugd nog eens weêr!”

En zij kwamen weêr; want hij had slechts gedroomd. Hij was nog een jongeling; alleen zijne afdwalingen waren geen droom geweest. Hij dankte God, bij zijn ontwaken, dat hij nog gelegenheid tot omkeeren had, dat hij nog den weg betreden kon, die heenleidt naar een land vol van licht en van engelen.

Ontleend aan JEAN PAUL.

Een Oudejaarsavond-lied.

't Jaar sterft weg. Maar onder 't sterven
 Spreekt het ons nog plechtig aan;
 't Spreekt van God en van ons leven,
 En van de afgelegde baan.
 't Wijst op duizend zegeningen,
 Die wij uit Gods hand ontvingen,
 Voor ons huis en voor ons hart;
 Maar 't wijst ook op duizend zonden,
 Die Gods liefde tegenstonden; —
 't Wekt tot vreugde en 't wekt tot smart.

God! die vreugde bij 't herdenken
 Van Uw' zegen, zij ons goed!
 God! die smart van onze zonden
 Wijde en heilige ons gemoed.
 Laat ons, Heer! van smarte ontheven,
 Aan het jaar een kushand geven,
 Dat daar wegzinkt in het Niet;
 Laat ons op het twaalfstal slagen,
 Dat de nachtwind om zal dragen,
 Antwoord geven met een lied.

Heer! een loflied, U geheiligd,
 Vol van leven, vol van vuur,
 Klimme uit onze ziel ten hemel,
 In het middernacht'lijk uur.
 't Roeme Uw groot en heerlijk wezen,
 Wezen, dat niets heeft te vreezen,
 Bij het woelen van den Tijd,
 Die gebergten stuk kan rijten,
 Rotsgevaarten op doet splijten,
 En — óns leven ras verslijt.

Ja! de jaren, die daar dwarr'len
 En versmelten in hun vaart,
 Als de vlokken van een sneeuwjacht,
 Die Gij uitstort over de aard,
 Doen al meer den stond genaken,
 Als de levende ons het laken
 Om het doode lichaam vouwt,
 En de vriendschap, zielsbewogen,
 Rouw in 't hart, een traan in de oogen,
 Ons aan 't kerkhof toevertrouwt.

Zoo ging 't hun, die wij beminden,
 Maar wier stoel wij leeg zien staan, —

Ledig, ach! voor immer ledig! —
 En na hen zal 't ons zoo gaan.
 En wij zijn hier lang vergeten,
 Eer nog 't schrift is uitgesleten,
 Dat men op ons grafbed leest;
 En die langs de graven treden,
 Weten niet, dat in 't verleden
 Wij hier ook eens zijn geweest.

Maar heb dank, o eeuwig Wezen!
 Dat we ook na den dood bestaan,
 Wel gestorven, niet vernietigd,
 Wel vergeten, niet vergaan.
 Neen! ver boven 't aardsch gewemel,
 Leeft de geest in Uwen hemel,
 Als hij hier behoorde aan Hem,
 Die verrijz'nis is en leven; —
 En ontboeid, verblijd, verheven,
 Danken we U met Eng'lenstem.

Geef, dat wij, vereend met Christus,
 Wát hier om ons heen vervall',
 Vol van hoop dáárhenen staren,
 Waar geen tijd meer wezen zal;
 En waar onze ziel, ontzondigd,
 Eind'loos Uwen lof verkondigt
 Voor den zegen, haar bereid;
 Waar ons grond tot vreugd zal geven:
't Oude jaar van 't aardsche leven,
't Nieuwe jaar der eeuwigheid!

De eeuwige God.

Decemberavond. Doodsch en somber is het in de natuur. Wij hebben haar heel anders gekend. Wij hebben haar bloeiend en geurig gekend, als een bruid, maar o! zoo ras, — — niet waar? de tijd, die sedert verlopen is, schijnt ons verwonderlijk kort, — — o! zoo ras is die bruidstooi door een doodkleed vervangen; en in haar doodkleed ligt zij thans. En daar zien wij het beeld in van *alles* op aarde. De vergankelijkheid, te recht het eenige genoemd, wat op aarde onvergankelijk is, neemt zich alles ten buit, en de bodem, waarin onze voetsool zich afdrukt, bestaat uit het gruis van wat hier eenmaal groot was en krachtig, zoo-wel als uit het stof van wat hier klein en gering werd geacht. Paleis en hut, troon en werkbank, schepter en spade, zwaard en kluister, 't ligt alles onder onze voeten verbrijzeld en verpulverd dooréén: — dat gaat zoo, door den loop der jaren. Wat? Door den loop der jaren worden zelfs rimpelen van ouderdom in het aangezicht der bergen getrokken en het voorhoofd zelfs van rotsen wordt door de jaren gegroefd. Waarlijk! als wij zoo eens neêrzitten, als heden, om een weinig te rusten, dan merken wij dat we aan den oever van een stroom zijn gezeten, waarop wij *alles* weg zien dobberen; 't gaat alles stroomafwaarts naar het bodemloos meer van 't *verleden*; en 't eentonig gebruik van den rusteloozen golfslag roept altijd door: *Geweest! Voorbij!* — Maar nu, wij slaan het oog ten hoogten, en God zien wij aan; en die aanblik treft ons te meer en grijpt ons te dieper in 't harte, naarmate wij meer op de alles verterende kracht der vergankelijkheid doorgedacht hebben; want boven vergankelijkheid is Gods wezen verheven; Zijn zetel is door de golven van den tijdstroom evenmin te bereiken, als de sterren door de baren der steigerende zee. God is de *Eeuwige*. Wij snellen op het voertuig der verbeelding tienduizend jaren achteruit; — toen was

God; — nog eens tienduizend jaren; — ook toen was God; — nog eens; — ook toen was God; — wij kunnen zóóver niet terug, of altijd weêr klinkt ons krachtig en plechtig dat woord in het oor: ook toen was God! — Een begin van Gods bestaan kunnen wij, wààr we ook zoeken, niet vinden; wel vinden wij, en juist daardoor, van ons denken en begrijpen zeer spoedig het eind. Nu keeren wij dan uit dien grijzen, geheimzinnigen voortijd terug, en wij wenden ons, door het heden heen, naar de toekomst. We gaan die toekomst in, een weg van tienduizend jaren; — ook dan is God; — nog eens tienduizend jaren; — ook dan is God; — nog eens; — ook dan is God. Een eind aan Gods aanzijn kunnen wij dus ook weêr niet vinden; wel vinden wij, en juist daardoor, zeer spoedig het begin des onvermogens van onzen vorschenden geest. God alzoo is het Begin zonder begin en het Eind zonder einde, Die is, Die was, Die wezen zal. Sterveling! denk er aan, terwijl ge een weinig zit te rusten van avond, en kniel dan op deze vergankelijke aarde met lof en aanbidding voor dien Eeuwige neêr. Ja! knielen wij met lof en aanbidding neêr voor dien God, die bestond, toen nog geen mensch hier ademde, toen nog geen dier hier leefde, toen nog geen blad zich hier bewoog, zelfs toen onze aarde zelve nog in de ruimte niet hing, en toen in den hemel nog geen Engel was, om *Hallelujah!* te zeggen. Knien wij met lof en aanbidding neêr voor dien God, die bestaan zal, als het duizendste geslacht, na het tegenwoordige, begraven zal wezen, en die eindeloos zal bestaan. O! daar huivert ons eene diepe rilling van ontzag door het hart, en wij worden koud bij 't gevoel van onze nietigheid tegenover den Eeuwige. Slechts dit verheft ons daarbij weder, dat wij, wij broze stervelingen, den lof kunnen stamelen van den eeuwigen God.

Gedachten en Spreuken.

De geschiedenis van ieder deel der schepping, klein of groot, levenloos of levend, is in de woorden *worden* en *vergaan* te beschrijven. Maar Gods geschiedenis is vervat in het ééne woord: *zijn*.

Voor ons is één jaar veel, omdat wij er op zijn hoogst maar zeventig of tachtig beleven; — voor God zijn duizend jaren niets, omdat Hij de eeuwigheid heeft.

God leefde vóór alles, en God overleeft alles.

Dat wij van de eeuwigheid Gods eigenlijk niets begrijpen kunnen, is een bewijs van onze kleinheid; maar dat wij den eeuwig God toch aanbidden kunnen, is een blijk van onze grootheid.

Aan den Eeuwige.

Alles moet, o God! U loven, —
 Van den eersten Engel aan
 Tot den laatsten zoon des menschen, —
 Alles loven Uw bestaan.

Ja! van eersten en van laatsten
 Zij een *Hallel* U gewijd,
 Wilt Gij de *Alfa* en de *Omega*,
 Immer EERSTE EN LAATSTE zijt!

Komen en gaan.

Nooit zien wij den kringloop sluiten,
 Van het leven der natuur.
 Nieuwe kiemen zien we ontspruiten
 Aan het oude, te elker uur:
 't Is een onophoud'lijk sneven,
 Wat ons oog alomme ziet;
 Maar 'tis ook een rust'loos leven —
 De Eeuw'ge staakt zijn arbeid niet.

In de hand des Allerhoogsten
 Wisselt alles keer op keer;
 's Heeren zaaien, dat is oogsten,
 En Zijn oogsten zaaien, weêr.
 't Is alzoo geweest voor dezen,
 't Blijft zoo gaan, door niets gestuit;
Wording blijft alom in wezen,
 Nergens sterft *het sterven* uit

Neiging, afkeer, — bond en scheiding,
 Doet steeds vormen nieuw ontstaan,
 Die daarna, tot wegbereiding
 Van iets anders, weêr vergaan.
 Zoo houdt ééne wet omvangen
 Al de deelen van 't Heelal:
 Droppels, die aan 't blaadje hangen,
 En den grooten zonnebal.

Alles heeft zijn *op* en *onder*,
 Waar Gods kracht het henen drijft;
 Maar het onvolprezen wonder
 Van des Heeren leven *blijft*.

Wel zeer lang, maar toch zeer kort.

Iemand heeft eens gezegd: „Als er eens een vogel kwam, die een zandkorreltje van een bergketen afnam, en dat liet vallen in de zee; en als die vogel na tien duizend jaren terugkeerde, om met een tweede zandkorreltje van die bergketen hetzelfde te doen; en als die vogel dat zoo, altijd-door, om de tienduizend jaren herhaalde, totdat eindelijk de gansche bergketen was overgebracht in de zee, — wat zou dat lang zijn! — maar wat zou dat, in vergelijking met *eeuwig-zijn*, kort zijn!”

Het denken aan den Eeuwige.

Wanneer ik denk aan God, die immer is geweest,
En in wiens levensduur geen wiss'len is of zwenken,
Dan is op eens verlamd de wiekslag van mijn geest;
Het denken aan dien God is 't einde van mijn denken.

Maar kan 't verstand niets meer, toch kan dan 't hart nog iets;
Al valt de geest in zwijm, het hart kan nog naar boven,
En zeggen: Heere God! neen! wij *begrijpen* niets
Van Uw bestaan, maar toch, wij kunnen toch U *loven*.

God is onveranderlijk.

Onveranderlijk is het wezen Gods. Onnoemelijk vele en velerlei veranderingen zijn er in dit jaar weêr voorgevallen op onze aarde, maar boven al die veranderingen van een jaar, en van al

de eeuwen, galmt steeds de stem des Heeren uit: *Ik ben dezelfde*. Zijne alomtegenwoordigheid blijft alomtegenwoordigheid; Zijne alwetendheid krimpt niet tot minder dan alwetendheid in; Zijne wijsheid slaat nooit aan het weifelen en ondervindt nooit beperking; Zijne macht wordt nooit verzwakt. In één woord, de stralenkrans van Zijne majesteit, waarvan de glans niet vatbaar is voor vermeerdering, ondergaat ook nooit vermindering; — *meer worden* noch *minder worden* is toepasselijk op God. Hoort! wat een gewoel en gestommel overal om ons henen! — 't Is het gewoel en gestommel van al het aardsche, dat rusteloos in den kring van *meer worden* en *minder worden* zich keert en zich draait; maar hoort nu ook nog eens, hoe altijd-door dat woord des Allerhoogsten daarover zweeft, op ontzaglijk statigen, indrukwekkenden, plechtigen toon: *Ik ben dezelfde*. En als gij dat hoort, buig dan deemoedig het voorhoofd, en stamel de lofzegging: God, gij zijt groot! — Maar vergeten wij niet, dat God steeds dezelfde blijft ook in gezindheid. Heeft hij getoond *voor* ons te zijn, Hij zal dan nooit *tegen* ons wezen. Heeft Hij gezegend en gezorgd tot hertoe, Hij zal blijven zorgen en zegenen. Wat een troost voor ons is dit, dat God onveranderlijk is in gezindheid, zoowel als in bestaan en vermogen. Wat een troost vooral, als we bedenken of ervaren, dat menschen dat niet zijn. Wie weet, hoevelen, bepaald ook op dezen avond, weemoedig nederzitten, gedrukt door den last dier ervaring. Ja, zeker! hier zit er een die treurt, want hij had zijne hope gevestigd op een ander, die hem tot steun en vreugd kon zijn, die hem kon beschermen en wel-doen, en ook werkelijk een tijd lang zoo deed; maar, ach! met menschengunst gaat het niet zelden als met het klimaat in den loop van het jaar: eerst koud, dan warm, en dan — weér even koud, als te voren; dat heeft die treurende, helaas! ondervonden; 't gebouw zijner hoop is een puinhoop geworden; de tijden veranderen, en de menschen met hen. — En daar zit een ander ook gebogen van ziel; hij had een vriend, die veel voor hem was, of een vader, die alles voor hem deed; maar ziet! de ramp, die dezen trof, daar moest hij ook in deelen; de omstandigheden

heerschen over den mensch, niet de mensch over de omstandigheden; daar zit de treurende met zijn uitgebloeiden rozenstruik voor zich; dus nu met een doornenstruik. — En daar zit een derde, ook van droefheid vervuld; hij ging met een, die hem dierbaar was, hand in hand door het leven; maar die ontviel hem, en toen verloor voor hem de aarde, och! zooveel van haar schoon, en wat een lustoord geweest was, ging er zoo woestijnachtig uitzien; en nu zit hij bij eene geslotene grafstede neder, niets zeggende, maar met een traan, die veel zegt, in het oog. — Zoo kan het ook ons gaan, heden of later: daarom is het zoo natuurlijk en goed, als we, dat bedenkende of gevoelende, een weinig rusten, om op God de gedachten te richten, op God, bij wien geene verandering en geen schaduw van ommekeer is. Neen! wiens gezindheid jegens ons zich ook omwenden moge, onze God blijft voor ons dezelfde, die Hij steeds is geweest. En dat verheft en dat versterkt en dat bemoedigt ons zoo, — heden, heden vooral, nu, als tusschen de laatste snikken in van het stervend en stuiptrekkend jaar, nog de echo van een Engelenlied in het oor en door 't harte ons trilt, dat uitvloeide in den blijden galm: *In menschen welbehagen!* — Wiens vermogen ook verzwakt of gefnuikt moge worden, onze God blijft dezelfde, die Hij steeds is geweest, en Zijne macht, die almacht is, zal eeuwig almacht blijven. Wiens nabijheid ons ook vroeger of later ontvalle, onze God blijft dezelfde, die Hij steeds is geweest, en Zijn aangezicht gaat altijd en overal met ons mede. Nu dan, in dien God, die nooit verandert, ons heil, onze heul, onze hulp, onze hope gezocht, en Hem, Hem tot houvast onzer ziele gekozen! Dan zien wij rustig en gelaten op de ebbe en den vloed dezer wereld; dan is onze geest, als de arend, die op de rots zit en ziet naar de zon, en niet bang wordt bij 't klotsen der baren; dan vervolgen wij met goed vertrouwen onze reis over de aard, al is het mogelijk, dat onze weg ons nog dikwijls door streken zal voeren, die bar zijn en dor, en al staat het vast, dat de grond voor onze voeten eens opsplijten zal, om dan over ons lijk zich te sluiten. Snelt dan, — zoo zingen we, als we daar zoo aan

denken, — snelt dan, jaren snelt vrij henen, met uw blijdschap en verdriet; God, op wien mijn hoop gevestigd is, God, mijn God, verandert niet! Rotsen, kantelt! Bergen, tuimelt! ja, valt, gij sterren! van den hemel, als overrijpe vruchten, af! — hecht en vast is mijn vertrouwen op den God, die nooit verandert, en de Eeuwig-levende, Die moest eerst niet meer leven, eer ik mij dat ontrukken liet. — — Scheidend jaar! gij wijst in 't rond en spreekt somber telkens tot ons: 't is niet meer, wat vroeger was! Maar de Engel des geloofs wijst ons vriendelijk naar omhoog en spreekt bemoedigend ons toe: eindeloos dezelfde God en dezelfde Vader!

Gedachten en Spreuken.

God is onveranderlijk, omdat God volmaakt is. Volmaaktheid kan niet klimmen, want dan was 't geen volmaaktheid. En volmaaktheid, die tot onvolmaaktheid kon dalen, zou ook weêr geen volmaaktheid zijn.

Het leven Gods is *blijven wat het is*. Ons leven is *gestadig veranderen*. Mocht nu maar alle verandering in ons leven verbetering zijn; — zoo niet in ons uitwendig lot, dan toch in ons innerlijk wezen.

Ik blijf dezelfde is een woord, dat, als God het van zich zelven zegt, Hem tot verheerlijking is, maar dat, als menschen het van zich zelve zeiden, hun tot schande zou strekken.

De menschen bouwen meer hunne hoop op de veranderlijkheid van hun lot, dan op de onveranderlijkheid van hun God. En daar doen de menschen niet goed aan.

Wij mogen er wel blijde om zijn, dat God niet veranderen kan, want als God veranderen kon, zou Hij allicht Zijne gunst ons onttrekken. Daar zou althans reden toe zijn.

De Oudejaarsavond kan ons tegelijk tot somberheid en tot blijdschap stemmen, doordien dit zijn woord is: alweêr zooveel veranderd in de wereld der menschen en alweêr zoo niets veranderd in het leven Gods!

Menschengunst is een riet, Gods gunst is een rots!

Wel hem.

Wat verand're, wat verkeer',
 Nooit het aanzijn van den Heer.
 Wèl hem, die zich 't heil verwerft,
 Dat in God is en niet sterft!

Wat verand're, wat verkeer',
 Nooit de wijsheid van den Heer.
 Wèl hem, die zijn blik steeds richt
 Op dat onverdoofbaar licht!

Wat verand're, wat verkeer',
 Nooit de macht toch van den Heer.
 Wèl hem, die op God dan steunt,
 Op den arm des Eeuw'gen leunt!

Wat verand're, wat verkeer',
 Nooit de liefde van den Heer.
 Wèl hem, die een rustplaats vindt
 Aan het hart, dat eeuwig mint!

Een goede wensch.

God, die dezelfde blijft! doe mij steeds anders worden,
 Zóó, dat ik immer klimm', U immer meer nabij,
 En voor den troost van 't woord: „Uw God blijft steeds dezelfde,”
 Mijn hart al beter vatbaar zij.

Na twintig jaren.

Na twintig jaren van afwezigheid kwam een man, die als jongeling was heengegaan, in zijn stadje terug. Zijn vader en zijne moeder vond hij niet meer. Die lagen al sedert eenige jaren onder den treurwilg, daar ginder. Het huisje, waarin zij gewoond hadden, en hij met hen, ja, dat stond er nog. Maar er was eene verdieping op gezet en 't was in meer andere opzichten niet weinig veranderd. Van moeders pronkkast en van vaders armstoel was natuurlijk geen spoor meer te vinden. En er woonden nu menschen, van elders daarheen gekomen, van wie hij nooit had gehoord, en die ook, toen hij stilstond voor hunne woning met starenden blik, niet wisten, dat hij daar zijne jeugd had gesleten. Een grachtje, waar hij vroeger altijd langs liep, naar school, was gedempt, en er speelden kinderen van de kinderen, die toen zijne schoolmakkers waren, op 't pleintje. Het oude schoolgebouw had plaats geruimd voor een grooter. In elke straat waren verscheidene nieuwe gevels, ook vele gansch nieuwe huizen verrezen, en op menig naambordje was een oude bekende naam door een nieuwen, en hem onbekenden, vervangen. Ook zag hij links en rechts gezichten, die hij zich niet herinneren kon, ooit te hebben gezien: — 't waren ook nog maar kindergezichtjes, toen hij afscheid nam van zijne ouders. En eenigen, die hij nog meende te herkennen, waren nu al oude lieden geworden, dus heel wat veranderd, sinds hij ze voor 't laatst had gezien. — Daar luidde de kerkklok; — 't was Zon-

dag. Hij ging het bedehuis in, waar hij als knaap zoo dikwijls zich heen had begeven, — toen met het kleine bijbeltje in de hand, dat nu ook al vergaan was, — en hij zag den grijsen predikant niet meer optreden, dien hij had gekend, maar een ander. — Weemoedig, diep weemoedig had hem al die verandering gestemd. Maar daar werd de voorzang aangeheven, en met een verheffend gevoel in het hart zong hij meê: ¹⁾

Uzelve' genoeg, Uzelve' gelijk,
Schoon alles buiten U bezwijk',
Schoon werelden verouden, —
Gij blijft! — Uw Evangeliewoord
Zal eeuwig, met U, ongestoord
Zijn kracht en stand behouden.

Dat berg en heuvel nederstort',
Dat klip en rots verbrijzeld word',
Dat aarde en zee verdwijnen, —
O God! Uw eeuwig heilverbond
Rust op een onverwrikb'ren grond,
Dien niets kan ondermijnen.

En met een verheffend gevoel hoorde hij de toespraak aan, die de woorden tot grondslag had: *Bij wien geene verandering is of schaduw van omkeering.* ²⁾ En hij verliet het bedehuis met de troostvolle gedachte in 't hart: het oude is wel voorbij gegaan, maar de oude God is toch gebleven.

De blijvende Hoeder.

God! die mijnen vader, mijn moeder woudt leiden,
Gelijk Gij hun' oud'ren reeds waart tot een God,
En die ook mij bijstaat met hoede en met hulpe, —
Aan U draag ik op mijner kinderen lot.

¹⁾ Gez. VIII: 5, 6.

²⁾ Jac. I: 17b.

God! ieder geslacht moet U loven en danken,
 Omdat het Uw hulp en Uw troost ondervindt,
 En Gij steeds den vader behoedt en de moeder,
 Maar dan ook hun kind weêr, en 't kind van hun kind.

V o o r b i j !

Uit de ontblaârde boomen
 En de ontbloemde zoomen
 Der bevrozen stroomen
 Klinkt de toon: „Voorbij!”
 Maar God blijft dezelfde; nooit verandert Hij.

Uit de grauwe resten
 Van vergruisde vesten,
 Thans der uilen nesten,
 Klinkt de toon: Voorbij!”
 Maar God blijft dezelfde; nooit verandert Hij.

Uit de stille zoden
 Boven de asch der dooden,
 Die als schimmen vloden,
 Klinkt de toon: „Voorbij!”
 Maar God blijft dezelfde; nooit verandert Hij.

E e n t r o o s t .

Mensch! als *uw moeder* nooit kon sterven,
 Dan zoudt gij nimmer liefde derven:
 Een moeder toch heeft lief, zoo lang zij leven heeft. —
 Wat troost dan, dat gij dit moogt weten:
 God, die vast minder nog, dan zij, u kan vergeten,
 Dat is een God, die eeuwig leeft!

Vergankelijkheid.

't Was laat in den avond. En daar reed, hoewel het al zoo laat was, nog een kar op den weg. Een boer zat er op met zijn zoontje. En terwijl zij een bouwval voorbijreden van een oud kasteel, vroeg het jongskens: „Vader! zou ons huis eenmaal ook zoo vervallen?” „Zonder twijfel,” sprak de vader; „door den tijd wordt het zwakker; weêr en wind werken dag en nacht als sloopers aan muren en dak, en eens is er van heel ons huisje geen spoor meer te vinden. Ja! er komt een tijd, dat er van heel ons dorp zelfs volstrekt niets meer te vinden zal zijn.” „Is het mogelijk!” vroeg de knaap met eene bange verwondering. „Eenmaal,” zoo ging de vader voort, „zal ook van de groote stad, die wij zoo even verlieten, zoo goed als niets meer over wezen; alleen hier of daar nog een pijler of de voet van een toren, maar gescheurd en gespleten en met mos overdekt; en dan staan misschien een paar wandelaars daar nog eens even bij stil, om elkaâr de plaats te wijzen, waar die stad dan gestaan moet hebben, eeuwen geleden.” „Nee, vader! dat kan niet waar zijn,” gaf de jongen ten antwoord. „Dat zal toch eenmaal waar zijn,” hervatte de vader, „ja! deze gansche wereld ligt eens 't onderst boven gekeerd; maar, als wij braaf zijn en goed, heeft de Heere God ons dan al lang naar eene hoogere en betere wereld verplaatst. Wellicht zien wij van daar dan nog eens uit naar deze aarde, en zeggen: dàâr ginder hebben wij eenmaal geleefd; daar hebben wij onzen arbeid verricht, onze tranen geweend, onze vreugde gesmaakt, onze beden gebeden; — maar wij zouden daar nu niet gaarne meer zijn.” — — — En de kar bleef hortende en schokkende voortgaan. En de vader en zijn zoon bleven bezig met die altijd zoo aangrijpende gedachte van *vergankelijkheid*.

Aan HEBEL ontleend.

Schijn en zijn.

Tot wat er is sprak God: „Verschijn!”
 Maar ook, Hij spreekt eens weêr: „Verdwyn!”
 Zoo is van alles 't *zijn* slechts *schijn*;
 God heeft alleen het ware *zijn*.

Broos en vluchtig 't menschenkind.

Als een mensch op den laatsten avond van een jaar zoo eens nederzit, om een weinig te rusten en een weinig te peinzen, dan kan 't wel niet anders, of hij richt zijn gedachten al spoedig ook op zijne eigene sterfelijkheid. Een jaar meer geleefd, dat beteekent, bij het klein aantal jaren, dat ons gegund wordt, en bij de vluchtigheid van den tijd, immers veel. En al hebben wij misschien al dikwijls op een Oudejaarsavond gezegd: wie weet, of ik het nu aanstaande jaar wel meê ten einde zal brengen? — en al zijn wij er nog, — dat mag toch de ernstig-stemmende kracht van dat „wie weet?” voor ons hart niet verminderen. Denk eens even: op deze onze planeet doen jaarlijks meer dan dertig millioen menschen-kinderen hunne oogen dicht, om ze niet meer te openen. Meer dan dertig millioen in een jaar, dat is zestig in iedere minuut, dat is één in iedere seconde. Alzoo, in elken tik van den secondeslinger hooren wij het afknappen van den levensdraad van een mensch. En zoo zal 't ook weêr zijn in het jaar, dat over enkele uren zijne intrede doet. Als dat jaar zich ook zal hebben afgerold tot zijn Oudejaarsavond, dan zijn er alweêr dertig millioen dooden, die nu nog levenden zijn; — hoe licht is één van ons daar onder! — Niet ongepast is die gedachte, vooral niet op een avond, als heden. Maar zij moet ook niet onvruchtbaar zijn. En niet onvruchtbaar zal zij zijn, als wij luisteren naar hetgeen de gestorvenen zeggen. Daar rijst een doode voor ons overeind, en hij wenkt ons en spreekt: „doet niet, zoo

als ik heb gedaan, die hier werkte met een bedrijvigheid en bezorgdheid, als of ik al de vruchten van mijn zwoegen eens met mij zou dragen; het goud, dat ik bereid had, is lang reeds door anderen gedeeld; en die dachten niet veel meer aan mij; wel aan mijn goud; maar ze hadden gedacht, zeiden ze, dat er nog meer was." — Daar rijst een doode voor ons overeind, en hij wenkt ons en spreekt: „doet niet, zoo als ik heb gedaan, die tot leuze voerde: *eet, drink en wees vroolijk!* ik moest weg; de bloesems van den meidoorn waren verwaaid, de stekels van den meidoorn waren gebleven; wordt wijs door mijne schade en zoekt geen heil bij de wereld, die met een Judaskus u overgeeft in de hand van den Dood." — Daar rijst een doode voor ons overeind, en hij wenkt ons en spreekt: „doet niet, zoo als ik heb gedaan, die mij zelven zoo groot achtte en anderen zoo min; de Dood heeft voor aard-sche grootheid geen eerbied, en als het niet in mijn grafsteen was gebeiteld geworden, dan zou men niet weten, dat iets mij onderscheiden heeft." — Daar rijst een doode voor ons overeind, en hij wenkt ons en spreekt: „doet niet, zoo als ik heb gedaan, die met mijn broeder in oneenigheid leefde; ik voelde mijn einde, ik wenschte verzoening; of hij mij nog gezien heeft, weet ik niet; maar voor mij was 't te laat; ik heb hem niet meer gezien, hem niets meer kunnen zeggen." — En nu, daar rijzen alle dooden te gelijk voor ons overeind, en zij wenken ons en roepen ons toe: „wat gij zijt, waren wij; wat wij zijn, zult gij worden; uwe ure komt; zij komt al nader; zij komt met groote snelheid nader, zij weet niet van een weinig rusten, maar roeit op rappe wieken voort!" — — Is 't niet? als de vlokken van een sneeuw-jacht, zoo zweven en dwarrelen ons dergelijke beelden en groepen voorbij, nu wij een weinig zitten te rusten bij den uitgang van een jaar, dat zoovelen, die 't met ons begonnen, in 't graf heeft doen dalen. Is 't niet? het heeft er van avond voor ons iets van, als hebben wij overal, waarheen we ons ook wenden, een kerkhof dicht bij ons, en als broemt het en gonst het op den wind in 't geboomte: „o sterveling! gedenk te sterven!" — Zoo moet het wel in de stilte van dezen avond ons wezen, juist wijl het *deze* avond is.

Gedachten en Spreuken.

Als de oude Grieken de gestorvenen aanduiden wilden, dan gebruikten ze daar wel den aandoenlijken naam van *de meerderheid* voor.

Leven is, zich bewegen in de richting naar 't kerkhof.

De oude Egyptenaars hadden, als ze feestvierden, een lijk, of de beeltenis van een lijk, in de feestzaal, waar één op wees met de toespraak: *zoo zult gij worden*.

Als wij aan een ter dood veroordeelde denken, dat vinden we vreeselijk. En wij vergeten, dat wij allen ter dood veroordeelden zijn.

Wanneer voor u de schedels van onderscheidene dooden neêrgezet worden, en men verzoekt u, om aan te wijzen, welke schedel aan een rijke en welke aan een arme behoord heeft, gij zult niet in staat zijn aan dat verzoek te voldoen.

Wie in verzoeking komt, om op zijn uiterlijk trotsch te gaan worden, denke in tijds aan 't geraamte, dat onder dat uiterlijk schuilt.

Steun niet te veel op uwe jonge jaren. Van *ieder* levensjaar komt het cijfer op vele grafzerken voor.

Niet enkel dorre, gele blären, ook groene vallen dikwijls af.

Gods hand buigt het hoofd van den grijsaard voorover, alsof Hij zeggen wil: oude mensch! vooral gij moet veel denken om 't graf.

Houd in 't oog, bij al uw spreken en handelen, dat de bodem, waar uwe voeten op drukken, de zoldering van uw en grafkelder is.

Vergeet den Dood niet, want de Dood vergeet u niet.

Hecht u niet te veel aan het goed, dat ge in uwe kisten en kasten bewaart, en bedenk, dat eens de Dood uw en sleutelbos in den schoot van uw en erfgenaam neêrlegt.

Van al, wat de mensch krijgen kan van wereldsche gaven, loopt de geschiedenis uit in *gehad* en *geweest*.

Hoe meer een grafteeken door opschrift en sieraden uitweidt over menschelijke grootheid, des te duidelijker blijkt het, dat die grootheid vergulde nietigheid is, en niets meer.

Als er iets is tusschen u en uw en broeder, verzoent u samen van daag nog; — wellicht speldt men hem of u morgen avond reeds het doodlaken om.

Kerkhofstemmen.

Als in een droom en met onzeek're schreden
Ben 'k dezen hof al peinzend ingetreden.
Aan wien behoort dit veld, belegd met zoden?
„Den dooden!”

Schrik niet, mijn ziel! Zie, rozen, schoon van kleuren,
Staan hier in 't rond en spreiden zoete geuren.
Van waar, van waar heeft dat gebloemt' die gaven?
„Uit graven!”

Zie hier dan, mensch! het einde van uw paden,
 't Slot van uw' gang, uw' plannen en uw' daden;
 Elk vallend blad wordt u een doodverkonder:

„Naar onder!”

Waar is de vreugd, die deze pelgrims smaakten?
 Waar is 't gezucht, dat hunne zielen slaakten?
 Lees! Ied're zerk houdt u het woord voor oogen:

„Vervlogen!”

Wat werd er van de harten, die 't genoeg
 En 't leed der aard, om beurte, deden zwoegen?
 Waar, wiss'lend, haat en liefde plaats in vonden?

„Ontbonden!”

Wat werd er van de schoone, jonge levens,
 Met zon in 't rond en zon in 't harte tevens?
 Wat dekt dit oud en dichtbemoest gesteente?

„Gebeente!”

Waar zijn ze nu, die op hun kracht vertrouwd
 En hemelhoog hun trotsche plannen bouwden?
 Van gindschen boom krijscht rauw 't gekras der raven:

„Begraven!”

Waar zijn ze, aan wie het woord eens werd gegeven,
 Dat ze in het hart der hunnen zouden leven?
 Weemoedig doet het rits'lend loof u weten:

„Vergeten!”

Maar weet geen mensch dan, waar zij henengingen?
 Vermag geen blik door 't neev'lenfloers te dringen,
 Dat uitgespreid ligt over 't rijk der dooden?

„Verboden!”

Hoor! de avondwind zucht klaag'lijk door de boomen!
 Mijn geest verzinkt in droeve, somb're droomen;
 De scheem'ring grauwt en alles schijnt te weenen:
 „Verdwenen!”

Naar GEROK.

Randschrift voor een wijzerplaat.

Verlangt ge een spreuk tot randschrift
 Rondom de wijzerplaat
 Der klok, die alle dagen,
 In uw nabijheid staat,
 Zoo schrijf dan deze woorden
 In rondgebogen lijn:
O mensch! één uur van deze
Zal eens uw sterfuur zijn! ¹⁾

Genommerde Boomen.

'k Liep alleen door het woud,
 En te midden van 't hout
 Zag ik enk'le genommerde boomen.
 't Was een merk, dat ze alras zouden worden geveld.
 'k Zag den houthakker, die door den heer was besteld,
 Met zijn bijlen en zagen al komen.

Ik stond stil en ik dacht:
 „Van het mensch'lijk geslacht
 Zijn zoo telkens ook enk'len uit allen
 Door een merk, waar de Dood zijne gangen naar wendt,
 Als genommerd, — al is 't bij henzelv' niet bekend, —
 En bestemd om het eerste te vallen.”

¹⁾ *Una ex his hora mortis.* Dit opschrift wordt op sommige stadhuis- en kerkklokken gevonden.

En ik dacht: „Kom! met spoed
 Nog gedaan, wat ik moet,
 Want licht ben ik reeds óók zoo genommerd.”
 En — al bleek, dat dit teeken nog niet stond op mij,
 En al liep jaren lang nog de Dood mij voorbij,
 'k Had toch niet zonder winst mij bekommerd.

Als ik eens terug kwam.

Wanneer men zoo eens bij stillen winteravondstond in de dansende vlammen van den haard zit te turen, dan krijgt men allerlei gedachten, en daaronder ook wel eens vreemde gedachten, grillig en zonderling als het schimmenspel, dat door de flikkerende vlammen op den muur wordt gebracht. Komt daar nu bij, dat het een Oudejaarsavond is, dan heeft het bijzonder karakter daarvan natuurlijk invloed op de richting, waarin zich onze gedachten bewegen. En zoo viel eens bij zulk eene Oudejaarsavondmijmering onder anderen dit denkbeeld mij in: als ik eens terug kwam; als ik twee — drie — vier duizend jaren na mijn dood eens terug kwam, wat zou ik dan hier op aarde wel zien? In welke kleederdrachten zouden dan de menschen aan mijn oog zich vertoonen? In welke soort van woningen zouden ze dan gehuisvest zijn? Van welke vervoermiddelen voor hun lichaam en hunne gedachten zouden ze dan zich bedienen? — En terwijl ik zoo dacht, kreeg ik allerlei beelden en vormen voor den geest, maar te nevelig en te zwevend, dan dat ik ze zou kunnen beschrijven. Maar toen dacht ik verder: hoe zou het na zulk een tijdsverloop wel gesteld zijn met de zeden en den godsdienst der volken? En ik gaf daarop mijzelf ten antwoord: *hoe?* — ja, dat weet ik niet; maar ik geloof toch, dat men dan verder dan heden zal wezen; 't is immers aan alles, ook nu reeds, te zien, dat de menschheid een stoot van haren God heeft gekregen tot een eeuwige beweging vooruit; en bij

uitnemendheid krachtig heeft die God door de zending van Christus verklaard, dat Hij waarlijk met Zijne menschenkinderen vooruit wil. — En zoo had ik tegelijk de tweedenkbeelden in den geest: rusteloos sterft er een geslacht, rusteloos erft een ander. En ik zag eene gestalte, in een zwart kleed gehuld, dat in breede, zware plooiën afhing, en zij had een omgekeerde en uitgedoofde fakkel in de hand, en zij zong:

Voorgeslachten kwijnden henen,
En wij bloeien op hun graf;
Ras zal 't nakroost ons beweenen;
't Menschdom valt als blaad'ren af! ¹⁾

Doch ik zag toen ook een andere gestalte, met een gewaad bekleed, dat luchtig was en schitterend wit; en zij stak een brandende fakkel omhoog, en zij zong:

Geen geslacht is zonder doel hier,
Schoon dan allen gaan naar 't graf:
Elk geslacht werpt, bij zijn heengaan,
Voor een volgend vruchten af!

En die twee verschijningen gaven elkander een kus en verdwenen.

De Mensch.

Als wonderkind geboren,
Gevoedsterd wonderbaar,
Komt hij hier zien en hooren,
Maar hoort en ziet niet klaar;
Hij voelt zijn hart bekoren,
En weeklaagt, droef en naar;

¹⁾ Gez. CLX : 2.

Zoekt wat hij heeft verloren;
 Smaakt vreugde en ducht gevaar;
 Voelt door 't geloof zich schoren,
 Bouwt op een valsche maar,
 Voelt zich door twijfel storen,
 En acht dan niets meer waar;
 Poogt rust zich op te sporen,
 En maakt zich 't leven zwaar;
 Voelt wee, en wil het smoren;
 Is bruin en grijs van haar;
 Ziet dag en avond glore,
 Wordt hoogstens tachtig jaar, —
 En legt zich dan bij zijne vaad'ren neder,
 En komt dan nimmer weder.

Naar CLAUDIUS.

Jong en oud. ¹⁾

Een jong mensch zie ik staan aan 't begin van zijn weg. Met eene fiere beweging heft hij 't hoofd omhoog, waar rijke, zwarte lokken om krullen. En met een blik vol bezieling ziet hij de landstreek aan, die daar vóór hem zich uitbreidt, — een land van zon en nachtegalen, een land vol bloemen en vol geur. Terwijl hij staroogt in dat helder en lachend verschiet, ontwikkelen zich daar allerlei figuren en beelden, die gestadig in andere beelden en figuren weêr opgelost worden; maar alles trekt achtereenvolgens, o! zoo machtig hem aan. Hij ziet er kisten vol geld in en zalen vol weelde; hij ziet er spel in en dans en om-lauwerde zwaarden; hij ziet er kransen van dichterroem in en

¹⁾ Geschreven niet zonder te zien op de voorstellingen *Avenir* en *Souvenir* van NANTEUIL. Laatstgenoemde voorstelling gaf ook de hoofdfiguur van de gebonden exemplaren van dit boekje aan de hand.

ridderlinten en titels; hij ziet er gezellige vrienden in en lustige schoonen; hij ziet er eene minnende huisvrouw in en spelende kinderen, en wat niet al meer? En alles zet zijn ziel in vlam, en alles doet zijn polsen jagen, en alles doet zijne oogen schitteren, en het is hem, alsof eene stem, als muziek, hem in 't oor zegt: dat alles kan het uwe zijn!

Die mensch is oud geworden. Daar zit hij neder aan 't eind zijner baan. Gebogen is zijn hoofd, dat met grijze haren omkranst is, en met weemoed denkt hij aan de dagen van zijn verleden terug. Er komen vele omstandigheden op voor zijn geest, waarbij hij niet getrouw aan zijn plicht is gebleven, en vervlogen idealen schieten als vallende sterren voor zijne blikken voorbij; hij denkt aan teleurstellingen, waartegen hij het hoofd heeft gestooten, door te rekenen op deugd en op liefde; hij ziet plekken terug, waar hij afscheid genomen heeft van vrienden, die ver weg gingen en die hij nooit meer terug heeft gevonden; hij doet in de verbeelding den gang naar 't kerkhof nog eens over, dien hij meer dan eens achter het lijk van een geliefde gedaan heeft, — en zijne oude oogen worden nog eens nat, en hij zucht.

Wel dien oude, indien zijn zucht alleen een weemoedige zucht is, maar geen moedelooze zucht. Wel dien oude, indien hij, hoe dikwijls dan ook afgeweken, toch het geloof aan deugd, aan zijn Heer en aan zijn God heeft behouden. Wel dien oude, indien hij nu zijn ideaal aan de overzijde van 't nabijzijnde graf heeft. Dat ideaal is geen vallende ster.

Bij stillen nacht.

Vaak brengt bij stillen nacht
't Geheugen voor mijne oogen, —
Terwijl 'k den slaap nog wacht, —
De dagen, die vervlogen:

Den lach, 't geweën
 Van lang geleën;
 De min, toen uitgesproken;
 Den blik vol glans,
 Geloken thans,
 De harten, nu gebroken.
 Zoo brengt bij stillen nacht
 't Geheugen voor mijne oogen, —
 Terwijl 'k den slaap nog wacht, —
 De dagen, die vervlogen.

Als mijn gedachte omvat
 De beelden van die allen,
 Die 'k, als het najaarsblad,
 Rondom mij heb zien vallen,
 Dan is 't me, als een,
 Die gansch alleen
 Een feestzaal door blijft zwerven,
 Waar 't licht gedoofd
 En 't groen beroofd
 Van frischheid is en verven.
 Zoo brengt bij stillen nacht
 't Geheugen voor mijne oogen, —
 Terwijl 'k den slaap nog wacht, —
 De dagen, die vervlogen.

Naar MOORE.

Vooruit en daarna.

Alle menschen, kan men zeggen, zijn het hierover eens, dat eene week, waarop men vooruitziet, langer schijnt, dan eene week, waarop men terugziet; dat een jaar in de toekomst langer schijnt, dan een jaar in 't verleden. Ik heb wel eens gedacht: wat is daarvan de oorzaak? — Nu weet ik niet, of het antwoord,

dat ik mij zelve gaf op die vraag, de ware oplossing is, maar dit was mijn antwoord: wanneer wij een toekomstig tijdvak ons voorstellen, dan stoffeeren we dat met allerlei mogelijkheden; maar wanneer wij op datzelfde tijdvak, als 't voorbij is, terugzien, dan wijst de herinnering ons alleen op wat werkelijkheid werd; nu is hetgeen werkelijkheid werd veel minder, dan hetgeen men te voren als mogelijkheid zich voorstellen kon; de verwachting kan veel meer schilderijen maken, dan de herinnering, — wel tien tegen één. Als het tijdvak nog in aantocht is, komt het dus als rijker van inhoud, en daarom ook als ruimer van omvang, ons voor, dan wanneer het voorbij is. — Nog eens, of deze oplossing de ware is, dat durf ik niet zeggen, maar het feit blijft bestaan, dat de afstand van den Nieuwejaarsmorgen tot den Oudejaarsavond van hetzelfde jaar grooter schijnt, dan de afstand van dien Oudejaarsavond af tot dien Nieuwejaarsmorgen, en dat het eenmaal *doorgeleefde* voor ons iets heeft van *doorgedroomd*. Nu, in vrede; als het daar *iets van heeft*, dan is 't nog zoo erg niet; als 't maar niet waarlijk *droomen* geweest is, in stede van *leven*.

Waarheen.

'k Heb me in een graf gebogen,
Met stil gewezen,
En 'k heb met angst geroepen:
„Waarheen?”

Maar 't was, of 't graf wou spotten
Met mijn gewezen:
Het gaf me, als echo, weder:
„Waarheen?”

Met het oog op een Kerkhof.

Ik stond op een kerkhof. En ik dacht: wat is het hier stil in het rond, en wat is het stil in al die harten, die hier liggen te vergaan onder de aarde, en waarin 't eens zoo vol is geweest van beweging en leven: in die harten, immers, is eens al die liefde geweest en al die haat, al die vreugd en al die smart, al die hoop en al die vrees, waardoor de wereld der levenden op dezen oogenblik, en op den duur, wordt beheerscht en gedreven, en — hier liep dat alles dood. En bij die gedachte hoorde ik stemmen uit den grond, die mij zeiden: hecht niet al te veel waarde aan de bemoeiingen en zorgen der aarde; hecht ook niet al te veel waarde aan de goederen en genoegens der wereld; zie hier, wat van dat alles wordt! —

En ik ging het kerkhofhek weder uit, en ik liep weêr in de volle en woelige straat; en menschen, die pakken droegen, waren links en rechts met groote haast in beweging; en volgeladen vrachtwagens rolden met zwaar en rommelend gedreun langs mij henen; en dartelende schooljongens draafden met luidruchtig gelach voor mij uit; en een bruidspaar met de daarbij behoorende vrienden reden mij, in een reeks van koetsen, met vroolijke snelheid voorbij, en — een klein eindje verder ontmoette ik een lijkstoet, op weg naar het kerkhof, waar ik af was gekomen, en 'k hoorde nog eens weêr die woorden: zie hier, wat van dat alles wordt! —

Winternacht.

Besneeuw'd is dak en straat en heg
 En in mij is het duister;
 De boom staat eenzaam aan den weg,
 Beroofd van vroeg'ren luister.

Doch bij de winden van den nacht,
 Rondom hem gaande en komend,
 Gonst in zijn top iets, dof en zacht;
 Hij zegt iets, maar als droomend.

Hij droomt van lente's wederkeer,
 En beekjes, die weêr bruisen,
 En 't bloesemkleed, waarin hij weêr
 Tot lof van God zal ruischen.

Naar VON EICHENDORFF.

Onze onsterfelijkheid.

Is het waar, dat op een avond, als deze is, de roepstem ons toeklinkt, zeer krachtig en klaar: o, sterveling! gedenk te sterven! — 't is ook waar, dat bijna gelijktijdig deze andere roepstem door ons wordt vernomen: bedenk ook, dat ge onsterfelijk zijt! — Onsterfelijk! Wat een gedachte! Wijd! Diep! Schoon! Groot! — Onze geest, de kern van ons wezen en sprankel van dien Onschapen Geest, die in alle eeuwigheid leeft, wordt ouder dan tweemaal of viermaal of achtmaal tien jaren; wij zullen zijn, ook dan, wanneer men ons op aarde zal tellen onder degenen, *die niet meer zijn*, en ook dan, wanneer onze naam lang vergeten zal wezen, en ons stof onherkenbaar met het stof van vroegere geslachten vermengd wezen zal. — En hoe zullen wij 't dan hebben? — Stel, mensch! uw hart op uwe wegen; 't is hier beneden vormingstijd. 't Is hier een tijd van vorming voor die gewesten, waar geene zinnelijkheid zal wezen en geene zonde meer zal zijn. Alzoo, dan eerst, maar dan ook zeker, hebben wij reden tot gerustheid en hope, wanneer niet de zonde of de zinnelijkheid ons hart overheerscht, maar wanneer wij van het schrikbewind dezer machten verlost zijn door het geloof in den Heer, om wiens komst wij nog onlangs samen feestgevierd hebben. Door hem bevrijd, door hem gesterkt, door hem verzoend, —

dan begint eerst in waarheid onze ziele te leven, en dan gevoelt zij eene schoone en heerlijke eeuwigheid in zich, en dan zingt zij onder den treur-esch op 't kerkhof een lied. Het kerkhof, — neen! — dat is geen plek, waaraan wij kunnen denken met vrede en blijheid in 't hart, wanneer wij het aanzien alleen als een plek, waar de onzen eens weenend ons neêrleggen zullen, om dan weenende weêr naar huis te gaan, en dan zonder ons. Maar, als wij de graven kunnen aanzien met de gedachte in het hart, dat daar een lichaam van zwakheid en zonde zal afgelegd zijn, en dat wij dan eerst recht vrij en blijde ons verheffen zullen tot den Heer, onzen God, — dan niet meer de rupsen, die kruipen in 't stof, maar dan de vlinders, die hoog in de zomerlucht zweven, — en dat wij dan in dat goede Vaderhuis zijn, 't welk het vriendelijke hereenigingspunt is voor allen, die den Heer en hunnen God hier beminden, — o! dan bonst in ons het hart soms zoo machtig, zoo sterk, als of er iets in onzen boezem leeft, dat er uit wil, er uit wil! — — Vrienden! we zitten hier nu van avond, als tegen een mijlpaal op den weg door het leven geleund, om een weinig te rusten, — o! mocht iets van zulk een gevoel ons hier woelen in 't hart! Dan breekt een lichtstraal door in 't donker der graven, en 't oog ziet door dat licht ontelb're zaligen zweven, ontelbaar als de dichte stofkens, die wemelen in één zonnestraal; en stemmen uit den hemel roepen: wij hebben eens, als gij, gewerkt, gezwoegd, geleden, maar daarbij hebben we ook geloofd, gewaakt, gebeden; — stervelingen! volgt ons voorbeeld, want dat heeft ons hier gebracht; — de tijd rolt weg, het Niet in de armen? — o, draalt niet, gij, die vreest! uw vrees kan hope worden, en gij, die hoopt, dankt God! ras is uw hoop vervuld!

Gedachten en Spreuken.

De zinnelijke waarneming predikt dag aan dag verval en dood en ontbinding, en geen gestorvene komt terug, om te zeggen: „ik leef.” Toch was en is en blijft in de menschheid het geloof

aan onsterfelijk leven en, met de doodshoofden van hare zonen en dochteren vóór zich, houdt zij toch dat geloof aan hunne eeuwigheid vast. Dat geloof moet dan wel een gevoel zijn, door God ingeweven in hare natuur.

Het geloof aan onsterfelijkheid is het instinct onzer ziel, gelijk het zoeken naar een ander land het instinct van den trekvogel is.

Als de hoop op eeuwig leven niet in strijd is, maar strookt met mijn wezen, zou dan *het eeuwig leven zelf* met den aard van mijn wezen in strijd zijn?

Indien wij bestemd waren alleen voor deze aarde, dan zou deze aarde ook alles hebben, wat ons harte vragen en waardoor ons harte tot rust komen kan. En dat heeft zij toch op verre na niet. Van daar, dat ieder, die rust bij de wereld zoekt, onvoldaanheid in 't hart houdt, zelfs als hij alles kan hebben, wat zijne oogen begeeren.

Ware er niets meer voor een mensch te wachten na het aardsche bestaan, dan was *mislukt* het laatste woord van alle, alle menschenlevens; want ieder gaat heen, ook de beste, met het gevoel, dat hij niet is, wat hij als mensch wezen kon.

In mijne geschiktheid om met den Eeuwige om te gaan, zie ik een waarborg voor mijne eigene eeuwigheid.

God gaf mij de vatbaarheid, om bij toeneming innig met Hem in gemeenschap te leven. Gaf Hij mij die, om mij dan op eens van zich weg te slingeren in den afgrond van 't Niet? Wilde Hij mij eerst in hope nog eens blij maken, om mij dan te verpletteren? — Neen!

Een van de meest verhevene verschijnselen, zoo niet het verhevenste van alle verschijnselen, die in onze wereld zijn waar

te nemen, is: eene sterfelijke borst, die gevoelt, dat zij in zich de onsterfelijkheid heeft.

Onze voeten zijn bestoven met de asch van gestorvenen; ons hoofd is met een eeuwigen lichtgloed omkranst.

Men noemt *de doodkist* wel eens *de laatste woning* des menschen. Maar 't is niet onze laatste woning. Niet eens onze woning. De kist, waarin uw reiskleed geborgen wordt, als gij t'huis zijt gekomen, is immers uwe woning niet.

Met ieder menschenleven, dat ontstaat, begint eene eeuwigheid.

Wat wij *ons leven* noemen, is eigenlijk het eerste begin van ons leven; en onze jaren hier zijn de strepen der hinkebaan, die tot het vroege gedeelte van ons aanzijn behoort.

Sterven is niet het eind van ons leven, maar een voorval in 't begin van ons leven.

Dood-zijn bestaat niet. Ook is *dood-zijn* geen *zijn*.

Meer dan alle andere hoop is die hoop waard, die geen gezichteinder heeft.

Die het meeste in zich heeft van Christus, gevoelt het klaargestijne onsterfelijkheid.

Doodsgedachten.

»Uit stof zijt gij gevormd; gij zult tot stof vergaan!»
 't Is 't droevig vonnis, dat weleer, in Edens dreven,
 Door God den eersten mensch op 't voorhoofd werd geschreven; —
 De Dood gaf daar volvoering aan.

Hij toonde aan d'eersteling der menschheid zijne macht;
 En zij daarna een stroom van duizenden van jaren
 Zoo dreigend en verwoed hem over 't hoofd gevaren,
 Hij moordt met onverzwakte kracht.

En toch, — hij kent er, die het scherpgewette staal
 Verachten durven van zijn bliksemende sikkels;
 Hij hoort hun jubeltoon: „Waar, Dood! waar is uw prikkel?
 En, Graf! waar is uw zegepraal?”

Dat is een Christentoon, dat overwinningslied. —
 Ja! d'adem kan de Dood hun uit den boezem rooven,
 Maar nooit de hemelsprank van 't ware leven dooven,
 Dat Christus aan de Zijnen biedt.

Daarom, gij, die daar schreit op 't pas gedolven graf
 Van hem, wiens minnend hart verknocht was aan uw harte, —
 Zoo hij des Heeren was, beteugel uwe smarte,
 En breek dat hoop'loos weenen af.

't Is wel echt mensch'lijk, ja! wen 't leed, dat u bezwaart
 En vaak de lippen snoert, zich uitsprekt in uwe oogen; —
 Zoo heeft ook Jezus eens, tot tranen toe bewogen,
 Op 't graf van Lazarus gestaard.

Maar toch, waar in den nacht der somb're doodengroef,
 En in uw rouwend hart, de goddelijke stralen
 Van 't Evangelielicht zoo vriend'lijk nederdalen,
 Daar zij de ziel toch niet zóó droef!

O! als ge u nederbuigt en in die groeve ziet,
 Ruischt u dan niet een stem, een Eng'lenstem, in de ooren:
 „Mensch! waant gij hier te zien hem, dien gij hebt verloren?
 Neen! zoek hem in de graven niet!”

„Gij vindt hier in het stof niets dan zijn reiskleed weêr;
 Een licht verderflijk vleesch, een dra vermolmd gebeente;
 Wat schrijft ge dan: *Hier rust...* op 't kille lijkgesteente?
 Uw doode leeft bij zijnen Heer!”

„En, zalig zonder eind, vervolgt hij daar 't bestaan,
 Dat hem reeds zalig maakte in 't lage stofgewemel;
 Het graf was hem de poort, waardoor hij in den hemel,
 In 't Vaderhuis, moest binnengaan.”

„Daar kent men geene zorg, daar voelt men geen gemis;
 De dood is vreemd'ling daar en ballinge de zonde,
 De scherpe vlijm der smart slaat daar geen enk'le wonde;
 Daar weet men niet wat treuren is.”

„Daar paart hij aan den zang der Eng'len zijne stem,
 Verrukt, ontgloeid van dank voor de eerkroon, hem gegeven,
 En zalig in 't gevoel van bij dien Heer te leven,
 Die reeds op aarde leefde in hem.”

„Zie! dat is thans zijn deel. Voorwaar, zijn laatste stond
 Was beter hem, dan 't uur, waarin hij werd geboren;
 Wel mocht hij in zijn wieg een smartekreet doen hooren,
 Een juichtoon op zijn stervensspond'.” —

Die Engel, die daar zoo bij 't stil en somber graf,
 Zoo troost'lijk en zoo teêr, ons hart weet toe te spreken,
 Die Engel heet *Geloof*. — God zond uit hooger streken
 Hem naar het treurend menschedom af.

O! zij die hemelboô van vrede ons steeds nabij,
 Als helper en als gids op 't moeilijk pad door 't leven;
 En, komt het uur, dat wij den laatsten snik eens geven,
 Dan sta hij troostende ons ter zij! —

De Rups en de Vlinder.

De rups.

Ik kruip met moeite langs het pad,
 En klim met moeite op tak en blad.

De vlinder.

Eens voelt gij niets van moeite meer,
En zweeft gevleugeld heen en weêr.

De rups.

Ik kan niet leven, of 'k doe kwaad,
En 'k word bedreigd door wrok en haat.

De vlinder.

Eens zijt ge onschaaad'lijk en vindt roem:
Men prijst u als gewiekte bloem.

De rups.

Ik weet van niets: één klein gebied
Zie 'k altijd weêr en anders niet.

De vlinder.

Eens geeft ge u op, ver boven 't stof,
En fladdert voort van hof tot hof.

Zoo spraken die beiden,
Toen moesten ze scheiden.
De rups bleef op de aard;
De vlinder ging zweven
Vol lust en vol leven
Langs bloesem en bloem in den geurigen gaard.

Toch kwam er bevrijding
Voor 't rupsje, en verblijding; —
Een zegel op 't woord,
Zoo troostvol gesproken; —
De boei werd verbroken:
Toen zweefden twee vlinders al juichende voort.

Aan onze vrome Afgestorvenen.

Natuurlijk denken wij van avond ook aan u, goede dooden!
die eens onze lieve levenden waart. Wij zien van avond uwe

vriendelijke gezichten in helderder licht, dan op de meeste andere tijden, en wij hooren uwe stemmen, o! zoo duidelijk en klaar. Wij herinneren ons, hoe goed gij voor ons waart, en wat wij te danken hadden en nog te danken hebben aan u, en wij prijzen Gods goedheid, dat Hij u aan ons een tijdlang mede gaf op de reis door het leven. Wel doen wij dat met diepen weemoed, want wij hadden u zoo gaarne nog langer behouden, wij hadden u zoo gaarne van avond nog bij ons gehad; maar wij gelooven, dat Gods doen wijsheid en liefde was, ook toen Hij u wegnam. Onze Vader is zoo goed; Hij nam u zeker dit leven niet af, of het was, om u iets beters te geven. En als we dat bedenken, dan is het ons, alsof gij ons toeroept: „Wenscht niet, dat wij op de aarde terug mochten komen, want dat zou verlies voor ons wezen; maar komt gij tot ons in den hemel; dat zal winst voor u zijn.” — Dat willen wij dan ook; wij willen tot u komen, op Gods tijd; wij willen ons voorhouden, wat gij door woord en door voorbeeld ons goeds hebt geleerd, en de hand geven aan den Heer, dien gij u tot gids hadt verkozen; — dan wonen wij eens weder in hetzelfde huis. Wij misgunnen het u niet, dat gij het daar nu reeds zoo goed hebt, terwijl wij nog onder weg zijn, vaak met onweêr en storm. Gij hebt daarvan uw deel gehad, gij hebt uwen cijns van zuchten en tranen opgebracht, toen gij nog waart hier beneden. Hoe gaarne wij voor ons u nog hier zouden hebben, om uwentwil verblijdt het ons, dat gij 't land van onweêr en stormen nu in de laagte, ver onder uwe voeten, ziet drijven, en wij herhalen de gelofte, dat wij zullen komen tot u.

Het laatste uurtje.

'k Was in een kerk, die zeldzaam heeten mag,
En waar mijn ziel het heil des Heeren zag.

'k Heb aan een godsdienstoefning meêgedaan,
Die zeker nooit mij uit den geest zal gaan.

Die kerk was niet een hooge groote dom,
Bevattende een gemengden menschendrom;

Ook dreunde daar geen klokketoon in 't oor,
Geen orgelgalm, geen lofzang van een koor.

Die kerk was slechts een schamel kamerkijn,
Zeër flauw verlicht door d'avondzonnenschijn.

Als biddende gemeente stonden wij
Met drie of vier, en meer niet, op een rij.

Een legersteê, zeer eng en pover maar,
Was in die kerk de kansel en 't altaar.

Een priesteres was daar eene oude vrouw,
Die blijkbaar dra van 't leven scheiden zou.

Zij had haar last schier tachtig jaar getorscht;
Nu kwam er rust voor haar vermoeide borst.

Zoo meen'gen strijd had zij met moed bestaan;
Den laatsten ook ging zij vertrouwend aan.

Zij sprak: „o Heer! Gij gaaft mij Christuszin,
Heb dank! — mij is het sterven tot gewin.”

Toen legde zij zich zalig-moê ter neêr,
En knikte bij ons bidden, keer op keer.

Wij hoorden stil, of de adem nog bleef gaan,
En of de pols, — zoo zwak reeds, — nog bleef slaan.

Nu kwam de Dood, met zachte en doffe schreên;
Wij rilden, want — hij kwam als langs ons heen.

Zijn schaduw trof misvormend haar gezicht:
Vreemd stond haar mond en glazig 't ooglicht.

Één zucht nu nog, één enk'le harteklop,
En 't was gedaan; — de ontboeide geest voer op.

Door 't open venster ruischte wonderbaar
Een rits'ling, of 't van Eng'lenvleugels waar'.

De laatste straal van d'avondzonneshijn
Bescheen 't gelaat, nu zonder trek van pijn.

't Vleesch werd als was; 't haar zag als sneeuw er uit;
Toch was zij schoon, schoon als een hemelbruid.

Gebroken was haar hart, gegroefd haar koon;
Toch lag zij fier als met een zegekroon.

Wij zagen 't aan, een loftoon in 't gemoed,
En lispten zacht: „Wie zóó sterft, die sterft goed.”

Toen legden wij haar 't laken over 't hoofd,
Blij, dat zij had het heil, door God beloofd. —

'k Ging heen en kwam weêr op de straat, en, ziet!
Daar ging het toe, als ware er niets geschied.

Een buurman kloofde al zingende zijn hout;
Het muschje tijlpte, omglansd van 't avondgoud;

Een troepje kind'ren speelde en stoeide blij;
Een zware vracht reed krakende voorbij.

Den stroom des tijds is nimmer rust bereid; —
Daar boven zweeft de plechtige eeuwigheid.

Naar GEROK.

Ons leven.

't Ving in den moederschoot als *plantenleven* aan,
't Klom op tot *dierlijk-zijn*, maar 't moet nog verder streven:
Wat *dierlijk* is, dat moet in 't *mensch'lijke* overgaan;
En 't *menschelijk bestaan* moet worden *Eng'lenleven*.

Aandoenlijk grafscript.

Op eene grafzerk, ¹⁾ waar ik dikwijls over loop, staat een aandoenlijk opschrift. 't Is in slechts twee woorden vervat, maar 't geeft een mensch veel te denken. Het luidt: TANDEM FELIX! Dat wil zeggen: EINDELIJK GELUKKIG! — Niet waar? als men dat op een lijksteen ziet staan, dan denkt men met deelneming: gij, o mensch! wiens gebeente hier rust, gij zijt geen kind der vreugde geweest; gij zijt één van die stervelingen geweest, zoo als er altijd zijn, wie alles tegenloopt in de wereld, en die hier onder eene opeenstapeling van rampen gebukt gaan. — Maar terwijl men zoo denkt, en terwijl men zich zoo eene voorstelling schept van het velerlei leed, dat de gestorvene, die onder dien steen ligt, voor en na ervaren kan hebben in 't krimpande hart, wordt men door dat grafscript: EINDELIJK GELUKKIG! tevens een gevoel van verademing en verkwikking in zich zelven gewaar, om den wille van dien doode. — EINDELIJK GELUKKIG! — daarbij ziet men een lastdrager, die ten slotte gekomen is, waar hij zijn moet, en zijnen last nu nederzet. EINDELIJK GELUKKIG! — daarbij ziet men een strijder, die vermoeid is en bezoeeld met stof en met bloed, maar die het zwaard nu uit de hand legt, en den lauwerkrans ontvangt. EINDELIJK GELUKKIG! — daarbij ziet men een schepeling, die ten speelbal verstrekt heeft aan orkanen en golven, maar toen zijn schip was stukgeslagen, aan land dreef en daar knielend dankt.

Beproofden en bedroefden, die hier met veel onspoed te kampen hebt en veel smart hebt te dragen, en weemoedig, vooral ook op dezen avond, uw somber lot overdenkt, ik wensch van harte, dat in dat lot eene wending zich nog op moge doen, en dat gij nog menigen blijden en gelukkigen Oudejaarsavond moogt

¹⁾ In de Nieuwe Kerk te Amsterdam.

hebben. Maar, voor 't geval, dat dit eens niet mocht gebeuren, voor 't geval, dat het u opgelegd mocht zijn, om, tot uw eindje toe, ramp en leed te ondervinden, ontboezem ik voor u dezen wensch, dat toch uw grafschrift moge zijn dat: EINDELIJK GE-
LUKKIG! — Dat zal zoo wezen, indien gij, door een bond des harten met den grootsten Lijder, het geloof aan Gods wijsheid en liefde behoudt, en daardoor ook onderwerping en vertrouwen behoudt, wat u ook getroffen hebbe of nog moge treffen. 't Is waarlijk een groote zegen van God, dit te weten, — dit te weten, dat ook van het ongelukkigste ongelukskind de geschiedenis eenmaal nog uitloopen kan in dat: TANDEM FELIX! EINDELIJK GELUKKIG!

G e s c h e i d e n .

Zij groeiden op, als hand aan hand,
En sierden 't zelfde huis,
En liggen thans, door zee en land
Gescheiden, in hun kluis.
Dezelfde moeder boog voorheen
Zich over aller spond';
't Was in hetzelfde slaapvertrek,
Dat aller leger stond.

Dood ligt nu de eene bij een stroom
In 't verre Westen neêr;
En over d'ander wiegt een boom
Van 't Oosten heen en weêr.
Een derde stierf op 't oorlogsveld,
Een vierde op weg naar huis; —
Zoo gingen allen, links en rechts,
Gescheiden in hun kluis.

En toch, eens deelden zij de pret,
 Die 't ouderhuis hun bood,
 En deden samen één gebed
 Rondom huns vaders schoot;
 En aten aan één tafel saâm,
 En zaten bij één haard; — — —
 Ach! als er na den dood niets was,
 Wat was hier liefde waard?

HEMANS *van verre gevolgd.*

Onze paden.

Onze levenspaden loopen
 Grillig door elkander heen,
 Vallen in één richting samen
 En gaan later weêr uitéén.

't Is ontmoeting en 't is scheiding,
Welkom! is het en *Vaarwel!* —
 Vele tochtgenooten heden,
 Morgen schier niet één gezelschap.

Immer rust'loos, als de golving
 In den wijden oceaan,
 Is 't gewoel der menschenkind'ren;
 Altijd *komen* en weêr *gaan!*

Wonderbaar, hoe soms twee dropp'len,
 Waar een afstand tusschen was,
 Tot elkander naad'ren kunnen
 In den breeden waterplas.

Wonderbaar, hoe soms twee dropp'len,
 Voor een tijdlang saâmgevloeid,
 Weêr gescheiden worden kunnen
 Door een afstand, die steeds groeit.

En zoo gaat het met ons, menschen,
Op den tocht hier over de aard;
Maar, één troost: aan alle plaatsen
Worden wij door God bewaard.

Abraham in de eene richting
En naar de and're zijde Loth,
Maar ter rechter en ter linker
Leeft en heerscht dezelfde God.

En Die brengt eens onze banen,
Hoe ze liepen en waarheen,
Als wij maar Zijn leiding volgen,
In Zijn Vaderhuis bijéén.

Te huis.

Er is iets zeer aantrekkelijks voor ons in dat woord. 't Is te hopen, ten minste. Te beklagen is de mensch, voor wien het woord *te huis* geen klank is vol zoete muziek. Maar, is het dat voor ons, dan gevoelen wij ook, dat ons heengaan van de aarde onder geen liefelijker beeld kan worden voorgesteld, dan onder het beeld van *te huis komen*. Vooral bij guren winteravond gevoelen we dat. — Daar loopt een mensch op de besneeuwde straat; de wind slaat hem in 't gezicht met geweld, en natte vlokken dwarrelen kil en koud op hem neder; maar hij nadert tot zijn' woning; daar ginder staat zij; reeds ziet hij eene schemering van licht door de reten der vensters; — hij is er; de deur gaat open; hij schudt de sneeuw van zijne voeten en legt zijn natten mantel af: hij is *te huis*; en daarmee is hij op eens midden in 't genot van gezelligheid, van vriendschap, van liefde. — O! mocht ons heengaan uit het leven eenmaal als zulk een' *t'huiskomst* zijn!

Graf en kruis.

Die iets diers naar 't graf moet brengen,
 Plante stil een kruis daarnevens:
 Schoon dan de oogen tranen plengen,
 In het hart komt hoop des levens.
 Waar bij 't kruis de tranen vloeien
 Om hetgeen men 't graf moest geven,
 Daar gaan schoone rozen bloeien,
 Rozen, die het kruis omweven.

Naar STURM.

Het lied van sterven.

Zing, mensch! het lied van *sterven*,
 Het ernstig afscheidslied.
 Misschien loopt slechts uw leven
 Tot hier en verder niet;
 Licht, eer de zonne neërdaalt,
 Zijt gij aan 't eind der baan,
 Zoodat gij, bij haar rijzen,
 Niet weder op zult staan.

Niets is er zoo onzeker,
 Als leven, vreugde en nood;
 Maar ook, niets is zoo zeker,
 Als mind'ring, scheiding, dood.
 Wij scheiden van ons leven,
 Als 't waar', met elke schreë;
 De vreugde sterft in 't harte,
 En 't harte zelf sterft meê.

Den pelgrimsstaf in handen,
 Begeven we ons naar 't graf;
 En zelfs des konings schepter
 Is ook een pelgrimsstaf.
 Een pelgrimskleed krijgt ieder
 Van de aarde, — fijn of grof;
 't Wordt hier in 't stof gedragen,
 Wij laten 't hier in 't stof.

Den bergtop kunt gij over,
 Hoe steil en hoog die zij;
 Den kleinen doodenheuvel,
 Dien komt gij niet voorbij;
 Daar kan uw voet niet over,
 Al is die terp zoo min;
 Daar valt gij moê bij neder;
 Een vriend legt u er in.

Zing dan het lied van *sterven*,
 Het oude pelgrimslied,
 Terwijl ge u daag'lijks nader
 Bij 't stille kerkhof ziet;
 Maar moog' daarbij steeds vrede
 En hope u zijn bereid,
 En zij u 't lied van *sterven*,
 't Lied van *onsterfelijkheid!*

Naar SPITTA.

De dood ontnemt veel goeds en liefs.

'k Heb wel eens hooren zeggen, dat het alleen eene afge-
 matte en doorwonde ziel kan zijn, die vrede met den dood kan
 hebben; dat alleen een mensch, wiens levenspad door een woest-
 tijt loopt, tevredenheid, ja! vreugd kan gevoelen, bij 't denk-

beeld dat het uitloopt in 't graf; dat alleen een ongelukkige zich kan troosten met de hoop op den hemel; maar dat een mensch, die niet zoo rampzalig is, die, integendeel, in 't genot is van gezondheid en welvaart en vriendschap en liefde, al heel onnatuurlijk zou wezen, indien hij het leven niet heerlijk en indien hij het sterven niet akelig vond, en indien hij zei, dat hij naar den hemel verlangde. — Daar is waarheid in. 't Is niet te ontkennen, dat scheiden uit een leven vol smart eene aantrekkelijkheid heeft, die het scheiden uit een leven vol vreugde niet heeft, en niet kan hebben. Maar als men daarmee bewijzen wil, dat de hoop op den hemel voor den rampspoedige zeer bruikbaar, maar onbruikbaar voor den voorspoedige is, dan gaat men toch te ver. Wanneer ik een discipel van Jezus ben, dan zal ik zeker alle goede gaven, die God mij toezendt, met blijdschap waardeeren en ik zal ze dankbaar genieten; maar te midden van dat genot zal ik blijven gevoelen, dat ik toch nog verder door moet en nog hooger op kan, en ik zal mij zelfs verlustigen kunnen in deze gedachte: als God mij hier reeds zooveel vreugde geeft, wat zal Hij dan mij eens daarboven geven! Ja, want ik ken dan mijn God genoeg, om te weten, dat Hij mij bij vermeerdering zal deel geven aan heil en aan vreugd.

Ontneemt Hij mij dus eens, door de handen des Doods, veel goeds en veel liefs, 'k geloof zeker, dat ik iets zal krijgen, wat nog meer goed en lief mij zijn zal. — Maar dan ben ik onder tusschen toch kwijt, wat mij hier zoo verheugde. — Goed, maar wie treurt nog over 't gemis van een lager geluk, als hij een hooger geluk heeft verworven? Bovendien, of ik al of niet het gemis van iets voel, dat hangt van mijnen toestand af. Toen ik een kind was, kon ik treuren om 't gemis van dit of dat speelgoed; toen ik een man werd, treurde ik daar nooit meer een oogenblik om. Een man kan gelukkig zijn zonder datgene, wat voor 't geluk van een kind nog onmisbaar is. Zoo zal een hemelling zeker ook geene smart meer gevoelen over 't gemis van hetgeen in het aardsche leven een hoofdbestanddeel van zijn geluk is geweest. — En zoo is de slotsom deze: het hijgend

jagen naar den dood is iets ziekelijks; maar er is een verlangen naar den hemel toch mogelijk, dat gezond heeten moet, niet alleen bij hem, die de doornenkroon des lijdens om 't hoofd heeft, maar ook bij hem, die den bloemenkrans der vreugde hier draagt.

Zijn.

To be or not to be, that is the question.

SHAKESPEARE.

IK BEN! — Diepzinnig woord, en bron van duizend vragen,
 Waarvan ik 't antwoord nog niet ken;
 Maar woord, dat 'k in mijn geest al peinzend meê blijf dragen,
 En steeds weêr peilen wil. Diepzinnig woord: IK BEN!
 IK BEN! — In 't groot geheel van wezens, stoffen, krachten,
 Dat de afdruk is van Gods gedachten,
 In 't groot Heelal, ook ik als onderdeel gezet:
 Een sylbe in 't trotsch gedicht, een maze in het eind'loos net, —
 Maar waartoe zou ik zijn? En wat is mij te wachten?

't Is alles op- en nedergaan,
 Wat om mij heen zich laat ontwaren. —
 Eens zwalpten rustelooze baren,
 Waar nu in grootsche rust die berggevaarten staan.
 Maar, ook graniet verteert; ook berggevaarten dragen
 Wondteekens, die de tand van d' onverzaadb'ren tijd
 Hun in de harde flanken rijt.
 Die bergen zullen óók eens zijn uiteengeslagen,
 Terwijl de storm hun puin versmijt!

Het frisch en welig groen, waarmee de zwoele lente,
 Als met een bruidskleedij, het woudgeboomte omhing,
 Dat is almeê de vrucht en rente

Van 'tafgevallen loof, dat in den herfst verging. —
 De regen, die daar druipt van uit de grauwe transen
 En blad en bloem omzoomt met glansen.
 Als kleefde zilvergruis en diamant er aan.
 Wordt, verdampt, weêr opgeheven,
 Gaat weêr in de wolken zweven, — —
 Alles op- en ondergaan!

Ja! op- en ondergaan; — die wet zien we op onze aarde
 Gehandhaafd overal. Zoo is het om ons heen,
 Zoo is het ook met ons. Datzelfde vleesch en been,
 Dat 'k aan mij had in 't uur, toen mij mijn moeder baarde,
 Heb 'k nu niet meer; 't werd nieuw; en de oude stof verdween.
 En al dat af en toe, dat hechten en dat scheiden,
 Dat leven wordt genoemd, — waartoe zal 't eind'lijk leiden?
 Hiertoe, dat eens geen lucht meer door mijn longen blaast,
 Geen harteslag meer klopt, geen bloed meer bruist door de âren,
 En op mijn lijk, gelegd bij die reeds lijken waren,
 Het grafgewormte gulzig aast!

Zoo ging 't al de eeuwen door. Geslachten van voor dezen
 Zijn onder onzen grond tot stof en asch vergaan;
 Geslachten zijn na hen, en op hun graf, verrezen,
 Maar ook hun afscheidsuur brak aan.
 Er wordt gezorgd, gespeeld, genoten en geleden;
 Gezongen en geweend, gedarteld en gevreesd; —
 Maar spoedig is de mensch het leven uitgetreden,
 En 'tis, — of hij niet is geweest!

Maar, God! is dat dan zijn? Is zoo dan heel mijn leven
 Een sneeuwvlok, die wel blinkt, maar ras versmelt, gelijk?
 Een dwaallicht, dat weldra weêr nederzinkt in 't slijk
 Van 't nevelig moeras, waaruit het op kwam zweven?
 Een wagg'len naar het doodenrijk? —
 Ach! wáárom, ach! waaròm hebt Gij mij dan geschapen?
 Waarom ook mij die rol gedeeld van sterveling?

Waarom niet in den schoot van 't Niet mij laten slapen?
Waarom gewild, dat mij een moederschoot ontving? —

O! ware ik nooit geweest! Het zijn is mij geen zegen;
Ik zucht er om van smart; ik beef

Van droefenis en spijt; het leven staat mij tegen!
Ja! God, die mij deedt zijn, 'k betreur het, dat ik leef! — —

Maar, neen! Godslast'ring is 't. Ik heb mijzelf bedrogen.

't Bestaan, dat mij mijn Schepper gaf,
Dat neemt Hij mij niet weder af,

Wanneer ik, met één voet in 't graf,
De gansche wereld voor mijne oogen

Wegdwarr'len zie, als stuivend kaf. —
God gaf me een hart, dat, hoe de weelde,

En hoe 't genot der aard het koosde en vleide en streelde,
Toch altijd nog iets vroeg, wat de aarde nimmer biedt.

En Hij doet, dòòr dat hart, mij de verzeek'ring hooren:
„Gij zijt, o menschenkind! niet voor het graf geboren;

In 't stof, waarop gij treedt, ligt uw bestemming niet!”

Hij gaf me een geest, die steeds, hoe hoog hij moge stijgen

In kennis en in kracht, blijft hunk'ren en blijft hijgen,
Om verder nog te zijn, om hooger nog te staan,

En steeds in 't wezen aller dingen,
En 't wezen Gods, meer in te dringen,

En steeds, bij 't Hallelujah-zingen,
De wiken wijder uit te slaan.

Die geest zegt mij: „o mensch! een stroom, die hier verzanden,
Doodloopen moet in 't graf, dat is uw leven niet;

Een stroom is 't, die, ja wel, eens onder de aarde vliet,
Maar weér te voorschijn komt, en ruischt door and're landen!”

God heeft een Christus mij gegeven,

Een Christus, ja! gering en machteloos in schijn,
Maar machtig, eenig-groot. Want vol van 't ware zijn

Was hij, die zeggen mocht: „Ik heb, ik ben het leven!”

Nu voel ik: de eeuwigheid is mijn'!

Want van hem uit vaart in mijn boezem

Een levensgeest, die zich verraadt

Als niet van de aarde, als voorjaarsbloesem

Van zomervrucht, die nooit vergaat! — — —

't Is me een geheim, hoe lang nog 't nat der zee zal klotsen,

Hoe lang de wilde waterval

Nog neêr zal ploffen in het dal,

Hoe lang de schorre donderknal

Zich nog zal breken op de rotsen,

Hoe lang de zon nog lichten zal!

'k Weet niet, of nooit de band versleten,

Gerafeld wezen zal, en eind'lijk stukgereten,

Die werelden te zaâm tot wereldstelsels knoopt;

'k Weet niet, hoe lang God wil, dat, wat nu is, nog dure,

En of misschien eens niet, als in haar wordingsure,

Onze aard weêr leêg en woest door 't ruim der schepping loopt!

Maar 'k weet, — en dat verdrijft mijn bange zielsbeklemming:

Wat in den raderloop van 't wijd Heelal verkwijn',

Wat eens hebbe uitgediend en in 't Niet verdwijn',

Ik weet: dit is en blijft mijn toekomst, mijn bestemming:

TE ZIJN, en — zonder eind TE ZIJN!

Kinderlijke onbezorgdheid.

Wij blijven zitten van avond tot de klok van twaalfen geslagen zal hebben, en wij nemen in onze mijmeringen niets minder dan *den tijd* en *de eeuwigheid* op. Maar onze kinderen zijn in slaap. In natuurlijke zorgeloosheid liggen ze neêr op hun bedjes, en droomen misschien wel van stokpaard en pop. Laat ze maar slapen, en laat ze maar droomen. Later komt hunne

beurt van mijmeren en peinzen over verleden en toekomst. Nu geven ze daar nog niets om. Dat kan ook nog niet. Nu kunnen ze nog rusten, terwijl in groote menschen veel omgaat; ja! ze zouden kunnen spelen, waar 't hart van groote menschen bloedt. Ik zag daar eens een treffende proef van. De zwarte koets kwam op het kerkhof, en het kleed werd opgetild, en de kist werd uit het voertuig genomen, en de doode werd naar de pas geopende groeve gedragen, en zijne betrekkingen liepen somber er achter; door sommigen werd snikkend geschreid. — Maar nauwelijks was de koets alzo ledig, of drie, vier blonde en blozende kinderen zagen tot den voerman op, met het woord: „vader! vader! nu wij er in!” En ze werden er door vader ingezet; en de koets reed weg, en de kinderen hadden o! zoo'n genoeg. — Kinderlijke onbezorgdheid! een glimlach van diepen weemoed trekt gij ons om den mond.

Grafbeplanting.

Op het zwijgend erf der dooden
 Moet de treurwilg zijn gezet;
 Maar de popel ruische er nevens: —
 Bij den rouw het stil gebed.

Op het zwijgend erf der dooden
 Sta de donk're beuk in de aard;
 Maar de meidoorn sta er nevens: —
 Aan den weemoed hoop gepaard.

Op het zwijgend erf der dooden
 Bloei 't roosjen in de schauw,
 Maar 't vergeet-mij-nietje er nevens: —
 Vluchtigheid en liefdetrouw.

Genoten zegen.

Voorwaar! ook dit is eene eigenschap van den Oudejaarsavond, dat hij ons op den zegen, dien wij van den eersten Januaridag af weêr genoten, terugwijst. Al die vierdehelfhonderd dagen kwam de goede God immers weêr met de vervulling onzer vele behoeften ons tegen, en op zoo menigen dag bereidde Hij, boven en behalve die vervulling van onze behoeften, ons nog bijzonderen zegen en bijzondere vreugd. Vergeet hem heden niet, dien dag, toen u 's morgens het hart nog zoo eng was, en 's avonds zoo ruim, doordien God eene ongedachte uitkomst u toezondt. Vergeet hem heden niet, dien dag, toen voor u eene pijnlijke onzekerheid tot blijde zekerheid omsloeg. Vergeet hem heden niet, dien dag, toen op de vraag: waarmee moet ik mij voeden en hoe zal ik mij redden? een antwoord van God kwam, verrassend, als op de woestijnvlakte 't manna, verrassend, als de raaf aan de Krith. Vergeet vooral ook niet die vele dagen, waarop de Heere God iets aan uwe ziel had te zeggen, en u sprak van Zijn Christus en van Zijnen hemel, tot uwen vrede en tot uw heil. — O! waarlijk, die door ondankbaarheid niet al te vergeetachtig gemaakt is, die brengt zich heden avond menigvuldige weldaden Gods voor den geest, en, het doorgeleefde jaar nog eens doorlevend, aan de hand der Herinnering, zegt deze mensch, geroerd van harte: de Heer heeft alles wêl gemaakt! — Reisgenooten! wij zitten hier neder, niet waar? om een weinig te rusten. Als wij bij zomerdag in eene heuvelige streek zijn gezeten, dan trekken het eerst en het meest de in schoonen purpergloed gedoopte toppen der heuvelen ons oog; 't moet bij den ondergang van de laatste zon des jaars in hooger zin ons zoo zijn: wij moeten 't eerst en 't meest op de vele lichtpunten zien, en de Oudejaarsavond mag niet overgaan tot Oudejaarsnacht, zonder dat in ons het vreugdevuur der erkentelijkheid zijne vlammen doet wapperen. — *Loof den Heer, mijne ziel! vergeet geene van Zijn weldaden! Loof den Heer, mijne ziel! en al wat binnen in mij is, Zijnen heiligen naam! ¹⁾*

¹⁾ Ps. CIII: 2. 1.

Gedachten en Spreuken.

Al wat leeft, wordt door God beweldadigd. Maar de mensch heeft boven de andere schepselen der aarde deze weldaad vooruit, dat hij weet, waar de weldaden, die hij ontvangt, vandaan komen, en dat hij 't genot van zijn leven verhoogen kan, door er God voor te danken.

Als God een vader is, dan begrijp ik, dat Hij ons gaarne dankbaar wil zien. Een vader ziet zijne kinderen 't liefst met blijde gezichten.

Gods leven is geven. Als Gods leven geen geven was, dan was er geen leven.

God zegt tot ons: *Ik heb u lief!* — Nu moeten wij hebben een hart met een echo.

Of Gods zegen voor ons zegen is, dat hangt van ons hart af. Ons hart kan zóó zijn, dat *niets*, maar kan ook zóó zijn, dat *alles* een zegen voor ons is.

Er is in 't leven meer goeds, dan de meesten er in plegen te erkennen. Als er niet veel goeds in was, zouden de menschen niet op 't behoud van hun leven gesteld zijn.

Wanneer een mensch u zegt, dat hij *al heel wat* heeft gehad in zijn leven, dan meent hij met dat *heel wat* altijd moeite en leed. Waarom? Zijn genoeg en zijne vreugde was toch ook *al heel wat*.

't Is waar, dat menige hoop, door ons gevoed, niet in vervulling ging; maar 't is ook waar, dat menige vrees, door ons ge-

koesterd, niet werd bewaarheid. Die 't eene in 't geheugen bewaart, moet ook het andere niet vergeten.

't Is tegenwoordig een tijd van *monumenten*; en men is in onze dagen misschien wel wat al te spoedig er meê bij de hand, en wat al te kwistig er meê. Jammer, dat van die ééne soort van *monumenten*, die *Ebenhaëzer* heeten, niet wat meer werk wordt gemaakt.

De genotene weldaden zijn als zoovele lichtjes op het pad, dat wij achter ons hebben; als wij nu zelve maar niet in den weg gaan staan, dan werpen die lichtjes, die achter ons flonkeren, ook een vriendelijk schijnsel vooruit. — Aan dankbare herinnering verbindt zich hoopvolle verwachting.

Een mensch heeft het dan vooral goed, wanneer hij gevoelt: God is goed, God is LIEFDE.

Een Psalm zij 't eind.

Wanneer de klok van middernacht zal slaan,
Hef dan voor God een blijden lofpsalm aan. —

Hij is met u, zoolang gij hebt bestaan,
Ook weêr dit jaar, u zeeg'nend, meêgegaan;
Van dag tot dag heeft Hij u welgedaan,
En meen'ge bloem doen vallen op uw paân;
Uw heil bewerkt, ook dàn, wanneer uw waan
Van onheil sprak en van een distelbaan;
Uw moed versterkt met de Evangelieblaân,
En zoo weêr vreugd gewekt uit zucht en traan.

Als dan de klok van middernacht zal slaan,
Zoo hef voor God een blijden lofpsalm aan!

Steeds meer licht.

Wanneer 'k bij held'ren avond
 Mijn oog ten hemel richt,
 Dan krijg 'k steeds grooter aantal
 Van sterren in 't gezicht.

Zoo ook, wanneer 't verleden
 Een poos mijn blikken boeit,
 Aanschouw ik zegeningen,
 Wier tal gestadig groeit.

Een danklied.

Heb dank, o God!
 Die in mijn lot
 Steeds zooveel vreugd woudt mengen,
 En elken dag,
 Dien 'k rijzen zag,
 Gelastte, heil te brengen.

Uw Vaderoog
 Bleef van omhoog
 Steeds over mij ontsloten,
 Zag ook den traan
 Met deernis aan,
 Vaak aan mijn oog ontvloten.

Uw Vaderhand
 Vlocht mij een band
 Van rozen door het leven,
 En wou me op 't pad,
 Dat dist'len had,
 Toch ook nog bloemen geven.

Uw Vaderhart
 Deed mij, bij smart
 En vreugd, zijn liefde merken,
 Opdat de hoop
 Me in mijnen loop
 En bij mijn strijd zou sterken.

Heb dank, o God!
 Die in mijn lot
 Steeds zooveel vreugd woudt mengen,
 En elken dag,
 Dien 'k rijzen zag,
 Gelastte, heil te brengen.

Een scheidende vriend.

Het is ons waarlijk van avond, nu het jaar heengaat, alsof er een vriend van ons heengaat, vèr-weg en voor immer, — en dat wèl, een vriend, met wien we veel goeds hebben genoten op reis, die ons ook dikwijls onder weg met eene verrassing verblijdde, en die menigmaal, door hetgeen hij ons toesprak en aanbracht, ons gelukkig maakte met eene gedachte aan *huis*. Daarom is een weemoedig gevoel op dezen avond een zeer natuurlijk gevoel. Maar onnatuurlijk zou het zijn, als niet te gelijker-tijd dankbare vreugde ons vervulde. Wel heeft die vriend ons nu en dan ook bedroefd, maar dat kon *hij* niet helpen. En, Die het helpen kon, Die deed er geen kwaad aan, maar goed, en die beoogde, ook met onze smart, onze blijdschap. Ga dan heen in vrede, oud jaar! wij zullen scheiden als vrienden; wij hebben u niets te verwijten; — ons zelve hebben we nog al veel te verwijten, maar u niet en God niet, die u aan ons gaf; — ga heen dan in vrede; en al zien we u in eeuwigheid nimmer te-

rug, we gelooven en hopen toch, dat er van onze kennismaking met u nog wel iets goeds voor ons nablijven zal, — nog wel iets goeds, ja! en iets eeuwigs.

Avondlied.

De maan spreidt stil heur stralen,
 De gouden sterren pralen
 In 't luchtruim, rein en klaar;
 Het woud staat zwart en zwijgend,
 En, aan het veld ontstijgend,
 Krult zich een nevel, wonderbaar.

Van scheem'ring overtogen,
 Ligt alles onbewogen,
 Zoo vredig en zoo zacht;
 't Is als de kalme suizing
 Der stil geworden huizing,
 Waar niet aan 't leed meer wordt gedacht. —

Hef weêr den blik ten hoogen:
 De helft slechts zien uwe oogen
 Dier maan, zoo schoon en rond;
 Zoo is 't met vele zaken,
 Waarom we ons vroolijk maken,
 Wijn ons verstand de helft slechts vond.

Wij menschen, klein door kleinheid,
 Maar tevens door onreinheid,
 Wij volgen schijn en waan:
 Wij vormen hersenschimmen,
 En meenen vaak te klimmen,
 Terwijl we naar beneden gaan.

Doe ons *Uw* licht aanschouwen,
 O Heer! en niet zoo bouwen
 Op ijdelheid en schijn;
 Laat ons bij vreugd en smarte,
 Door d'eenvoud van ons harte,
 Als kind'ren vroom en vroolijk zijn.

Laat eind'lijk ons 't vertrekken
 Van hier geen leed verwekken,
 Maar dan, bekroon ons lot:
 En hebt ge ons weggenomen,
 Laat ons bij U dan komen,
 O, onze Heer en onze God!

Legt, vrienden! mat en moede,
 U neder in Gods hoede,
 Nu lang de zon reeds dook.
 Keer, Vader! nood en schrikken;
 Wil ons door rust verkwikken, —
 En onzen zieken buurman ook!

Naar CLAUDIUS.

Eens huisvaders zang.

Melieve! dat geen zorg of kommer
 Ons 't hart onrustig kloppen doe.
 De vrees, waar dwazen zich meê kwellen,
 Doe óns toch nimmer Eden toe.

Hoewel geen hooge rang, geen titel,
 Geen adel ons ten deele viel,
 Wat schaaft het, als we samen streven
 Naar glans en adeldom van ziel?

Als die ons deel is, en als achting
 En liefde aan onzen naam zich paart,

Dan zal, wie wijs is, moeten zeggen:
 Zie! dat is meer dan titels waard!

En is ons niet, gelijk veel and'ren,
 Een schat van goud en goed bereid,
 Blijnoedigheid geeft vergenoeging,
 En matiging tevredenheid.

Zoo dikwijls weêr een jaar zal keeren,
 Wordt vast ons hart dan weêr verheugd:
 Veel is 't genot, bij weinig wenschen;
 Bij weinig omslag, groot de vreugd.

Zoo gaan wij, hand in hand, al verder,
 Steeds 't harte ruim en blij en frisch;
 Vrede is de kroon van onze woning,
 Ons kroost de sier van onzen disch.

En zalig is 't ons, als een kleine
 Ons lachend op de knieën klimt,
 En als *mij* uit het kind *uw* beelt'nis,
 En *u mijn* beelt'nis tegenglimt.

En zoo komt als een lied van verre,
 De toekomst zachtkens naderbij,
 Waarin *ik* in mijn zonen voortleef,
 En in der docht'ren leven *gij*!

Naar HERDER.

Een ongeluk komt nooit alleen.

Dat is een spreekwoord, en daar wil men meê zeggen, dat meestal, als ééne ramp ons treft, eene tweede, ja! eene derde er bij komt. Nu, dat gebeurt ook dikwijls zoo. De oude geschie-

denis ¹⁾ dat, na de runderen, ook de schapen verloren gingen, en toen ook nog de kemelen, en toen ook nog de kinderen, herhaalt zich nog gedurig, schoon in gewijzigden vorm. Dus, daarom zeggen de menschen: *een ongeluk komt nooit alleen*. Maar de menschen zijn toch waarlijk ondankbaar, dat ze bepaaldelijk in *dien* zin dat spreekwoord gebruiken. Dat is nu lang genoeg geschied. 't Wordt tijd, dat we 't ook eens in eene andere betekenis gaan nemen, en dat we van dat: *een ongeluk komt nooit alleen* niet enkel deze verklaring blijven geven: een ongeluk is altijd van een ander ongeluk vergezeld, maar ook den meer gunstigen zin er aan hechten: aan een ongeluk paart zich nog altijd een geluk. Ook dit is immers waar. Wanneer treurden we over een verlies, zonder dat tevens een bezit ons nog stof gaf tot danken? Wanneer welfde zich over ons een hemel zóó zwart, dat er geen enkele zonnestraal der hope meer door kon? Wanneer reisden we in een woestijn, waarin geen mannadauw neêrviel? Wanneer zwoegden we in een Gethsemané, waarin geen Engel van troost tot ons kwam? — O, waarlijk! als weder waarheid getuigenis geven willen, dan moeten we zeggen: *een ongeluk kwam nooit alleen*; een geluk ging nog altijd er nevens. Ook kwam menigmaal een geluk uit een ongeluk voort. Wie weet daar niet van meê te spreken? Welnu, die van zulke ervaringen meê kan spreken, die moet ook gaarne er over spreken, met zich zelven en met God. En over ons lot te spreken met God, die dat lot ons beschikte, dat is weêr op zich zelf een geluk; want dat geeft vrede en hope. Derhalve, ook gunstig opgevat, is het waarheid, in meer dan één opzicht, dat een ongeluk nimmer alleen komt. Laat ons dan niet ondankbaar wezen, en laat ons dat niet meer zoo zeggen alleen in ongunstigen zin. Dat is niet mooi van ons, en ook niet goed voor ons.

1) Van Job.

Voor teleurgestelden.

Juist de ontbonden korrel
 Doet den halm ontstaan;
 Juist de ontsierde bloesem
 Brengt ons vruchten aan.

Zoo was 't menigmalen
 Ons een zegening,
 Als, wat ons bekoorde,
 Voor ons oog verging.

Levensbeschouwing.

't Leven mag geen treurmarsch wezen,
 Want veel vreugde gunt ons God;
 Ook niet enkel spelemeien,
 Want veel ernst is in ons lot.

Hangt de harp steeds aan de wilgen,
 Dan miskent men wat God biedt;
 Maar een onophoud'lijk veed'len
 Is toch ook het rechte niet.

Som'bre trekken, zware zuchten,
 Zijn geen blijk van vromen zin;
 Maar ook 't: *eet en drink! wees vroolijk!*
 Heeft geen levensadel in.

Leer ons, Vader! ernst en vreugde
 Zóó verbinden als het past,
 En door 'teen en 't ander maken,
 Dat ons geestesleven wast.

Laat niet d' ernst ons gansch ontbreken,
 Als Gij ons tot blijdschap stemt,
 Nóch ook alle blijheid weg zijn,
 Als ons moeite of zorg beklemt,

W a a r o m ?

Iedereen, die op den achter hem liggenden weg nog eens terugziet, krijgt dan enkele omstandigheden, ontmoetingen, ervaringen nog eens weêr voor zijne oogen, waarbij hij 't niet kan laten te vragen: *waarom?* — En als op zoo'n *waarom?* dan geen *omdat* is te vinden, dan kan dat een hinderlijk gevoel zijn in 't hart. Gelukkig de mensch, die dat gevoel weet uit te drijven, door op zijn: *waarom?* dit *omdat* des geloofs te doen volgen: *omdat* God het wilde; en wat God doet is goed. Diens menschen harte heeft dan rust. En beproeft soms nog weêr de Twijfel die rust te verstoren, dan denkt die mensch, die geloof heeft, aan de vele toch door hem beleefde gevallen terug, waarin na een beklemmend: *waarom?* zich later een schitterend *omdat* openbaarde; en dan werpt zijne ziel eenen blik ook vooruit, en zij denkt: de eeuwigheid is zeker het groote *omdat* op al het *waarom?* van dat leven.

Ebenhaëzer's.

Ebenhaëzer's — in grooten getale

Kan ik ze stichten, wanneer ik maar wil.

Blijft vaak de stroom mijner danktonen stilstaan,

Noot staat de stroom van Gods weldaden stil.

Ebenhaëzer's — 't zijn teek'nen van zegen,

Dien het verleden mij aan heeft gebracht;

Steunsel dan ook mijner hoop voor de toekomst,

Die mij nog wacht, en gesluierd mij wacht.

Ebenhaëzer's, — ze zijn niet te tellen,

Maar bij het meten, dan zie ik dat wis

't Grootste en het hoogste der *Ebenhaëzer's*

Immer het kruis van d'Immanuël is.

En als mijn harte daarheen wordt getrokken,

Voel ik, dat eens, na mijn vreugde en mijn pijn,

't Grafteeken, dat op mijn stof zal verrijzen,

Ook nog een *Ebenhaëzer* zal zijn.

Wie wil roemen, roeme.

Wie wil roemen, roeme,
Maar niet op zijn kracht:
Onze sterkte is logen,
Schaduw onze macht.

Wie wil roemen, roeme,
Maar niet op zijn goed:
't Gaat met geld en goed'ren,
Als met eb en vloed.

Wie wil roemen, roeme,
Maar niet op zijn naam:
In de lucht verliest zich
't Lofgeschal der Faam.

Wie wil roemen, roeme,
Maar niet op zijn schoon:
Tijd of krankte vagen
't Roosje van de koon.

Wie wil roemen, roeme,
Maar niet op zijn geest:
Weten is ons deel soms,
Maar *niet-weten* 't meest.

Wie wil roemen, roeme
Zijnen God ter eer!
Wie wil roemen, roeme
Enkel in den Heer!

Reisgezellen.

Gedeelde vreugd is dubb'le vreugde,
Gedeelde smart is halve smart.
Wèl ons, wanneer er harten leven,
Die meêgevoelen met òns hart.

Ik dank U, Heer! voor al Uw' zegen;
 Ook hiervoor dat Uw Vaderhand
 Met mijn hart and'ren wou vereenen,
 Door vriendschapsbond en liefdeband.

'k Dank u voor vrinden en voor magen,
 Die Gij mij meêgaaf op mijn tocht,
 Opdat mijn smart niet al te pijnlijk,
 Mijn vreugd niet kleurloos wezen mocht.

Laat ons nog lang te zamen wand'len
 Op de ons door U bereide baan,
 En sterk ons eens door uw vertroosting,
 Wanneer wij van elkander gaan.

Verzoening.

Hij rustte een weinig. 't Was op een Oudejaarsavond. En hij overdacht zoo nog eens alles, wat er onder weg was gebeurd. Zoo herinnerde hij zich veel zegeningen Gods met erkentelijke vreugd, maar hij had daarbij ook eene sombere gedachte. Hij dacht aan den man, met wien hij vroeger bevriend was geweest, maar van wien hij sinds maanden door twist was gescheiden. En toen kon hij niet nalaten, tot zich zelven te zeggen: „Wij beiden, hij en ik, hadden meer genot en minder leed kunnen hebben, indien we toen terstond ons maar weêr hadden verzoend; wij hebben, door onze vijandschap te laten bestaan, in elkanders beker, over en weêr, gal en edik gegoten, over en weêr voor elkander veel zegen bedorven, dien de goede God ons gaf.” —

Zou het waar zijn, wat wel eens gezegd is, dat ieder mensch twee Geleigeesten heeft, waarvan de een is een Engel des lichts, die opwekt tot betrachtning van het schoone en goede, en de

ander een Engel der duisternis, die aanspoort tot wat onrein is en laag? Althans heeft ieder mensch deze twee geesten *in* zich.

Bij dien mensch nu, die met spijt aan de tusschen hem en dien andere bestaande verwijdering dacht, deed toen de goede Geest zich gelden en fluisterde zachtken en vriendelijk hem in: „Ga heen, verzoen u met uw broeder.” Doch toen sprak zijn kwade Geest: „Doe het niet; hij heeft immers al te zwaar u beleedigd.” „Boos worden is menschelijk, maar boos blijven is duivelsch, en vergeven is goddelijk,” hervatte de Engel des lichts. „Vergeven kunt gij hem;” zei de Engel der duisternis toen, „maar gij behoeft niet tot hem te gaan, om weêr vriendschap te sluiten; dat hij tot u kome; gij behoeft niet de minste te zijn.” „Die den eersten stap tot verzoening doet,” hernam de Engel des lichts, „die is de minste niet, die is de meeste.” „Hij zal er met hoogvaardige zelfvoldoening zich in verlustigen, dat gij het hoofd voor hem buigt,” — zoo liet de kwade Geest zich hooren. „God zal u met goedkeuring aanzien,” zoo sprak toen weêr de goede Geest. „Een mensch moet gevoel van eer hebben,” sprak de verleider. „Het ware gevoel van eer,” sprak de andere toen, „is 't gevoel, dat in de navolging van Christus de hoogste eer is gelegen.”

En de goede Geest won het pleit. De booze Geest werd gebannen.

En de man ging nog naar zijn gewezen vriend, hoewel het al laat in den avond was, en bood hem de hand der verzoening. En die hand werd aangenomen. De breuk was geheeld.

En toen het twaalf uren sloeg, ging er een danktoon voor genoten zegen op uit twee harten, die nu veel meer vrijmoedigheid hadden om te danken en zich veel ruimer en blijder gevoelden, dan het geval zou zijn geweest, als 't middernachtelijk uur hen nog onverzoend had gevonden.

Heb-ik en Had-ik.

Twee vogels, bij allen bekend, in elk land,
 Zijn *heb-ik* en *had-ik* geheeten.
 De *heb-ik* zit vriendelijk neêr op uw hand,
 De *had-ik* wil niets van u weten.

Eén *heb-ik* in huis baat u duizendmaal meer,
 En doet veel meer vreugd u ook smaken,
 Dan duizenden *had-ik's*, wier fladderend heer
 Daar zwermt over boomen en daken.

De *heb-ik* legt eitjes van goud, en hij kweelt
 Een liedje van blij vergenoegen;
 Gij werkt daarbij lustig aan 't werk, u bedeed,
 En slaapt rustig in na uw zwoegen.

Maar volgt gij, begeerig van oog en van hart,
 Een *had-ik*, — gij zijt te beklagen;
 Gij doodt uwe vreugd en berokkent u smart,
 Gij slijt met verdriet uwe dagen.

Al hijgende draaft gij dan voort zonder vrucht,
 En valt in het graf eind'lijk neder;
 En dan ook nog ritselt heel hoog in de lucht
 't Geduisch van der *had-ikken* veder.

Wees wijzer! Bederf niet uw' vrede en u vreugd;
 Laat niet door den schijn u bedriegen;
 Wees blij met uw' *heb-ik*, wees dankbaar verheugd,
 En laat dan de *had-ik's* maar vliegen.

Naar LANGBEIN.

Wat moet gij vragen?

Vraag niet altijd God om zegen;
 Zegen zendt Hij immer neêr;
 Maar een hart, geschikt, genegen
 Voor 't genieten van den zegen,
 Dien gij krijgt en hebt gekregen, —
 Vraag Hem daarom telkens weêr;
 Waarlijk! dat behoeft gij meer.

Doe wel!

Wanneer wij in dit avonduur onze aandacht richten op den menigvuldigen zegen Gods, die ons deel is, dan kan het wel niet anders, of de gedachte valt ons nu en dan daarbij in, dat er velen zijn, veel minder bevoorrecht dan wij, en die veel missen van 't gemak en 't genoegen, dat door ons wordt genoten. Als wij het nu bij die gedachte lieten, als er geen liefdedaad groeide uit deze gedachte, dan besloten wij den jaarkring niet goed. Neen! terwijl het gevoel van beweldadigd te zijn ons verkwikt en verheugt, moeten we datzelfde gevoel ook in anderen wekken. Laten we eens nadenken. Weten we niet iemand, die 't hard heeft en akelig? Weten we niet een gezin, hier of daar, waar men 't koud heeft en bar? Welnu, dan moet daar nog wat heengaan van avond. En dan liefst zonder naam. Want als een mensch, die eene weldaad ontvangt, niet weet aan welken mensch hij die weldaad verplicht is, dan dankt hij er des hartelijker God voor. En dat is 't beste. Aan God komt de eere toe, want wat wij geven is Gods goed. Ook zal de dankbaarheid den beweldadigde meer ten zegen zijn, als hij er meê naar God gaat, dan als hij er meê naar óns komt. En voor óns zal in allen gevalle

de groote zegen nog resten van te kunnen inslapen, straks, met de blijde gedachte, dat wij ten minste enkele harten, vóór het einde van den jaarkring, nog eens hebben blij gemaakt.

Dubbel Heil.

Bemind te worden,
Ja! dat verheugt;
Maar in 't beminnen
Ligt mede vreugd.

Een heil te ontvangen,
Ja! dat doet goed;
Maar heil te deelen
Is ook zoo zoet.

Dank dan niet enkel,
Dat God u mint;
Toon, dat ge uw lust ook
In 't minnen vindt.

Ontvang den zegen,
Dien God u biedt.
Maar sluit uw handen
Voor and'ren niet.

Hebt ge iets van 't uwe
Voor and'ren veil,
Dan moogt gij danken
Voor dubbel heil.

Geleden smart.

Ieder menschenleven is een weefsel, dat uit lichte en donkere draden bestaat, een mengsel van zangen en zuchten, eene wisse-

ling van gejuich en gewezen. En denken we van zelve, heden avond, aan de blijde dagen, die wij mochten genieten, wij denken ook van zelve aan de lijdensdagen, die we hebben beleefd. Deze heeft voor de bevestiging en bevordering der welvaart van zich en de zijnen te vergeefs nu eens dit dan weêr dat ondernomen, zich vruchteloos, met inspanning van alle krachten, vermoeid; en — met rimpels in het voorhoofd en eene wolk over de oogen zit hij heden te mijmeren over het wegzinkend jaar. Die heeft verdriet en hartzeer gehad door de boosheid van afgunstige en liefdelooze menschen, en proeft nog den bitteren nasmaak van het roet, door den haat in zijn beker gemengd. Die heeft aan menschen, met wie hij nauw en innig verbonden was, vaarwel moeten zeggen, en een onbeschrijfelijke weedom neep bij dat afscheid den gorgel hem toe. Die heeft de vlijmende weêrpijn gevoeld van het lijden, dat een, die hem lief was, moest dragen, en hij huivert nog bij de gedachte daaraan. Die heeft aan 't sterfbed gestaan van een mensch, wiens leven zooveel als zijn eigen leven hem waard was, en heeft bitterlijk geschreid, toen de zesde plank op de kist werd geschroefd, en toen de worp kerkhofzand nederplofte, dof en zwaar, op dat deksel, dat deksel zijner levensvreugde, — — en nu, het is Oudejaarsavond, en daar staat, in dat hoekje daar de ledige stoel! — Voorwaar op dezen avond denken duizenden aan geledene smart, iedereen aan de zijne, en de herinnering ontlokt hun nog menigen zucht en nog menigen traan. Denkelyk behooren wij ook wel tot degenen, die van avond aan dit of dat droefs of weemoedigs gedenken. Maar dan is het toch te hopen, dat wij daarbij tevens bedenken: God liet ons niet met onze smarten alleen staan; Hij gaf ons kracht onder 't kruis; ook heeft Hij uit veel, wat eens ons treuren deed, nog vreugd doen ontkiemen. En dan is 't ook te hopen, dat we door die gedachten ons zelve en elkander weêr opbeuren, en dat we, mede door het denken aan of door de napijn van geledene smart, gedreven worden tot den Heer, die hier geleeft heeft met een hart, gansch doorkorven van weeën. Van uit hem vloeit dan de lust en de

kracht in ons over, om te spreken, vast en kalm: *Hulpe van God verkregen hebbende, sta ik tot op dezen dag* ¹⁾). En door den omgang met hem zullen wij tevens al meer en al beter voor 't verblijf in die wereld ons vormen, waar geen pijn meer van 't lijden der aarde gevoeld wordt, en waar van het lijden zelfs de naam niet bekend meer zou wezen, ware het niet, dat voor de smart, hier op aarde geleden, daar zoo menigmaal nog werd gedankt. Rusten wij dan een weinig, en denken wij daar nog eens goed over na, en worde daardoor in ons eene stemming gewekt, die ons in staat stelle, om te zeggen tot het wegstervend jaar: ga heen, gij hebt mij vreugd, maar ook veel smarte gebracht; daarom, 'k zal u niet licht vergeten; maar als ik aan u denk, zal het zonder wrok of wrevel toch wezen; gij hebt mij niets gebracht, dan wat door God mij beschikt was, en wat God beschikt, is goed! —

Gedachten en Spreuken.

Het einddoel van God, als Hij in de diepte ons brengt, is niets anders dan: ons naar de hoogte te brengen.

Ons leven zou er onder lijden, als 't leven zonder lijden was.

Onze blijdeste dagen zijn dikwijls niet onze beste dagen.

Het doornige pad is niet zelden de naaste weg naar den hemel.

Door 't lachen zijn weinig of geene, door 't weenen vele menschen geadeld.

¹⁾ Hand. XXVI: 22.

Een mensch ziet eer omhoog, als hij gebukt gaat onder den last van een kruis, dan wanneer hij bukt naar de aarde om bloemen te plukken.

Wèl hem, die zich nog niet ongelukkig gevoelt, al is hij rampspoedig.

't Geloof aan Gods wijsheid en liefde brengt den regenboog op onze donkere luchten.

Wat niet kwam, dat moest niet komen; indien 't gekomen was, zou 't niet goed zijn geweest. En wat kwam, dat moest ook komen; 't zou niet goed geweest zijn, als 't niet gekomen was.

't Is beter voor ons, dat God Zijn zin heeft, dan dat wij onzen zin krijgen.

Die over teleurstellingen mort, is jegens God kwalijknemend.

Ik moet er niet treurig om zijn, dat ik op zoo menig *waarom?* het *omdat* niet kan vinden; maar ik moet in het vaste geloof mij verblijden, dat God een *omdat* heeft voor ieder: *waarom?*

Niets is hier bestendig. Dus ook geene ramp.

Dikwijls hebben we betreurd, wat wij hadden gewenscht; dikwijls hebben wij gezegend, wat wij hadden gevreesd.

Die bij het kwaad, hem door menschen aangedaan, tegen die menschen steeds wrokt, en Gods beschikking vergeet, brengt den hond in herinnering, die bijt in den steen, zonder te zien naar de hand, die den steen heeft geworpen.

Bij niets wordt ons hart zoo vol, als bij het leëggeworden plekje.

De twee machten, die meer vasthoudend dan alle andere zijn, zijn de Liefde en de Dood. Daarom is het zoo'n hevige strijd, als die twee elkaâr 't bezit van een leven betwisten.

Die treurt over zijne dooden, heeft aan hen veel goeds gehad. En die veel goeds heeft gehad, moet niet enkel bedenken dat hij 't *gehad* heeft, — want dan is hij ontevreden, — maar ook, dat het *veel goeds* was, — want dan mengt zich dankbaarheid in zijne smart.

Veel dooden op het kerkhof te hebben, dat is eene sombere gedachte; maar, veel familie in den hemel te hebben, dat is eene gedachte, die vertroost en verheft.

De omgang met de dooden is goed voor ons. Zij herinneren ons, dat er diepte moet zijn in het leven, en dat het naar de hoogte moet.

Alles weg!

„Waar zijn die viooltjes toch,
Die zoo lieflijk bloeiden,
En voor wein'ge maanden nog
In de velden groeiden?”

„Jong'ling, och! de lente vlood;
Die viooltjes zijn nu dood.”

„En waar zijn de rozen thans,
Die zoo vroolijk tierden,
En waarmeê, bij zang en dans,
Knaap en maagd zich sierden?”

„Ach! de zomer is vergaan,
En geen roosje is blijven staan.”

„Toon mij dan het beekje weêr,
Waar 't gebloemt' bij bloeide,
En dat, kabb'lend op en neêr,
't Groene dal besproeide.”

Ecce homo.

Altijd zal 't voor ons goed zijn, om, als we in lijden verkeerren, te staren op den Man van smarte, den Christus met de doornenkroon. Bij dien aanblik valt immer de gedachte ons in: hij leed hier zooveel, en hij was toch zoo onuitsprekelijk veel beter dan ik; moet *ik* het beter willen hebben dan *hij* het hier had? Moet ik immer rozen eischen, terwijl mijn Meester doornen droeg? En die gedachte leert ons dan tegenover den Beschikker van ons lot wat meer bescheiden te wezen. En verder zal de aanblik van dien lijdenden Christus ons stemmen en tot den kinderlijken eenvoud der onderwerping, die spreekt: Vader! niet mijn wil, maar Uw wil geschiede! en tot den fieren heldenmoed des geloofs, die verzekert: ik weet, de Vader is met mij, nooit sta ik alleen! — Ja! als wij niet slechts zien op het beeld van den Heer, maar ook zijn geest in ons hart laten werken, dan zal 't gevoel in ons worden versterkt van de liefde des Vaders, zóó versterkt, dat geen rampspoed het uitdooven kan. En als dat gevoel maar in ons is, en maar niet wordt gedoofd, dan houden wij het hoofd nog boven. Want dan gaat steeds ons hart naar boven; en 't geheim van de kracht, om het hoofd boven te houden, ligt in het richten van ons harte naar boven. Ons beeld dan, als wij lijden, zij een afdruk van den *Ecce homo*, een afdruk van dat beeld der smarte, waarvan de oogen naar omhoog zien, onder de distelen door, met onderwerping en vertrouwen.

Geduld.

Een Engel, vol van liefde,
 Zond ons des Vaders trouw,
 Opdat, als ons iets griefde,
 Die ons vertroosten zou.

Hij komt tot ons getreden,
 Van medelij vervuld,
 En fluistert: „Volg mijn schreden!”
 Die Engel heet GEDULD.

Hij leidt, vol zorg en trouwe,
 U door het bang verdriet,
 En wijst, bij leed en rouwe,
 U op een schoon verschiet.
 Wanneer gij zoudt versagen,
 Geeft hij u weder moed:
 Hij helpt uw kruis u dragen,
 En maakt nog alles goed.

Hij maakt tot zachten weemoed
 De wilde zielesmart,
 En stemt tot stillen deemoed
 Het opgestane hart;
 Hij doet weêr scheem'ring dagen,
 Waar 'taak'lig donker is,
 En heelt de harteplagen,
 Wel langzaam, maar gewis.

Hij blijft uw tranen eeren,
 Als hij u troosten wil,
 En wraakt niet uw begeeren,
 Maar maakt het vroom en stil.
 En als ge uw licht ziet dooven,
 En morrend vraagt: „Waarom?”
 Dan wijst hij u naar boven,
 En glimlacht, maar blijft stom.

Hij heeft voor alle vragen
 Geen antwoord bij de hand;
 Zijn leus is: „Stil verdragen!
 „Daar is een beter land!”

Zoo gaat hij met u mede,
 Spreekt weinig slechts en zacht,
 Maar wijst reeds op den vrede,
 Die na den strijd u wacht.

Naar SPITTA.

Het zwaarste kruis.

Het zwaarste kruis is niet de ramp, die God ons geeft te dragen;
 Maar dit, dat wat aan God behaagt, aan ons niet wil behagen.
 Dat God ons vaak een kruis beschikt, dat pijnigt wel ons harte.
 Maar dat met Gods wil onze wil zich kruist, geeft de ergste smarte.

Verborgten smart.

Een van de pijnlijkste toestanden, die er zijn kunnen, is die van een mensch, door wien geleden wordt, maar die, om welke reden dan ook, zijn lijden voor het oog der menschen verborgen moet of wil houden. En zoo zijn er. Zoo zijn er velen. Dat er veel lijden is op onze aarde, dat weten wij. Maar er wordt zeer zeker nog heel wat meer geleden, dan wij gewoonlijk vermoeden. Velen dergenen, aan wie gij volstrekt niet merken kunt, dat hen iets kwelt, loopen toch waarlijk met een schrijnende wond in het hart; ja! de schijnbaar blijmoedige glimlach, waarmede menigeen tot u spreekt, is een bloemstruik, die een donkeren afgrond verbergt, is een sierlijke gordijn voor het raam van een kranke. 't Is waarheid alzoo, wat een dichter ¹⁾ eens zong:

Gij wandelt uit des morgens,
 En ziet aan allen kant
 Een helder-blauwen hemel,
 Die 't landschap overspant.

¹⁾ Kerner.

En toch, toen door den sluimer,
 U ruste was bereid,
 Toen heeft diezelfde hemel
 Een tranenvloed geschreid.
 Zoo weent ook in de stilte
 Vaak menig mensch van leed,
 Die aan uw oog zich voordoet,
 Of hij van smart niet weet.

En, nog eens, zulk een mensch heeft het zwaar. Het eenige, wat hem troost bieden kan, — maar hem ook troost geven zal, — is de gedachte aan God, die alles weet, óók weet, wat de wond is zijns harten. Voor God kan hij haar openleggen, met God kan hij er over spreken. Al moet er dan morgen ochtend weêr eene bedekking overheen, opdat er geen mensch iets van zie, de pijn is dan toch wel wat minder.

Een kruis naar keuze.

Een pelgrim, die een hoogte had beklommen,
 Zag voor zich uit het groen en vredig dal,
 Welks boomen stil in 't avondzonlicht glommen.
 Eerst ging zijn blik in deze tempelhal
 Van 's Heeren hand een wijle heen en weder;
 En toen, terwijl hij God zich aanbeval,
 Lei hij in 't gras zich om te slapen neder.
 Hij sluimerde in. Maar, was zijn lichaam loom,
 Zijn geest onsteeg aan de aarde op donzen veder.
 De zon werd nu Gods aanschijn, — in zijn droom, —
 De hemel, vol van sterren, werd Gods kleed,
 En 't donk're land werd van dat kleed de zoom.
 „Gij zult, o God! een, die U vader heet,
 Uw liefde en gunst,” zoo sprak hij, „niet onttrekken,
 Wanneer hij 't waagt, voor U het harteleed,
 Dat hem bezwaart, vertrouwende te ontdekken.

Welnu, dat elk zijn kruis heeft hier op aarde,
 Dat weet ik, maar 't kan in mij onrust wekken,
 Dat Uwe hand zoo ongelijk bezwaarde.

Mijn kruis, althans, is niet naar mijne kracht;
 Ik wenschte wel, dat dit Uw oog ontwaarde
 En dat Uw gunst daarin verand'ring bracht."

En bij dit woord greep hem een stormwind aan,
 En voerde, schoon al bulderend, toch zacht,
 Hem op. En toen vond hij zich zelve staan
 In 't midden van een zaal, die allerwegen,
 Naar welken kant hij 't starend oog mocht slaan,
 Vol kruisen was. Toen klonk een stem hem tegen:
 „Hier is al 't leed; kies hier uw kruis nu maar;
 Gij hebt die gunst van uwen God gekregen."

En hij liep rond en stond nu hier, dan daar,
 Om uit te zoeken, wat wel 't best zou zijn.
 Dit was te groot en dat was veel te zwaar;
 Van dit weêr deed de scherpe rand vast pijn;
 Dat gindsche was wel glanzend voor 't gezicht,
 Maar, muntte 't uit door hellen glorieschijn,
 Hij merkte, 't was ook van een zwaar gewicht.

Zoo bleef hij steeds aan 't zoeken, wegen, meten,
 En blijkbaar viel de keuze hem niet licht,
 Hij was, schier zonder 't zelf nog goed te weten,
 Aan 't eind; hij had nu allen reeds gehad,
 En zijne moeite mocht verloren heeten.

Hij ging nog eens terug naar dit en dat;
 En, zie! bij dien herhaalden gang ontdekte
 Hij thans een kruis, dat tusschen de and'ren zat,
 En dat zoo even niet zijne aandacht wekte.

Daar bleef hij in beschouwing nu voor staan,
 En dacht weldra: „Als God mij dit verstrekke,
 Dan ware ik, dunkt mij, nog het best er aan."

Toen riep hij: „Heer! als ik toch kiezen mag,
 Laat met *dit* kruis uw' dienaar henengaan."

En toen hij 't kruis nu nog eens goed bezag,
 Toen was het juist dat wat hij had gedragen,
 En dat hij toen bedild had, met geklag.
 Hij nam het op, en droeg 't nu zonder klagen.
Naar CHAMISSO.

Stof tot dank.

Mensch! om twee dingen hebt gij God,
 Ook onder 't kruis te prijzen:
 Dat hij bij 't kruis u krachten geeft,
 En op de kroon blijft wijzen.

Onderwerping.

„'t Zijn geen menschen, die 't u aandoen, mijn vriend! — gij moet zwijgen; verzet kan niet baten, maar zou uw leed slechts verzwaren; en dus, wees maar onderworpen; gij kunt toch tegen God niet op.” Zoo sprak een mensch tot zijn vriend, die beproefd en bedroefd was. Maar de onderwerping waar die mensch zoo van sprak, zou dat onderwerping wezen? — 't Heeft er niets van. Alleen den naam. Maar anders, niets. „Wees maar onderworpen; gij kunt toch niet tegen God op.” Ziet! dat wil zooveel zeggen, als dit: „Indien gij tegen God op kondt, dan was 't natuurlijk, dat gij tegen Hem met kracht in verzet kwaamt.” Wat is dat? Is dan *onderwerping* een machteloos zwijgen voor eene overmacht, waar nu eenmaal niets tegen te doen is? Is *onderwerping* het omhoog zien met een blik, die beteekent: „Ik doe niets, omdat ik niets *kan* doen; maar als ik iets *kon* doen dan zoudt ge eens wat zien?” 't Heeft er niets van. *Onderwerping* is die volkomene overgave aan de beschikkingen Gods, die voortvloeit uit het onverzettelijk geloof aan Gods wijsheid en liefde. En zóó volko-

men moet die overgave zijn, dat als God zei: „Ik acht het beter, dat gij arm zijt, dan rijk; maar kies!” het antwoord wezen zou: „Heer laat mij dan maar arm.” Zóó volkomen moet die overgave zijn, dat als God zei: „Ik acht het beter, dat uw kind sterft, dan dat het leeft; maar kies!” het antwoord wezen zou: „Heer! laat mijn kind dan sterven!” Een zware taak. Maar die bij Jezus te leeren is, en die, als zij eenmaal geleerd is, juist den last van het kruis, dat ons néerdrukt, verlicht. Mochten dat, ook op dezen avond, veel beproefden en bedroefden ervaren!

Boom en bies.

De boom, die niet buigt voor de macht van den storm,
 Wordt licht door dien stormwind gebroken;
 Maar niet zoo de bies, die bij windstoot en vlaag,
 Deemoedig naar de aarde is gedoken.

En als door het loof van den boom, die daar brak,
 Geen windje meer vriend'lijk komt ruischen,
 Dan zal langs de biese, die 't hoofd weêr verhief,
 Weêr zacht 's Heeren ademtocht suizen.

Hebt gij kinderen?

Indien gij kind'ren hebt, dan mint gij uwe kind'ren,
 Gij gunt hun niets dan goed;
 Bij alles staat als doel, hun welzijn u voor oogen,
 Bij alles wat gij zegt en doet.

Maar hoe is 't moog'lijk dan, dat gij toch menigmalen
 Uw' God verdenken kunt,
 En meenen, dat zijn lust kan wezen u te plagen,
 En dat hij schade en kwaad u gunt?

Zou *uw* hart beter zijn en eed'ler dan Gods harte? — —

Hij schiep uw liefde u in:

Die nu een minnend hart in uwe borst doet kloppen,
Heeft Die voor zich in plagen zin?

Neen! als gij kind'ren hebt, dan moet ge in eigen harte

Gevoelen: God bemint, —

En zeggen: God bedoelt mijn welzijn vast niet minder,
Dan ik het welzijn van mijn kind.

Veranderde verhouding.

't Gebeurt dat de man, die een bergrug beklimt,

De wolken ziet *onder zich* hangen,

En *onder zich* woelen en kronkelen ziet

Des onweders vurige slangen.

Ook ik, — als ik Jezus, mijn Meester, maar volg, —

Zal blijde eens zoo'n hoogte begroeten,

Waar 't onweer dat boven mijn hoofd placht te zijn,

Dan drijven zal onder mijn voeten.

Rachel wilde niet vertroost wezen ¹⁾.

In dat beeldsprakig woord, door een Profeet en door een Evangelist gebruikt, licht een diep menschkundige waarheid. Te weten, dat: *niet willen vertroost wezen*, dat is eene zoo zeer juiste beschrijving van de gesteldheid eener gansch bedroefde en verslagene ziel. Altijd immers als ons hart verbrijzeld was,

¹⁾ Jer. XXXI: 15. Matth. II: 18.

door een slag, die pas viel, waren ons onwelkom die onmenschkundige vrienden, die dan met vertroostende redeneeringen tot ons genaakten. *Wij wilden niet vertroost wezen*: wij vonden hun streven, om onze droefheid tegen te gaan, eene wreede barmhartigheid. Die ons beklagden, die wilden wij hooren; die geen woord spraken, maar met tranen in hunne oogen een klemmenden handdruk ons gaven, die deden ons goed; maar die ons betoogen wilden, dat we niet zóó bedroefd moesten zijn, die waren ons hinderlijk. Zoo is onze natuur. De smart in haar eerste en heftigste tijdperk heeft een afkeer van vertroosting. Intuschen, dat tijdperk moet voorbijgaan. Er zijn menschen, die op den duur zich afkeerig van vertroosting blijven betoonen. En dat is niet goed. 't Is zonde tegen God en 't verwoest, in meer dan éenen zin, den bloei van het leven. Laat ons dan daartegen waken, als God ons bedroeft. Er is een bitterachtig zoet in de droefheid, waar de ziel geheel in verzinken, waar de ziel aan verslaafd worden kan. Zoo zij 't bij ons in 't lijden niet. Neen! het *niet willen vertroost wezen* moet zachtkens overgaan in de vatbaarheid voor vertroosting, en van lieverlede al meer moet zich dan de bewustheid doen gelden, dat er nog iets anders voor ons te doen is in 't leven, dan werkeloos te zitten mijmeren en droomen op het graf onzer vreugd. Wij behoeven daarom de slagen niet te vergeten, die ons hebben getroffen, de geliefden niet te vergeten, die wij hebben verloren, — God beware ons! — maar de gedachte aan onze rampen mag niet de dood zijn van onze geloofskracht en de herdenking van ons lijden mag niet 't vergif zijn onzer hoop.

G e b e d.

Er is een Oog, dat niet zich sluit,
 Als 't nachtfloers nederzinkt;
 Er is een Oor, dat luist'ren blijft,
 Als 't daglicht niet meer blinkt;
 Een Arm, die geen vermoeidheid voelt,

Waar menschenkracht bezwijkt;
 Een Hart, dat trouw in liefde blijft,
 Waar aardsche liefde wijkt.

Dat Oog doorloopt het hemelhof,
 Dat Oor verneemt der Eng'len lof,
 Die Arm draagt heel den sterrendrom,
 Dat hart woont hoog in 't heiligdom.

Maar toch, de mensch bezit een kracht, —
 Daar weet de Christen van, —
 Waar hij dat Oog, dat Oor, dien Arm,
 Dat hart meê vinden kan:
 't Gebed, dat vleugelen hem geeft,
 Waarop zijn ziel aan 't stof ontzweeft.

Naar het Engelsch.

Engelen der vertroosting.

Van den Heiland staat gescheven,
 Dat in 't bang Gethsemane,
 Zijne ziel van smart doorkorven,
 Tot haar God sprak in een beê,
 En dat God toen door een Engel
 In zijn leed hem troosten deê.

Nu, zoo is het nog gebleven,
 Zoo gebeurt nog telkens weêr:
 Waar een mensch, door smart gefolterd,
 De armen uitstrekt naar den Heer,
 Daalt een Engel der vertroosting
 Tot den droeven lijder neêr.

Eene Kerkhof-spreuk.

Iemand ging langs het kerkhof, waar hij eens een gestorven geliefde gebracht had. Droefgeestig dacht hij aan die ure. En zijne droefgeestigheid werd gevoed door het opschrift, dat te lezen was op het hek van dat kerkhof:

*Wat gij nu zijt, was ik voor dezen;
Wat ik nu ben, zult gij haast wezen.*

„Och ja!” zoo zuchtte hij, „heden de een en morgen de ander; men geniet, men bemint, men hoopt, en — het eind is, dat heden de een en morgen de ander daar wordt nedergelegd, om in 't stof te vergaan.” — Maar toen kwam tot hem een Engel des Heeren, de Engel des geloofs. En die wees hem naar boven. En ziet! daar ontwaarde het oog zijner ziel eene poort, waar 't zelfde opschrift op stond, — dáár echter niet met zwarte letters, maar in trekken van goud:

*Wat gij nu zijt, was ik voor dezen;
Wat ik nu ben, zult gij haast wezen.*

En toen kregen voor zijn gevoel die woorden een gansch anderen zin. Toen ze als uit de diepte kwamen, trokken ze om zijne lippen een glimlach van bitteren weemoed; toen ze als uit de hoogte ruischten, brachten ze op zijn aangezicht eene glinstering van vrede en van hoop.

Herinnering.

Herinn'ring van de smart en pijn,
Eens door ons hart geleden,

Moet niet een kreet van oproer zijn,
 Maar klokgeklep, dat, rein en fijn,
 Ons oproept tot gebeden.

Lusten en lasten.

Geniet des levens lusten,
 Maar, mensch! geniet ze goed;
 En draag des levens lasten
 Met stil en vroom gemoed.

Dan zal uit uwe lusten
 Voor u geen last ontstaan,
 En uwe lasten zullen
 In lusten overgaan.

Geloof.

Samen met hun trouwe moeder
 Vlogen vlug de jongen meê.
 Maar daar hingen zwarte luchten,
 En verwoed en al verwoeder
 Bruiste 't golfgeklots der zee;
 En de jongen gingen zuchten:
 „Ach! wij zijn zoo moê gevlogen,
 En geen oever zien onze oogen.” —
 „Lieve kind'ren, houdt toch moed!”
 Sprak de moeder; „houdt u goed!
 Voelt gij niet een trek daarbinnen, —
 Trek, die onweêrstaanbaar is,
 Om weêr lente te gewinnen?

Nu dan, houdt dit voor gewis:
 Die dien trek gaf, kan niet liegen,
 En Hij wil ons niet bedriegen;
 Zeker brengt Zijn hand ons over
 Naar het groene lenteloover."

Naar FRÖHLICH.

Het kind en de tuinman.

Het kind.

Wil die boomen toch niet moeien!
 Al dat snoeien
 Is verhind'ring van het groeien.

De tuinman.

't Zonnegloeien
 En 't besproeien
 Doet juist bloeien,
 Ten gevolge ook van het snoeien.

Geloken vensters.

't Was nacht. Een mensch, die den slaap niet vatten kon,
 lag op zijn leger te peinzen. De tijd viel hem lang en hij vond
 de donkerheid akelig. En uit onlust en somberheid haalde hij
 zich allerlei droeve omstandigheden, waarin hij al had verkeerd,
 voor den geest. En zoo spookten door zijn donker vertrek hui-
 veringwekkende figuren en groepen. Eindelijk verliet hij zijn

leger en stootte de vensters open, en — daar verraste hem op eens de ontdekking, dat de zon al lang op was. Hij had zijn tijd, ofschoon in wakenden toestand, verdroomd, en zag nu, dat hij zeker al een vol uur vroeger in het licht zich had kunnen verheugen, indien hij zijne vensters maar vroeger had opengedaan. —

Ook de ziel heeft hare vensters. En vele zielen zijn veel langer donker, dan zij 't behoefden te zijn, doordien de vensters veel later worden opengezet, dan 't had behooren te gebeuren.

Zielsverheffing van een Lijder.

God! als Gij mij lijden doet,
Breng dan óók mij in 't gemoed
Christus' geest; dan is het goed.

'k Draag dan alle smarte stil,
Zonder dat ik iets bedil;
'k Denk: het is mijns Vaders wil.

'k Blijf gelooven aan Uw trouw,
Die mij niet bedroeven zou,
Als geen heil lag in mijn rouw.

'k Denk: alwijs is Gods bestel,
't Zij mij vreugde of smart verzell';
God, mijn Vader, weet het wel.

En 'k vergeet niet Uwe macht,
Die zoo vaak nog redding bracht.
Waar ik die niet had verwacht.

'k Houd dan tevens, hoe benard,
Medelijden in mijn hart
Met der broed'ren zorg en smart.

En mijn ziel, aan U gewijd,
 Richt met hope 't oog altijd
 Naar het land, waar niemand lijdt.

Lijden, geen ongenade.

Mensch! wil toch niet uw doornenkroon
 Een ongenade noemen:
 Een stralenkrans, vol hemelglans,
 Komt eerder uit een distelkrans,
 Dan uit een krans vol bloemen.

Beschamende herinneringen.

't Zou niet goed voor ons zijn, en niet goed voor ons wezen, indien wij van avond alleen bedachten, wat wij hebben gehad, en niet, wie wij zijn geweest, in den jaarkring, die straks wordt gesloten. En als we dan nu mede bedenken, wie wij geweest zijn, als we op dezen Oudejaarsavond den staat berekenen van onze baten en lasten in 't geestelijk leven, dan ontdekken wij zeker een belangrijk *te kort*. Menig goed voornemen, waar wij 't jaar meê begonnen, werd in den verderen loop des jaars weêr verzaakt en verloochend; uit veel bloesem kwam geen vrucht. En menige zonde, waarvan wij meenden, dat zij in onze borst was gestorven, stond weder op in ons harte; zij was maar schijndood geweest. Wij zien weêr op vele dagen terug, waarin wij, van de genietingen of de zorgen der aarde vervuld, aan God en den Heer en den hemel niet dachten. Wij zien weêr op vele dagen terug, waarin wij, door onbarmhartigheid versteend of door wraakzucht verhit, den Engel der liefde over ons deden weenen.

Wij zien weêr op vele dagen terug, waarin wij morden of wrokten tegen 't bestel van den Vader, en tot God durfden zeggen, dat alles beter zou gegaan zijn, als ónze zin was gevolgd. Wij zien weêr op vele dagen terug, waarin wij, op een stormachtig Genezareth, den noodkreet deden hooren: wij vergaan! — niet vertrouwende op de goede en machtige hand, die ons vasthield. In één woord, vele dagen komen tegen ons getuigen, van avond, terwijl wij een weinigje zitten te rusten, en aan den wand zien wij de woorden: *Gewogen, maar te licht!* ¹⁾ Vierdehalfhonderd dagen weêr met velerlei zonden bevekt! Vierdehalfhonderd dagen weêr voor immer, voor eeuwig, verdwenen, en wij, in al dien tijd, zoo weinig gevorderd, misschien wel achteruitgegaan, — — Vader! onze laatste beê moet nog eene vurige bede om vergiffenis wezen; Vader! een koude winterlucht mag ons wel om het hart slaan, als de Oudejaarsavond, die niet veel meer tot ons kan zeggen, omdat zijn einde nabij is, toch gedurig, en gedurig weder nog eens dit tot ons zegt: vierdehalfhonderd dagen! sterveling, die niet eens zeker zijt van zooveel seconden, gij hebt durven spelen er mee! en hoe oud waart gij reeds? en daar nu bovenop nog alle deze dagen! — — Maar, heb dank, o God! dat onze donkere Oudejaarsavond toch nog opgeklaard wordt door den weêrschijn van 't licht, dat we in den Kerstnacht over Bethlehem's veld zagen stralen! Heb dank, dat we weten, dat Uwe liefde oneindig is, oneindig als Gij! Heb dank, dat we 't weten, en sterk de overtuiging in ons, — door in ons 't geloof in den Heer te versterken, — dat Uwe liefde onze schuld wil doen verzinken in 't Niet, zooals straks weêr dit jaar in het Niet zal verzinken. Dan rusten we een weinig, in den hoogsten en heerlijksten zin. Een weinig? Neen! maar dan hebben wij veel van de allerzaligste ruste, die in ons kan wezen; want, dat is toch maar het zaligst, te rusten aan Gods Vaderharte, en in óns hart te gevoelen, dat ons dat hart bemint!

¹⁾ Dan. V : 27.

Gedachten en Spreuken.

Die wel zich herinnert, wat hij gehad heeft, maar niet, wie hij geweest is, bedenkt wel, dat hij leeft, maar hij vergeet, waartoe.

God, de Heer, is eene zon ¹⁾ — zegt een Psalm. Maar wat komt er dan menigmaal eene *zonsverduistering* voor in ons leven, — somtijds *gedeeltelijk*, maar ook dikwijls totaal.

Met geene berekening gaan de menschen, in 't algemeen, meer los en onnauwkeurig te werk, dan met de berekening van hunne zonden.

Een groote fout van ons is: dat we zooveel fouten maken in het berekenen van onze fouten.

Als de menschen maar een tiende gedeelte van den tijd en de zorgen, die ze aan hun uiterlijk en aan uitwendige toestanden wijden, voor hun innerlijk over hadden, ging vast de wereld hard vooruit.

Een vergroeid lichaamslid acht men doorgaans een grooter ongeluk, dan eene vergroeide ziel. De meeste menschen zijn meer gesteld op *welgeschapen* dan op *rechtschapen*.

Als een zonnestraal in de kamer valt, merkt gij het beste

¹⁾ Ps. LXXXIV: 12a.

haar stof; als het licht van Christus in uwe ziel valt, merkt
gij het best hare zonden.

Christus is voor ons een zichtbaar geweten.

Aan het heelen van een wond moet het ontblooten van die
wonde voorafgaan.

Men zoekt dan eerst het licht van den hemel, als men de
duisternis kent van zijn hart.

Voor al ook door dikwijls naar binnen te zien, neemt de mensch
zijne richting naar boven.

Het weenende berouw voert Petrus op den weg des behouds;
het vloekende berouw voert Judas op den weg des verderfs.

De zucht van het ware berouw is de geboortesnik van het
waarachtige leven.

Die 't meest met Christus één is, die is het minst met zich
zelven in tweespalt.

De letters van onze schuldenlijst verflauwen het meest, als
die lijst wordt gehouden in de schaduw des kruises.

Hoe minder van de zonde in de harten, des te meer van den
hemel op aard.

De hemel zou ophouden hemel te zijn, als de hemellingen
ophielden heilig te wezen.

Boetelied.

Mijn God! 'k heb vaak met vele bloemen,
Van Uwe hand, mijn borst getooid,
Maar zonder Uwe gunst te roemen,
Die ze op mijn pad had uitgestrooid.

'k Heb dikwijls ook, door zorg omketend,
 In 's werelds woeling meêgesleurd,
 Ofschoon het brood van U steeds etend,
 Het hart tot U niet opgebeurd.

'k Heb U gewantrouwd menigmalen
 En vaak vertreden Uwe wet,
 En, als 'k mijzelve wilde onthalen,
 Mij met den rug naar U gezet.

'k Heb vaak gelachen, waar 'k moest weenen;
 Gemuit, daar, waar ik danken mocht;
 En 'k heb door heel mijn leven henen
 Mijzelv' veel meer dan U gezocht.

'k Was slecht en dwaas. Wil mij vergeven,
 En leg mijns harten onrust neêr!
 Vergeef mij wat ik heb misdreven,
 En geef mij Uwen vrede weêr!

Maar — Gij vergeeft. Dies moet ik vragen,
 Opdat mijn yreeze zij gestild:
 Doe mij in 't diepst des harten dragen
't Gevoel, dat Gij vergeven wilt.

Een zielewensch.

Vaster in 't geloove,
 Meer van God vervuld,
 Blijder in de hope,
 Sterker in 't geduld,
 Rijker in de liefde,
 Minder aardschgezind,
 Meer gerijpt in wijsheid,

In het kwaad meer kind,
 Meer den hemel zoekend,
 Minder traag en dof,
 Minder 't ik vereerend,
 Voller van Gods lof,
 Meer den Heer gelijkend
 In mijn vreugd en pijn, —

Dat moge in mijn leven
 Steeds meer waarheid zijn!

't Geval ligt er nu eenmaal toe.

Dat woord wordt menigmaal gebezigd, en meestal is het dan een woord van deze beteekenis: „nu ja, ik wil erkennen, dat het kwaad was; maar, wat zal ik me daar, achterna, nu nog veel over kwellen? er is nu eenmaal toch geen veranderen meer aan.” — En die gedachte is dan de spons, waar men de schuld, die op de lei staat meê uitwischt. Dat is al zeer verkeerd. Niet alleen is het op zich zelf ongepast, dat de *schuldenaar* de schuld uitwischt, daar toch immers, als er schuld moet uitgewischt worden, dat het werk van den *schuldeischer* zijn zal; — maar er is nog iets. Iemand, die de vrijheid neemt, om over zijn kwaad zoo vluchtig heen te stappen, wijl er nu eenmaal niet meer aan te veranderen valt, wordt door de gedachte aan zijne zonden niet beter: en dat moest toch zoo zijn.

Het Oude Jaar richt, om zoo te zeggen, nog eens even op zijn sterfbed zich op, en het spreekt: „Ik heb veel kwaad van u gezien.” „Dat zal ik niet ontkennen,” zegt de mensch, „maar, wat helpt het? *'t geval ligt er nu eenmaal toe*; het is niet meer te veranderen.” „Neen,” hervat het Oude Jaar, „dat bedoel ik

ook niet, maar met uw kwaad u te herinneren, wilde ik dit u herinneren dat *gij zelf* nog veel veranderen moet; en dat dit wel kan, dat wilde ik, bij mijn heengaan, u toch eerst nog eens zeggen; denk er om na mijn dood."

En het Oude Jaar, als het zóó spreekt, heeft volkomen gelijk. Laat ons toonen, te gevoelen, dat het gelijk heeft, en laat ons, ofschoon dan de *gebeurtenissen* niet anders zijn te maken, dan ze geweest zijn, toch trachten, door die gebeurtenissen zelve geleerd, onze *gezindheden* beter te maken. En laat daartoe als, mede deze gedachte ons dringen, dat de leuze: *'t geval ligt er nu eenmaal toe*, waar wij vaak in den loop van het leven 't geweten meê afwijzen, dat ons beschuldigt, eens zeker niet meer baten zal. Neen! indien wij eens van de aarde moesten heengaan met een terugblik op een leven, dat een verloren leven mocht heeten, wij zouden er voor onze ziel dan geen vrede bij vinden, al herhaalden wij dan weder die woorden: *'t geval ligt er nu eenmaal toe*.— Zóó gemakkelijk rekent een mensch met zich zelve niet af, en — met God niet.

Verzoening zoeken.

't Is goed, dat, eer het jaar nog dood is,
De vijandschap vernietigd zij,
Die mij van mijnen broeder scheidend,
Zoo heilloos is voor hem en mij.

Maar goed ook, dat, eer 't jaar nog dood is,
Die vijandschap zij weggedaan,
Waardoor ik met mijzelf' in tweespalt,
En verre van mijn God blijf staan.

In 't graf, waar 't jaar in neêr zal zinken,
 Moet alle, en ook *die* veete, meê;
 'k Wil vrede hebben met mijn naaste,
 Maar ook met eigen harte vreê.

En 'k heb dien vreê met eigen harte,
 Wanneer ik, — mocht ik *nu* zoo doen! —
 In ootmoet grijp de hand mijns Heeren
 En dan mij met mijn God verzoen.

Het Hoogste.

Wat is heil, dat alle vreugd
 Meer edel maakt en fijn?
 Wat is de zalf, die streelt en heelt,
 Bij alle leed en pijn?

Wat is 't geheim, waar kracht in ligt
 Bij allen strijd en nood?
 Wat is de grond van hoop en roem
 Bij 't naad'ren van den dood?

Wat is de schat, waar alle goed
 Op eens een schat door wordt,
 En zonder welken 't beste zelfs
 Ontsiera wordt en verdort?

Want is de zegen, die het *zijn*
 Voor ons tot zegen wijdt,
 Die licht brengt in onze eeuwigheid,
 En bloemen in den tijd?

Wat is, niet slechts voor ons, maar ook
 Voor d'eersten Serafijn,
 De bron van kracht en vrede en vreugd? —
 MET GOD BEVRIEND TE ZIJN.

Het geweten.

Een vlam is 't geweten,
 In 't mensch'lijk gemoed,
 Die licht op de vraag geeft
 Naar kwaad en naar goed.

Voor wie door dien zuiv'ren
 En helderen schijn
 Zijn weg laat verlichten,
 Zal 't hemelvlam zijn.

Maar wie er de stralen
 Gedurig van stuit,
 Voor dien slaat het eind'lijk
 Tot hellevlam uit.

Boekhouden.

Tot een ordelijk beheer van zaken behoort, dat men aantekening houde van inkomsten en uitgaven, als ook, dat men in rekening brenge, zoowel wat men nog onbetaald heeft gelaten, als wat men nog inwachten mag, en dat men, aan het eind van een jaar, uit het een en het ander zich een algemeenen staat, een volledig overzicht make, om te weten of de einduitslag winst of verlies is en of het slotcijfer vooruitgang of achteruitgang aanwijst, in vergelijking met vorige jaren.

Zoo iets moeten wij óók doen in betrekking tot het zedelijk leven. Dat moeten we vooral van avond doen. En als we dat doen, wat is dan de uitkomst? Ach! dan ontdekken wij allen veel meer lasten, dan baten. En dat moet ons een oorzaak zijn van leed en van spijt. Bij vele menschen is 't dat niet; vele menschen vinden een *te kort* in hunne kas veel erger dan een *te kort* in hunne ziel. Toch is eigenlijk het laatste het ergste.

Maar moet dan niet onder dat licht, of liever, door die donkerheid, de Oudejaarsavond voor allen een treur-avond wezen? Tot op zekere hoogte, ja. Toch kan hij nog eindigen met vrede en blijdschap. En wanneer zal hij dat? Dat zal hij, als we merken, dat, hoewel er nog een zeer groot *te kort* is, het toch niet meer zóó groot is, als in vroegere jaren, en als wij bovendien gevoelen, dat de Heere God, wat wij bij Hem nog onbetaald lieten, ons kwijtschelden wil. Ziet! als we deze twee dingen mogen merken en voelen, dan doen wij onze boeken met tevredenheid toe en wij leggen er ons psalmboek boven op en wij zingen:

Zoo hoog Gods troon moog boven de aarde wezen,
 Zoo groot is ook voor allen, die hem vreezen,
 De gunst, waarmee Hij hen wil gadeslaan;
 Zoo ver het West verwijderd is van 't Oosten,
 Zoo ver heeft Hij, om onze ziel te troosten,
 Van ons de schuld en zonden weggedaan.¹⁾

Mocht in menig huis, heden avond, of af althans in menig hart, deze psalmtoon weêrklinken! Waar dat gebeurt, neemt het jaar een goed einde, en daar mag de spreuke gelden: *Eind goed, al goed*, — God zij lof! —

De treur-esch.

De zonnestraal moog op u gloeien,
 De regendrop uw blad besproeien,
 Gij richt uw takken niet omhoog;
 Gij, treur-esch! blijft naar de aarde groen; —
 Maar daardoor heeft uw schoon iets droevigs voor ons oog.

¹⁾ Ps. CIII: 6.

Mensch! als op u des hemels zegen,
 Als op dien boom de warmte en regen,
 Steeds werkt, maar gij, verkeerd van zin,
 Gaat niet in dank den hemel tegen, —
 Al hebt gij dan veel schoons, daar licht iets treurigs in.

Heb ik dat verdiend?

Wij, menschen zijn geneigd, in dagen
 Van vele plagen en veel slagen,
 Omhoog te zien en dan te vragen:
 „O God! heb ik dan dat verdiend?”
 Maar, komt ons God met vreugde tegen,
 Ja? gunt Hij ons den grooten zegen,
 Ons te doen hooren: 'k Ben uw vriend!”
 Dan zijn we niet zoo zeer genegen
 Te vragen: „Heb ik dat verdiend?”

Als twee hetzelfde doen, dan is 't nog niet hetzelfde.

't Was de laatste avond des jaars. Toen zat een mensch aan den oever van den tijdstroom een weinig te rusten. En het geheugen schreef op eene lijst voor hem op, wat hij zoo al had verzuimd in den bijna vervulden jaarkring, dat hij had moeten doen, en wat hij zoo al gedaan had, in dien tijd, dat hij had moeten laten; en met bange verbazing bemerkte hij, dat de lijst zoo lang werd en zoo dicht was beschreven. Hij zag op naar omhoog, en hij bad. Ernstig en innig bad hij om vergeving voor dat alles, wat zoo ernstig en zoo innig hem leed deed. En toen

daalde de Engel des Geloofs tot hem nêer, en die sprak hem van den Heer, en zeide van Gods wege hem aan, dat hij de lijst mocht verscheuren. Zoo deed hij. Hij verscheurde die schuldenlijst en wierp de stukken in den immer voorbijrollenden stroom des tijds. En ze zonken.

En op dienzelfden avond zat er ergens anders een ander. En ook voor dezen mensch maakte het Geheugen een schuldenlijst op. En ook deze mensch werd daarbij aangegrepen door onrust en angst. Maar deze meer door onrust en angst, dan door leed en spijt er over. Ook bad hij niet om vergeving, en dacht aan den Heer niet. Maar eigenmachtig, zonder dat een Bode Gods hem daartoe recht had gegeven, verscheurde ook hij zijne schuldenlijst en wierp ook hij de stukken er van in den tijdstroom. En zij dreven. Maar zij dreven weg — en dat was hem genoeg.

En in het jaar, dat eenige uren daarna geboren werd stierven die beiden. En de tweede vond tot zijn schrik al die stukken van zijn verscheurden schuldbrief op het strand van de zee der eeuwigheid weder. De eerste zag van zijn schulden nooit iets meer terug.

Gij hebt woorden des eeuwigen Levens.

Heer! tot wien zou 'k moeten vlieden?

Wie zou troost en rust mij bieden?

Wie mij maken sterk en blij?

Wie bij wonden, vol van smarte,

Balsem geven voor mijn harte? —

't Woord des levens hebt slechts Gij.

't Is geen leven: zich te plagen,

Hijgend 's levens last te dragen

En te zuchten: wee en ach!

Ook geen leven: te genieten
 Vreugdestroomen, die vervlieten,
 En verzanden in één dag.

Leven is: fier voorwaarts treden,
 Dankbaar en in God tevreden,
 Eeuw'gen vreë steeds in 'tgezicht.
 't Is: gelooven, minnen, hopen,
 Steeds te zien den hemel open
 En den arm des doods ontwricht.

Leven is: in God te roemen
 En den besten weg te noemen
 't Smalle pad naar de enge poort.
 En zulk eeuwig zalig leven
 Kunt slechts Gij, o Heer! ons geven;
 Gij slechts hebt het levenswoord.

Vrij naar WALTER.

Vrede Gods.

Aan den Heer de hand gegeven
 Bij berouw en zorg en smart,
 En de vrede Gods komt zweven, —
 Voorproef van het hemelleven, —
 In het eerst zoo angstig hart.

Het olijfblad.

Daar, waar gezondigd wordt, daar is een vloed aan 't klimmen,
 Waarin de mensch kan ondergaan.
 Maar als hij bidt, dan troost dien mensch de Geest des Heeren,
 Dan brengt de duif 't olijfblad aan.

En wat dat blad hem zegt, dat mag hij zóó vertalen:
 „Een beet're tijd breekt voor u aan;
 De vloed, die met verderf u dreigde, is weêr aan 't dalen;
 Houd moed, — want gij zult niet vergaan.”

Waar is Bethel?

Waar is Bethel? — Dáár zal 't wezen,
 Waar men naar Gods wetten leeft;
 En ook, waar men treurt er over,
 Dat men die geschonden heeft.
 Ja, waar deugd door ons beoefend,
 Of waar zonde wordt betreurd,
 Merken wij met blijde ontroering,
 Dat de Heer Zijn hemel scheurt;
 Dat een ladder, waar de top van
 In den glans des hemels glimt,
 Staat op de aarde, en dat een schare
 Van Gods Eng'len daalt en klimt;
 En dat uit de hooge hoogte
 Dan Gods stem zich hooren doet:
 „Mensch! Ik ben uw God en Vader;
 Vrees niet, maar heb goeden moed!”
 Heer! doe dikwijls ons gevoelen:
 Ik ben Gods en God is mijn! —
 Laat het telkens, — ook weêr heden, —
 Dáár waar wij zijn, Bethel zijn!

Er is bij God vergeving. ¹⁾

Er was eens een jongeling, die, toen hij op den tweesprong
 des levens gekomen was, van het pad der deugd zich afwendde

1) Dit stukje is de, door mij eenigszins gewijzigde, legende van *Tannhäuser*.

en den weg der zonde betrad. En hij ging op dien weg immer verder en verder. Lichtzinnigheid en ongeloof, onmatigheid en wellust bedierven hem steeds erger naar lichaam en ziel. Eindelijk begon dat leven hem tegen te staan. Hij begon te gevoelen, dat zulk een leven geen leven is, en besloot zich van hen, die zijne gezellen waren in den dienst der zonde, te scheiden. Toen die dat merkten, wendden zij al het mogelijke aan, om zijn besluit nog te veranderen. De zonde is vasthoudend; zij laat haar prooi niet gaarne los. Toch bleef de jongeling standvastig. Hij verliet den zoo onheiligen, en juist daardoor zoo heilloozen, kring, waarin hij tot hiertoe geleefd had, en begaf zich als boeteling naar den Bisschop van Rome op weg. Daar aangekomen, beleet hij al wat hij gedaan had, en vroeg of er voor hem nog vergeving zou zijn. „Neen!” was het antwoord; „zulk een zondaar, als gij zijt geweest, mag niet hopen; — als deze dorre stok, dien ik in de hand heb, groene bladeren kreeg, dan zou ik aan de mogelijkheid gaan gelooven van vergeving voor u; maar het eene is zoo min als het andere mogelijk.” — „Niet?” hervatte de jongeling; „Gij verbrijzelt mijn ziel; ik had gehoopt, in die mate berouw te kunnen toonen en boete te kunnen doen, dat God over mij zich ontfermd hebben zou.” En met droefheid, maar met eene droefheid, die wild was en woest der vertwijfeling, ging de jongeling heen, en hij keerde tot zijne vroegere gezellen terug, en hij verzonk nu al dieper en dieper in zonde. — Maar, ziet! eenige dagen na zijn vertrek begon de dorre stok te groenen. De man die daarvan de mogelijkheid had ontkend, was verbaasd en beschaamd, en zond boden uit, om den jongeling weder te halen. Maar 't was te laat. Hij kon nu niet meer uit de zondenboei los.

Treffende waarheid in dat kleed der verdrinking! — ER IS BIJ GOD VERGEVING. En die den broeder de hoop op vergeving ontnemt, die brengt hem juist daardoor eerst recht ten verderve. — Ook is daarmee natuurlijk *deze* waarheid verbonden: die *zich* *zelven* berooft van de hoop op vergeving, stort *zich* *zelven* juist daardoor eerst recht in 't verderf.

Moge dan de Oudejaarsavond, die donker is voor ons en voor velen, bij de herinnering van zoo ontzag'lijk veel zonden, verhelderd worden voor ons zelve, en, door ons ook voor anderen, — ook voor de diepst gezonkenen, die onder ons bereik zijn, — verhelderd, bij het groote woord: ER IS BIJ GOD VERGEVING!

D e z o n d e.

Wat tal van eeuwen vlood reeds henen
 En wierp zich in het eeuwig Niet!
 Wat tal van tronen zag die tijdstroom
 Verbrokkelen als dorrend riet!
 Wat tal van volken zag hij worden
 En — als een morgenwolk vergaan!
 Wat tal van helden opgestaan,
 Die als met almacht zich omgordden!
 Maar ook die helden traden af
 En lieten schier geen spoor meer over,
 Hunne eeuw vlocht hun het eereloover;
 De naneef zoekt vergeefs hun graf. —

Dan wat den banvloek droeg of drage,
 Den banvloek der vergank'lijkheid, —
 Daar staat één dynastie op aarde,
 Voor wie iets beters schijnt bereid:
 Zij heerscht van dat er menschen waren;
 Wat mensch heet is haar onderdaan,
 En buigt zich voor haar zegevaan,
 En biedt staåg nieuwe lauwerblären
 Der Heerscheresse van dat Rijk. —
 Kent gij haar naam? Wie mag zij wezen,

Wie zelfs de Tijd steeds scheen te vreezen,
Aan wie geen koning is gelijk!

Helaas! wij kennen haar; — DE ZONDE,
De afschuwelijke Dwing'landes!
Belaagster onzer eêlste gaven
En onzer zielrust Moorderes!
Zij biedt festoenen aan van rozen,
Maar keet'nen schuilen onder 't blad:
Zij biedt een zoet en geurig nat,
Maar heeft het felste gif gekozen
Tot smetsel van den bekerrand;
Zij weet in duizend, duizend vormen
Ons arg'loos harte te bestormen. —
Wee ons! het is zoo licht vermand.

Zij schildert, tooverst voor de zinnen,
En vleit en boelt om onze gunst,
En wij, onz' adelbrief vertrappend,
Wij leeren dan de onzaal'ge kunst,
Rede en geweten te verkrachten.
De zonde vraagt en krijgt ons hart:
Zij ziet hoe wij voor onze smart
Van haar opnieuw verzachting wachten.
Ach! die eerst kroop, zij zal zoo stout,
Zoo hard en wreed ons onderdrukken,
En voor haar zegekar doen bukken;
't Is 't wagenrad van Jaggernaut!

Zeg, zondaar! zeg, heeft de verleidster
Niet vrede en zaligheid beloofd?
Hoe weinig toch heeft ze u gegeven!
Hoe naam'loos veel heeft ze u ontroofd!
Ga voort, ga voort haar te beminnen,
Als ware uw heil slechts aan haar zij;

Uw harte kloppe hoog en blij,
 Als woelde geen venijn daar binnen;
 Maar denk aan 't doodsuur, u bereid!
 Dan moet de blinddoek weg van de oogen,
 Dan staart gij vreeselijk bedrogen,
 In 't peilloos diep der eeuwigheid.

Helaas! zoo is het talloos velen
 Van die haar dienden, reeds gegaan.
 En zij, de wreede en trouwelooze,
 Zij hief daarbij haar jubel aan. —
 Maar, nimmer kon ze een zang doen hooren,
 Zoo wild, zoo bandeloos en hoog,
 En nimmer mocht er in haar oog
 Zóó hel'dre vonk van vreugde gloren,
 Als toen ze met een lach van spot,
 In haar verdorven priesterscharen
 U zag, en Christus' moordenaren, —
 U, Judas, Man van Karioth!

O ja, gij loegt bij 't kruis des Heeren,
 Gij juichtet bij zijn marteldood!
 En, Zonde! u eigen krachten weken,
 Toen aan zijn wonden 't bloed ontvlood.
 Neen! dartel niet zoo vreugdedronken,
 Al schijnt gij in uw daden vrij,
 En al schijnt Hij verplet, dien gij
 Aan 't foltertuig hebt vastgeklonken; —
 Gij zelv', gij zijt in stervensnood!
 Dat woord: „*Volbracht!*” dat nog de lippen
 Van den Gekruiste doen ontglippen,
 Dat woord is 't vonnis van uw' dood!

De Christus leeft, en die gelooven,

Ze zijn gelijk hun Meester, vrij,
 Niet van de schuld alleen der zonde,
 Maar ook van hare heerschappij.
 De Christus Gods zal triomfeeren,
 En ied're vijand, die nog woedt,
 Is eens schabèl voor zijnen voet.
 En dan, dan viere alle sferen
 Der schepping 't eindeloos festijn,
 Waar niets de zaligheid kan storen,
 Waar niets den juichtoon kan versmoren,
 Want, ziet! daar zal — geen zonde zijn!

Wat Gode 't meest behaagt.¹⁾

Een Engel des lichts was ten val gekomen. Maar hij zou in gunst weêr opgenomen worden in den hemel, als hij derwaarts bracht de gave, die aan God het meest behaagt.

Verblijd door die toezegging en vol van hope wendde hij zich toen naar de aarde. Hij zweefde over een veld, waar een woeste en heftige strijd werd gevoerd. 't Was een strijd tusschen de benden van een tiran en eene schare van dapperen, die kampen voor de vrijheid van hunne haardsteden en altaren. Moedig streden zij, maar met ongunstigen uitslag. Hunne rijen werden vreeselijk gedund, en ten laatste was slechts één man van hen over. Getroffen door den volhardenden moed van dezen held en zijn gewezen medestanders, bood de dwingeland hem aanzien en eer. Het antwoord was een pijlschot. Maar dat pijlschot miste zijn doel, en oogenblikkelijk werd de heldhaftige vriend der vrijheid terneder geslagen. — De gevallen engel daalde neêr bij zijn lijk, en nam een droppel van zijn bloed en dacht, dat dit wel

1) Dit stukje bevat de hoofdgedachten van Moore's gedicht: *Paradise and the Peri*.

de gave zou zijn, die hem weêr toegang geven zou tot den door hem verbeurden hemel. Maar aan de hemelpoort vernam hij, dat hij nog eens moest zoeken, want dat er iets anders, iets hoogers nog was.

Na weinige oogenblikken zweefde hij over een bosch. Van uit dat bosch klonken kermende en klagende tonen hem tegen. Hij kwam naderbij en zag daar een jongeling liggen, met een tint als van lood op het ingevallen gelaat. 't Was een offer van de pest. Die jongeling was de stad uitgeslopen, opdat de maagd, die hij lief had en die hem beminde, niet mocht sterven, door in de nabijheid te komen van hem. Maar zij zocht en zij vond hem. Toen ontstond er een treffende strijd tusschen liefde en liefde. Zijne liefde voor haar riep, als waanzinnig: „ga weg!” en hare liefde voor hem antwoordde met standvastigheid: „neen!” Zoo stierven die beiden te zamen. — De gevallen Engel ving den laatsten zucht, die over hare lippen kwam, op, en spoedde zich daarmee omhoog, in de zekere hoop, dat deze gaaf hem den hemel zou openen. Maar aan de hemelpoort vernam hij, dat hij nog eens moest zoeken, want dat er iets anders, iets hoogers nog was.

Wederom richtte nu de teleurgestelde Geest zijne vlucht naar de aarde. Daar zag hij onder zich een lachend en liefelijk landschap, beschenen door de schuine stralen van de langzaam ten ondergang neigende zon. Een aanvallig knaapje sprong opgeruimd en vroolijk daar rond, nu eens zich heenwendende naar eene bekoorlijke bloem, dan weêr een kleurigen vlinder vervolgend. Weldra kwam daar een ruiter aan, die bij eene daar aanwezige beek van zijn paard steeg, dat bezweet was en hijgde. Zijn gelaat drukte woestheid uit, en had in alle trekken iets stuitends, iets, dat van boosheid sprak. Maar bij den aanblik van dat kind kwam er eene zachtere uitdrukking op, en het had iets diepweemoedigs, toen het woord aan zijne lippen ontsnapte: „Kind! ik was eenmaal zooals gij!” — Daar klepte een klokje. 't Was een klokje, dat opriep tot het avondgebed. Het kind knielde neder en bad. Toen werd het hart van den woestaard verbrijzeld, en bij den smartekreet: „Zoo heeft mijne moeder ook mij leeren

bidden!" schoot er eensklaps een traan uit zijn oog. — De gevallen Engel nam dien traan van zijn ruige wang af, en vloog er meê weg naar den hemel. En, ja! die traan des berouws was de gave, die Gode veel meer dan iets anders behaagde. De balling zag den hemel weêr voor zich opengedaan.

Een gebed voor anderen.

't Zij U gevallen, Heer! wanneer 'k niet slechts mijzelven,
 Maar mijne naasten ook gedenk,
 En hun, die dàar en ginds op 't pad der zonde wand'len,
 Een plaats in mijn gebeden schenk.

O! moge een uur als dit, zoo ernstig en zoo plechtig,
 't Gevoel van menig zondaarshart
 Zóó aandoen, dat uit vreugd, die laag is en onheilig,
 De zucht ontsta van heil'ge smart.

Moog' menig dienaar thans en dienares der zonde
 Terugzien op 't betreden pad,
 En denken aan hun jeugd, toen 't nog zoo frissche leven
 Den vreugdeblos der onschuld had;

Toen nog, aan vaders hand, hun blijde gang zich richtte
 Naar rein en hartelijk genot,
 En toen ze aan moeders schoot nog hun gebeden leerden,
 En van haar hoorden: „Denk aan God!”

Och of Uw alziend oog in menig schuldig harte,
 O Heer! iets goeds ontwaken zag!
 Och of in dezen nacht in meen'ge ziel mocht rijzen
 De scheem'ring van een nieuwen dag!

Een Engel aan de deuren.

Een Engel luistert aan de deuren.
 En waar hij Psalm verneemt en beê,
 Daar zegt hij: »In den naam des Heeren!
 'k Breng u een' hemelgave meê.»

Maar waar hij 't laffe en lage joelen
 Van zinn'lijkheid en zonde hoort,
 Daar zegt hij: „Ik kan hier niet zeeg'nen;”
 En droevig zuchtend gaat hij voort.

Betere oogenblikken.

't Is waar, als wij terugzien op het jaar, dat we weêr hebben doorleefd, dan komen er vele beschamende herinneringen voor ons op uit 't verleden. Maar geeft het verleden uitsluitend beschamende herinneringen op? Hebben geene andere dan verwerpelijke gezindheden in ons hart zich bewogen? 't Is te hopen, dat het anders zij, en dat wij ook mogen terugzien op uren, waarin eene heilige stemming onze borst heeft doorgloeid. Zoo verbeeld ik mij, dat althans wel een enkele maal de majesteit van den Ongeziene, die uit de prachtige werken Zijner handen ons tegenstraalt, tot aanbidding van Hem ons zal hebben gedrongen. Zoo verbeeld ik mij, dat, althans nu en dan wel eens, weemoed ons zal hebben in het hart gegrepen en verontwaardiging tevens, met het oog op de schrijnende keten van jammeren en weên, die de zonde het menschedom om de lendenen sloeg. Zoo verbeeld ik mij, dat althans wel oogenblikken van eene Godgevalige stemming u zullen eigen geweest zijn, u, zoon en dochter! toen gij openlijk een eed van trouwe zwoert aan Christus, den

Heer, en toen gij voor 't eerst bij brood en bij beker Gods liefde kwaamt roemen; u, jonkman en jonkvrouw! toen gij, hand in hand, en met het oog naar omhoog, de gelofte deedt, met elkander te zullen leven en elkander ten zegen; u, vader en moeder! toen gij het water des Doops op het voorhoofd zaagt glinsteren van het kind, dat u dierbaar was, als het zwarte uwer oogen; u, verlatene in het rouwkleed! toen op de rustplaats der dooden dat woord van den Heer in den boezem u drong: *Ik ben de opstanding en het leven; die in mij gelooft, zal leven, ook als hij gestorven is.*¹⁾ En waartoe zullen wij ons deze dingen herinneren? Zal het zijn, om, met de zelfvoldoening van den hoogmoed, te zeggen, dat wij dan toch eigenlijk nog al niet zoo onverdienstelijk zijn? Daar moge God ons voor bewaren! Neen, maar om te bedenken, hoe, meer en meer, onze doorgaande gezindheid zal behooren te worden, en om, door een beroep te doen op de ervaring, de belijdenis aan onze eigene ziel te ontlokken, dat in zulke hemelschgezinde oogenblikken door ons een heil wordt genoten, waar de vreugde der wereld zoo goed als niets bij beteekent, waar de vreugde der wereld van onderscheiden is als blanketsel van gezondheid, als glas van edelgesteente, als een straatlied van een Engelenzang. En als wij dat belijden moeten, dan ligt daar voor ons tegelijk ook weêr de opwekking in, om bij toeneming de geloofsgemeenschap te zoeken met Hem, door wien al meer vreugd van den hemel ons in 't harte zal dalen. Ja! hemelschgezinde vreugd, dat is vreugd uit den hemel, dat is een bloem, ons toegeworpen uit het Eden daar omhoog. — God! wij danken U, dat het ons toch ook aan zoo iets, in het afgelopen jaar, niet geheel heeft ontbroken, en wij bidden U: als de Oudejaarsavond van ons leven hier gekomen zal wezen, laat ons dan alles mogen krijgen, wat Uw hemel geven kan! —

1) Joh. XI: 25.

Gedachten en Spreuken.

De beschamende herinneringen maken de duisternis uit, waarin de achter ons liggende reisweg gehuld is; — de bemoedigende herinneringen zijn vreugdevuren, in dien nacht, op de bergen.

God gunt ons hemelsche genietingen; maar wij stellen ons doorgaans al tevreden met de aardse. In dit bijzonder geval zijn wij, die zoo vaak ontevreden zijn, veel te spoedig tevreden.

Vreugde is een zonneschijn in 't harte. Maar de vreugde der wereld eene winterzon en de vreugde in God eene lentezon. Dat is 't verschil.

Zondige vreugde is lachende smart. Heilige vreugde is werkelijke vreugde.

Zoo vaak wij bij God zijn, zijn wij ook goed; en zoo lang wij goed zijn, zijn wij ook gelukkig.

Zoolang wij hemelsch zijn gestemd, zijn wij, hier reeds, in den hemel.

Die een oogenblik van vreugde in God heeft, die is voor dat oogenblik *Engel*.

Van de zaligheid, door God ons gegund en bestemd, ligt het begin reeds hier en het einde nergens.

Als wij oogenblikken kennen van blijdschap in God, dan grijpt eene namelooze verrukking bij de gedachte ons aan, wat dan wel eene eeuwigheid van zulk eene blijdschap moet wezen.

Die op een Thabor verwijlt, wil er *tabernakelen bouwen* 1). —

1) Matth. XVII: 4.

Jammer, dat een mensch gedurig weêr van dien lichtenden top naar omlaag moet; maar gelukkig, dat hij op een Thabor kan sterven, en dan niet meer beneden komt.

Verheuging in God, als we nog zijn in dit leven, is als de lentezang van 't gevogelte, terwijl 't nog koud is en guur. Er ligt eene voorspelling in van betere dagen.

Het is met onze ziel, zooals 't voorheen met de duif was der arke; slechts dan, als zij terugkeert tot de hand, die haar uit heeft gelaten, vindt zij ruste en heeft zij 't goed.

Bij een glimlach voor God is er feest in de ziel.

Eene mislukking is doorgaans onaangenaam voor ons gevoel. Maar zalig is 't voor ons gevoel, te ervaren, dat het ons mislukt, God naar waarde te aanbidden.

Als er Godsdienstoefening wordt gehouden in 't harte, dan spreekt God zelf den zegen uit.

Wereldvreugde is eene bloem, die uitéénvalt, als de Dood er op blaast; maar vreugde in God is een knop, die juist goed zich ontsluit, als de Dood er op ademt.

Die ondervindt, dat hij in de uren zijner beste genieting aan heel de wereld niet denkt, die weet dus bij ervaring, dat hij 't eenmaal zonder de wereld zeer goed zal kunnen stellen, gelijk de wereld het zeer goed zal kunnen stellen zonder hem.

Waar is men, hier op aarde, het dichtste bij God? — In den schoot der Natuur en aan den boezem des Heeren.

Licht van binnen.

Ik dank U, Heer, mijn God! dat, schoon zoo menigmaal
Een doffe en donk're nacht mijn gansche ziel omhulde,
Toch menigmalen ook een flikk'ring van uw geest
Haar met een held'ren glans van hemelsch licht vervulde.

En is die lichtglans vaak aan 't weêrlicht slechts gelijk,
 Dat, als 't verschenen is, ook dra weêr is verdwenen, —
 Ik bid U, schiete al meer, en eind'lijk slag op slag,
 Dat weêrlicht van Uw geest mij door het harte henen.

En kome intusschen steeds de tijd mij meer nabij,
 Waarop het dag zal zijn, — die dag van mijn verlangen! —
 Als 't weêrlicht van den nacht, dat steeds toch vluchtig was,
 Door 't blijvend zonnelicht daarbinnen wordt vervangen.

Wat mijn beste dagen waren.

Wat mijn beste dagen waren? —

Als ik 't meest mijzelf' vergat,
 Om voor and'ren goed te wezen;
 Als ik 't meeste liefde had;

Als ik 't sterkst was in 't geloove,
 En, — van hooge vreugd bezielde, —
 Voelde, dat mijn God en Vader
 Mijn hand in de zijne hield;

Als ik 't rijkst was in de hope,
 En dat heil zag in 't verschiet,
 Dat wel groeien kan en bloeien,
 Maar vergaan of kwijnen niet;

Als ik 't naaste was bij Jezus,
 En geleund aan zijne borst,
 Met de woorden zijner waarheid
 Laven mocht mijn ziele dorst;

Als ik God zag in de schepping,
 God ook in mijn levenslot,
 God in 't aanschijn van den Christus, —
 Overal en telkens God;

Als mijn harte was een windharp,
 Door des Heeren geest geroerd,
 Zóó, dat aan de diepste snaren
 Dank en loftoon werd ontvoerd;

Als ik klaar en krachtig voelde,
 Dat ik, schoon aan 't stof nog vast,
 In dat stof mijn pad bewandel
 Slechts als vreemd'ling en als gast;

Als 'k ervoer, dat eeuwig leven
 Me uit Gods hand ten deele viel,
 En 'k de wiken van een Engel
 Voelde trillen in mijn ziel. —

Zulke dagen waren 't beste,
 Van mijn leven 't schoonste deel. —
 Vader! geef aleer ik sterve,
 Zulke dagen mij nog veel!

Met God zijn.

God! als ik leefde, ja, maar niet met U kon leven,
 Als ik geen vleug'len had, niet tot U op kon zweven,
 Mijn leven had dan weinig zin;
 Dat wat aan mijn bestaan beteekenis kan geven,
 Is 't worst'len mijner ziel om naar omhoog te streven:
 En dat, dat heeft eerst zegen in.

Wanneer ik uit het stof, als op een vlammen wagen,
 Mijn ziel, van U vervuld, U te gemoet voel dragen,
 Ja! dan is mij het aanzijn zoet.
 Het leven treft mij vaak met felle en harde slagen,
 En 't hart is menigmaal vol wonden en vol plagen, —
 Maar 't zijn met U maakt alles goed!

Verschil van dagen.

De mensch noeme elken dag,
 Waarop hij God niet zag,
 Verloren uit zijn leven;
 Maar heeft Hij God ontmoet,
 Dan was zijn dag ook goed
 En kan hem winste geven.

Vermoeiende, maar toch geen vruchteloze, gang.

't Is eene niet ongewone gedachte van bedevaartgangers, dat zij des te verdienstelijker zijn, hoe meer moeite en kwelling zij zich zelven berokkenen. Uit dat beginsel kwam het voort, dat er somtijds pelgrims waren, die tegen twee stappen vóóruit telkens weér ééne schrede achterwaarts deden. En dat mag beeld heeten van den gang van allen, die ernstig en oprechtelijk naar heiligheid streven.

Er zijn eigenlijk drie soorten van loop te zien op 't gebied van het zedelijk leven. Velen doen niets dan achteruitloopen, onophoudelijk achteruit. Anderen doen twee schreden terug tegen ééne vooruit, en ook bij hen is dus achteruitgang de slotsom. Anderen, eindelijk, doen als die pelgrims, — echter niet opzettelijk, maar omdat ze 't niet anders kunnen, — ze doen twee passen voorwaarts tegen één stap terug. En dat zijn zoowat de besten. Veel verder brengt een mensch het al niet. Nooit anders dan vooruit zich bewegen, zonder eenigen rugwaartschen tred, dat heeft er slechts één op onze aarde gedaan. Dat was Jezus. Maar, anders, de besten onzer, die hem na willen treden, hebben den gang van die pelgrims: twee passen voorwaarts, en dan weer één achteruit.

Dat is een vermoeiende gang. Maar, toch, men vordert er meê. En dat is al veel. 't Ware wel te wenschen, dat het al vast de gang van ons allen maar zijn mocht. En als het in de achter ons liggende jaren, ook in het nu weêr afgeloopen jaar, onze gang is geweest, dan hebben wij waarlijk alle reden, om God voor grooten zegen te danken van avond. Dan zijn we sedert den laatsten Nieuwejaarsdag niet alleen nader bij het graf, maar ook nader bij den hemel gekomen.

Wel mogen wij, van wege de blijdschap over onze voorwaartsche schreden, de achterwaarts gedane stappen niet uit het geheugen verliezen. Ook die moeten wij onthouden, en de gedachte er aan moet van weemoed ons vervullen en spijt. Maar 't zou niet minder verkeerd van ons zijn, als wij de voorwaarts gedane schreden vergaten om de stappen, in eene andere richting gezet, en als wij dus niet, ten slotte, ons in God en onzen vooruitgang verheugden. En wij willen dan immers, al moet het dan gaan op die vermoeiende wijze, — wij willen dan immers zoo nog wel verder vooruit, en wij roepen ons zelven en elkander de bemoediging toe: volhouden! volhouden! al is het vermoeiend; het vooruitkomen is op zich zelf al belooning, en er zal gelegenheid om te rusten zijn in *het Heilige Land!*

't Berouwt mij niet.

Veel zal mijn ziel van leed en spijt vervullen,
 Wanneer voor mij, als 'k dicht bij 't graf zal staan,
 Het levenspad nog eens zich zal onthullen; —
 Dan klaagt vast veel bij mijnen God mij aan;
 Dan zal vast veel de biecht me in 'tharte leggen:
 „Een zondaar, Heer! die vaak Uw weg verliet!”
 Maar ook van veel zal 'k dan toch mogen zeggen:
 „'t Berouwt mij niet.”

't Berouwt mij niet, dat 'k aandrang op verschoonen,
 Als men den naaste op strenge weegschaal woog,
 Den zondaar nog mijn hulpe bleef betoonen,
 Iets goeds zocht daar, waar ieder gif uit zoog.
 En, was mijn woord te zacht, te stout mijn hopen,
 Welnu, slechts God is 't, die in 't harte ziet;
 Voor mij ook houdt ontferming de armen open;
 't Berouwt mij niet.

't Berouwt mij niet, dat mij het denken voerde
 Tot onderzoek, langs menig dist'lig pad;
 En dat ik vaak mijn geesteswieken roerde,
 Als menigeen daar dof te droomen zat.
 En was het soms eerst na veel vrucht'loos zwerven,
 Dat zich het licht door mij aanschouwen liet,
 Ik kwam dan toch door 't zoeken tot verwerven: —
 't Berouwt mij niet.

't Berouwt mij niet, dat 'k in een kring van vrienden,
 Of eenzaam ook, een vroolijk lied vaak zong;
 Dat poëzie mijn haren kwam omwinden
 Met blad en bloem, en vreugd me in 't harte drong;
 Al was 't dan niet uit de gemeentepsalmen,
 Dat 'k zong, soms mag ook wel een ander lied
 Ter eere Gods in woud en dal weërgalmen; —
 't Berouwt mij niet.

't Berouwt mij niet, dat vaak een niet te teug'len
 Verlangst mij dreef, Gods schoone schepping in,
 Waar 'k, in den wind, verkoeld werd door Zijn vleug'len,
 Bij zonneschijn mij koesterde in Zijn min.
 En was dat niet een kerk'lijk God-vereeren,
 Noch arbeid, dien de strenge plicht gebiedt,
 Ook op den berg vond ik een school des Heeren; —
 't Berouwt mij niet.

't Berouwt mij niet, dat 'k zonder lang te dralen
 Een lijder vaak mijn troost en hulpe bood,
 En 't droef gelaat van vreugde en hoop deed stralen, —
 Een hemelsch licht, dat door zijn smarte schoot. —
 En was veelal mijn weldaad brood in 't water,
 Zelfs God ziet vaak geen vrucht van 't geen Hij biedt;
 Eén booze mensch maakt mij geen menschenhater;
 't Berouwt mij niet.

't Berouwt mij niet, dat vaak mijn tranen vloten
 Bij and'rer leed en bij mijn eigen smart,
 Waar velen, meer gehard, den boezem sloten,
 En bleven staan met koeler bloed in 't hart.
 En, noemt men 't zwak, dat om het leed van 't leven
 Zoo menigmaal mijn oog een traan ontliet,
 'k Zie tranen ook in Jezus' oogen beven;
 't Berouwt mij niet.

Dat 'k vaak geen dank had voor Gods goede gaven,
 Geen groet voor Hem, door wien ik werd gegroet,
 Dat 'k Zijn talent zoo dikwijls heb begraven, —
 Ja! dat brengt wel berouw mij in 't gemoed.
 Maar dat ik toch nog Christen bleef van binnen,
 En bij den strijd mijn moed niet sterven liet,
 En dat ik bleef gelooven, hopen, minnen, —
 Berouwt mij niet.

Naar GEROK.

Oogenblikken, die men zou willen vasthouden.

Welke oogenblikken zijn het, waarop dit opschrift bij uitnemendheid past? Immers die, waarin wij vervuld waren van *heilige* vreugde. Zulke oogenblikken kennen wij allen wel, denk

ik. *Heilige* vreugde doorstroomde ons, toen in onze woning een stemmetje zich hooren deed, dat daar nog nooit had weêrklonken, en waarbij wij gevoelden, dat er eene omwenteling plaats had van gevaar tot behoud, van worstelstrijd tot overwinning. *Heilige* vreugde doorstroomde ons, toen op onverwachte en ongedachte wijze ons redding ten deel viel, redding uit een' nood, die ons lang en hard had beklemd. *Heilige* vreugde doorstroomde ons, als wij, aan den boezem des Heeren geleund, de aarde vergaten, met al haar zonde en zorg, en aan de vele woningen van het vriendelijk Vaderhuis dachten. *Heilige* vreugde doorstroomde ons, als wij, dolende in Gods prachtige schepping, verstonden dat daar: *God is groot!* werd geroepen, bij dag door de bloemen, en door de sterren bij nacht, en dat door 't geruisch van het koeltje over den akker vol graan de toon: *God is goed!* in ons oor werd gefluisterd. En, niet waar? die *heilige* vreugde, die bij deze en soortgelijke gelegenheden door ons binnenste voer, — zoet, als een bloesemgeur des hemels, rein, als een hemelsch maatgeluid, — die *heilige* vreugde, waarbij onze ziel als de leeuwerik deed, die uit het lage nest al zingende opstijgt, o! zoo hoog, zoo zeer hoog, — dat was tevens de zaligste vreugd, die wij kenden. Daarom, ja! de oogenblikken, waarin zulk eene vreugd ons vervulde, die hadden wij wel vast willen houden, om ze te rekken tot dagen, tot jaren, tot eeuwigheid! — Maar, ach! dat was voor ons onmogelijk. Alle oogenblikken gaan weg, zonder eenig verwijl, terstond na hun komen: ook die oogenblikken van heilige vreugde waren vluchtig en kort. Maar daarom niet getreurd, althans niet mismoedig getreurd. Ze kunnen in ons leven menigvuldiger worden, en hoe meer wij ze genieten, des te klaarder en krachtiger profetie ligt er in, dat eens het genot van zulk eene heilige en zalige vreugd niet meer zoo maar enkele oogenblikken voor ons zal duren, maar eeuwig. Dus, dan hebben we onzen wensch, den besten wensch van onze harten, en daarin is het heil gelegen, waar onze taal geen naam voor heeft. Gaat voorbij dan, heilige en niet zoo heilige en onheilige oogenblikken van ons bestaan! ons

laatste oogenblik zal heilig zijn, en dat oogenblik zullen wij vast kunnen houden; ten minste 't zal niet voor minder verhevene en minder zalige toestanden wijken, maar zich uitzetten tot eene eeuwigheid. O! zaligheid, niet uit te spreken, zoo'n heilige vreugde, die dan nimmer vergaat!

Wat het schoonste is.

Schoon is de zon, die gouden strepen
 In 't neev'lig Oosten trekt,
 En met een tint van gloeiend purper
 De heuveltoppen dekt.

Schoon is de maan, die, blank en zuiver,
 Hoog boven de aarde zweeft,
 Terwijl de weërschijn van haar zilver
 Op 't kabb'lend meervlak beeft.

Schoon is de ster, die uit de verte
 Ons toelonkt in den nacht,
 Zoo vol van lieflijkheid en tevens
 Zoo vol van hooge pracht.

Schoon is de zee, die zacht zich rimpelt,
 In kalme majesteit,
 Of, opgezweept, ten hemel steigert,
 Met grootsche onstuimigheid.

Schoon is de bergrivier, die schitt'rend
 En huld'rend in haar val, —
 Met regenboog en donder in zich, —
 Ter neêr stort in het dal.

Schoon is de bloem, door God beschilderd
 Met kleuren teêr en fijn,
 Waarop de morgendropp'len tint'len,
 Als paarlen op satijn. —

Veel is er schoon in 's Heeren schepping,
 Maar 'tschoonst van wat bestaat
 Is 't menschenhart, dat, vol bezieling,
 Voor God ontgloeien gaat!

Dat hart heeft in zich zonnestralen,
 Vol glans en gloed en kracht,
 En maan- en sterreschijnsel tevens,
 Zoo lief'lijk en zoo zacht.

Dat hart heeft van de zee het grootsche,
 En van den stroom de vaart,
 En van de bloem het stille en reine, —
 't Is 'tschoonste van deze aard.

Ja! veel is 'tschoone in 's Heeren schepping,
 Maar toch de keur en kroon
 Is 't hart, dat zich in God verlustigt; —
 Dàt is het schoonste schoon.

Wisseling van tijden.

't Hart heeft zijn wintertijden; —
 Dan is 't er koud en kaal;
 Dan strijkt een lucht er over,
 Die snerpand is en schraal.

Dan is 't er dof en donker,
 Dan is 't er bar en kil;
 Nu eens vol gure vlagen,
 En dan weêr aak'lig stil.

Maar 't kan ook zomer wezen
 In 't diepst van ons gemoed; —
 Dan is de lucht er lieflijk,
 Dan straalt er zonnegloed.

Dan is er lied en leven,
 Dan is er kracht en fleur:
 Dan is er vreugd en volheid,
 Dan is er kleur en geur.

Die zomertijden zijn er,
 Als 't hart naar God zich richt;
 Maar winter is 't, als 't harte
 Zich afwendt van Gods licht.

Nu doet, als 't in ons zomert,
 Met recht ons 't denkbeeld pijn:
 „Och! 't zal niet lang zoo duren;
 Dan zal 't weêr winter zijn.”

Maar óók mag, als het wintert,
 Dit denkbeeld troost ons zijn:
 „De winter zal weêr wijken
 Voor zomerzonneshijn!”

Een dankgebed.

Ik dank U, Heer! voor al de jaren,
 Waarin Uw zorg mij heeft behoed,
 Maar 't allermeeest voor de oogenblikken,
 Waarin mijn ziel U heeft ontmoet.

Ik dank U, Heer! voor al de gaven,
 Waardoor mijn leven werd gevoed, —
 Maar 't allermeeest voor de oogenblikken,
 Waarin mijn ziel U heeft ontmoet.

Ik dank U, Heer! voor ied'ren zegen,
 Waardoor Ge U trouw betoonde en goed, —
 Maar 'tallermeest voor de oogenblikken,
 Waarin mijn ziel U heeft ontmoet.

En daarom bid ik, dat nog dikwerf
 Mijn ziel U hier ontmoeten moog',
 En dat zij eenmaal zonder einde
 Nabij U blijve, daar omhoog!

De reinste vreugde.

Wat zou wel de reinste vreugde zijn? Laten we daar eens even over denken. Of, — weet gij wat? — Laten wij ons oog eens naar Jezus richten. Heeft Jezus zich wel eens verheugd? Zoo ja, dan is zeker in *zijne* vreugd wel de reinste vreugde te aanschouwen. Welnu, er staat ergens ¹⁾ geschreven: *Te dier ure verheugde zich Jezus in den geest*. Waar ziet dat op? Dat ziet hierop, dat de door Hem uitgezonden discipelen terugkwamen met het bericht van den voorspoed, dien zij gehad hadden op hun zendelingswerk. Dus, Jezus verheugde zich over den voortgang van het Godsrijk. En waarom? Omdat, door den voortgang van het Godsrijk, op aarde toeneemt de verheerlijking Gods en bevorderd wordt het waarachtige welzijn der menschen. En welke vreugde zou verhevener zijn, dan vreugd over de toenemende verheerlijking Gods? En welke vreugd zou edeler zijn, dan vreugd over het toenemend geluk van de menschheid? Voorwaar! die vreugd, die daar en toen de groote ziel van den Christus doorstroomde, dat is de schoonste, reinste vreugd.

Stemmen wij dat toe? En meenen wij dat? Dan is 't goed.

1) Lukas X : 21a.

Dan hebben we zeker in ons leven, ook in het straks weêr vol-eindigde jaar, er iets aan gedaan, om te doen toenemen op aarde de verheerlijking Gods en te bevorderen het waarachtige wel-zijn der menschen. En waar we merkten, dat dit ons gelukte, of waar wij zagen, dat het anderen gelukte, daar hebben we ons dan zeker verheugd met iets van die vreugde, die de vreugd des Heeren was. God geve, dat het zoo zij, en dat er al meer stof voor die vreugde zich moge opdoen in onze omgeving, en al meer lust tot die vreugde zich gelden doe in ons gemoed. Alle andere vreugd is van lagere orde. Daarom behoeft echter alle andere vreugd niet weg. Neen! laten we ons in alles verheugen, wat Gods goedheid ons geeft, om 't genot van ons bestaan te verhoogen. Maar laten we niet vergeten, dat ons hart nog al te ongelijk-slachtig met het Christushart is en nog al te ver van zijn hoogste ontwikkeling verwijderd, indien door honderd andere dingen er blijdschap in komen kan, maar niet door eene winst van de waarheid, niet door een zegepraal van de gerechtigheid, niet door een triomf van de liefde — met andere woorden: niet door een voorwaartsche beweging van het koninkrijk Gods. — Zoo zij dan de vreugde hierover, dat het koninkrijk Gods vooruitgegaan is, en dat het zal blijven vooruitgaan, in ons hart een goede bekende. Want dat is eene vreugde, zoo rein en zoo heerlijk, dat zij mee mag naar den hemel, als wij weggaan van deze aard.

Niet vergeefs geleefd.

Als 'k iets gedaan heb voor de zegepraal der waarheid,

Als 'k naar de nederlaag der dwaling heb gestreefd,

Dan mag ik thans met dank ootmoedig mij verblijden, —

Dan heb ik niet vergeefs geleefd.

Als 'k voor gerechtigheid gepleit heb en gestreden,
 Daar, waar men aan den dienst der zonde was verkleefd,
 Dan mag mij, zonder trots, thans zelfvoldoening streelen, —
 Dan heb ik niet vergeefs geleefd.

Als 'k door mijn woord en daad de liefde heb doen winnen,
 De erkenning heb gewekt, dat haat een hel hier geeft,
 Dan mag ik in dit uur mijns Vaders zegen hooren, —
 Dan heb ik niet vergeefs geleefd.

't Gevoel van vreugde in God.

't Gevoel van vreugde in God is voorgevoel van 't leven,
 Dat *steeds* verblijd zal zijn in God,
 Ver boven toon en tint van 'taardsch bestaan verheven,
 Dat altijd wiss'lend is door stemming en door lot.

't Gevoel van vreugde in God is bloesem, — uit het Eden
 Der toekomst, dat daar ginds mij beidt,
 Mij te gemoet gewaaid, opdat ik reeds in 't heden
 Een voorproef hebben zou van 's hemels lieflijkheid.

't Gevoel van vreugde in God is laaf'nis, waar mijn lippen
 Op aard meê worden nat gemaakt,
 Opdat de drop, waarmeê 'k mijn mond hier aan voel stippen,
 Mij zegge, hoe het vocht van d'Eng'lenbeker smaakt.

Dankt God.

Hallelujah! Dankt uw' Schepper,
 Dat Zijn macht u worden deed,
 Maar dankt hiervoor niet het minste,
 Dat gij van Uw' Schepper weet.

Looft en prijst den Alverzorger,
 Die ook zorgt voor uw bestaan,
 Maar dankt hiervoor niet het minste,
 Dat gij met Hem om kunt gaan.

Roemt en huldigt den Algoede,
 Dat Hij brood en vreugde u gunt,
 Maar dankt hiervoor niet het minste,
 Dat gij dank Hem brengen kunt.

Looft den Heer, dat Hij uw leven
 Kroont met menig liefdeblijk,
 Maar dankt hiervoor niet het minste,
 Dat ge iets doen kunt in Zijn Rijk.

Prijst uw' God voor allen zegen,
 Dien Hij hier op aarde u schenkt,
 Maar dankt hiervoor niet het minste,
 Dat Hij u ten hemel wenkt.

Wat zal het nu zijn?

Wanneer wij op een Oudejaarsavond een weinig zitten te rusten, dan loopt onze blik bij voorkeur het verledene in; dan houden wij ons bij voorkeur met de Herinnering bezig, die ons de geschiedenis van vorige jaren, ook van het laatst verlopen jaar, nog eens voorleest, en ons, zoo doende, als het ware nog eens doorleven doet de heilige en de onheilige oogenblikken, die wij hebben gehad, de vreugdetijden en de treurdagen, die nu achter ons liggen. Maar toch, op zoo'n Oudejaarsavond kunnen we ons niet geheel en al van eene poging onthouden, om ook eens in te zien in de toekomst; wij kunnen de vraag uit ons harte niet weren: *Wat zal het nu zijn?* —

Wij denken aan de wereld, aan ons vaderland, aan ons huis, aan ons hart, — en telkens komt daarbij die vraag in ons op:

Wat zal het nu zijn? Maar de toekomst antwoordt niet. Zij zwijgt en blijft gesluierd Beangstigend! Zullen wij naar uit- en inwendig leven vooruitgaan of achteruit? Zullen wij veel voor-
spoed of veel rampen ontmoeten? Zullen onze dierste wenschen worden vervuld of verijld? Zullen we, als 't na dezen weder Oudejaarsavond is, nog met ons allen samenzijn, of zal dan deze of die uit ons midden ver weg zijn, of op het stille kerkhof liggen? — Geen antwoord, geen antwoord. Verontrustend! Beangstigend! Maar toch, er is iets, wat de onrust en de angst ons van 't harte nemen moet. 't Is waar, de Toekomst zwijgt en zij tilt haar sluier niet op; maar zij doet toch iets, als er vragen tot haar worden gericht: zij wijst naar boven. En wij begrijpen dat gebaar. Het wil zeggen: God weet het. — En wij denken dan daarbij: nu, als God het maar weet; dat is 't beste; 't zou niet eens goed zijn, als wij het wisten; maar God weet wat Hij doen zal, en wij weten, dat die God ons nooit kwaad gedaan heeft, ons nooit iets heeft gedaan, dan goed, en dat, zoo vaak we aan Hem ons hielden, alles ons ten goede liep.

Bij die gedachte maakt de vraag: *Wat zal het nu zijn?* ons hart niet meer bang. Wat? bij die gedachte grijpen we naar het gezangboek, om samen in de plechtige stilte van dezen avond het lied ¹⁾ te doen klinken:

Ons hart verheugt zich, dat bij God
't Bestuur is van geheel ons lot;
Dat Hij ons vreugd of ongeval,
Naar wij behoeven, zenden zal.
Hij, die ons leidt door 't aardsche dal,
Die nimmer ons verlaten zal,
Heeft Zijne liefde en trouw verpand
Voor onze komst in 't Vaderland.

En de echo van dat troostelijk lied blijft ons nog lang omzwerven. Wèl hem, die telkens weêr haar opwekt, wanneer zij weggestorven is!

1) Gez. XX: 1, 6.

Gedachten en Spreuken.

Terugzien levert meer dan *vooruitzien*. Maar zoowel het een als het ander is goed, wanneer het ons brengt tot om hoog zien.

Wat niemand weten *kan*, dat *moet* vast niemand weten.

Een mensch met een volledige voorwetenschap zou zeker ongelukkig wezen.

Wij weten van vele dingen niet, hoe het er meê gaan *zal*. 't Zij een troost voor ons, te weten, dat God weet, hoe 't er meê *moet* gaan.

De toekomst niet te kennen, zou verschrikkelijk zijn, indien wij God niet kenden.

Het *niet-weten* wordt vergoed door 't *vertrouwen*.

In het *heden* ligt de *toekomst*. Daarom heeft een mensch meer van de toekomst in zijne macht, dan hij gewoonlijk bedenkt.

Uit elken dag, die *gisteren* heet, moeten wij wijsheid halen voor den dag, die nu nog heet: *morgen*.

Met mogelijkheden van de toekomst moet een mensch niet te veel zich bezwaren; want het is óók mogelijk, dat hem geen bezwarende werkelijkheid wacht.

Wel is het te nevelig voor ons uit, om te kunnen zien, welke dingen daar voor ons klaar gezet worden; maar het geloof laat ons toch zien, dat het eene Vaderhand is, die ze klaar zet. En dat is genoeg.

Hoe dik de mist der toekomst zij, de geloovige ziet er toch altijd één lichtje door henen, en hij weet, dat hij, zich derwaarts wendend, in het Vaderhuis komt.

Die aan *morgen* denkt, moet er altijd bij bedenken, dat hij 't misschien niet beleeft.

Oud en Nieuw.

Bij 't nieuwe jaar nog de oude Vader,
 Wiens hand het roer der schepping houdt.
 Steeds heeft Hij, sinds de vroegste dagen,
 Zijn volk op aad'laarsvlucht gedragen, —
 De toekomst blijve aan Hem vertrouwd.
 Bij 't nieuwe jaar nog de oude Vader,
 Wiens hand het roer der schepping houdt!

Bij 't nieuwe jaar weêr nieuwe zegen;
 Gods volle bron droogt nimmer uit.
 Blijft op Hem hopen, blij en wakker!
 Dra dekt Hij den besneeuwden akker
 Met goudgeel graan en groenend kruid.
 Bij 't nieuwe jaar weêr nieuwe zegen;
 Gods volle bron droogt nimmer uit.

Bij 't nieuwe jaar nog de oude zorgen;
 Wij zijn nog niet in 't jubeljaar;
 Nog wand'len wij op pelgrimswegen,
 Berg-op, berg-af, bij zon en regen;
 Nog is er worst'ling en gevaar.
 Bij 't nieuwe jaar nog de oude zorgen;
 Wij zijn nog niet in 't jubeljaar.

Bij 't nieuwe jaar weêr nieuwe hope;
 Nog altijd wordt onze aarde groen;
 Weêr zal in Maart de leeuw'rik zingen,
 In Mei de roos uit 't knopje dringen,
 Veel zal ons weêr genieten doen. —
 Bij 't nieuwe jaar weêr nieuwe hope;
 Nog altijd wordt onze aarde groen.

Bij 't nieuwe jaar nog 't oud geloove;
 Want in dit teeken winnen wij.
 Ontrol de vaan des lichts met ijver,
 Maar toch het kruis van Christus blijve er,
 Als standaard van het Godsrijk, bij.
 Bij 't nieuwe jaar nog 't oud geloove;
 Want in dit teeken winnen wij.

Bij 't nieuwe jaar een nieuwe ziele,
 Een schoon nieuw blad in 't levensboek;
 Zij 't eind van de oude schuld voldoening,
 Zij 't eind van de oude twist verzoening,
 En heil vervange d'ouden vloek.
 Bij 't nieuwe jaar een nieuwe ziele,
 Een schoon nieuw blad in 't levensboek!

Naar GEROK.

Voorwaarts!

Voorwaarts! — Maar telkens het oog onzer ziele
 Toch nog eens weêr naar 't verleden gericht,
 Dat, schoon gestorven, nog lessen ons meêdeelt
 En uit zijn donkerheid, en uit zijn licht.

Voorwaarts! — Maar telkens weêr 't oog naar beneden,
 Tot een herinnering, dat onze baan
 't Oppervlak is van den kelder der dooden,
 Die ook voor ons eenmaal open zal gaan.

Voorwaarts! — Maar telkens weêr 't oog naar den hoogen;
 Immers, van daâr komt de kracht onder 't kruis,
 Immers, van daâr komt het heil en de vreugde,
 En daâr verbeidt ons het Vaderlijk huis.

Geen antwoord, maar toch antwoord.

„Zeg, wat gij ons hebt te biën,
Nieuw Jaar! dat wij naad'ren zien.”

„Weet toch, dat ik zwijgen moet
Op de vragen, die gij doet.”

„Toon althans ons uw gelaat,
Of het blij of droevig staat.”

„Niet alleen, dat 'k niets u zeg, —
Ook mijn masker mag niet weg.”

„Aak'lig toch, dat niemand weet,
Wat gij meedraagt onder 't kleed.”

„Was u 't weten nuttig, dan
Maakte ik geen geheim er van.”

„Gaarne wisten wij toch iets;
Moogt gij niets ons zeggen? Niets?”

„Niets dan dit, dat God mij zendt,
God, dien gij van vroeger kent.”

Veel heil en zegen!

Dat is de groet, die binnen weinige uren weër op aller lippen zal zijn. Jammer, dat het nieuwe jaar dan al weër beginnen zal met veel onoprechtheid en leugen.

Velen zullen tot anderen zeggen: *ik wensch u veel heil en zegen!* die eigenlijk dat niet bedoelen, maar dit: ik wensch een voordeeltje toe aan mij zelven.

Velen zullen over en weër zeggen: *ik wensch u veel heil en zegen!* maar dan samen zulke wegen bewandelen, als hadden ze elkander ter helle gewenscht.

Maar toch, anderen zullen 't meenen, en zullen toonen, dat ze 't meenen, wanneer zij elkander heil en zegen wenschen over en weër. Moge dat met ons en onze huisgenooten zoo wezen. En moge door hen en door ons wederkeerig dat alles worden gedaan, wat gedaan worden kan, om aan den wensch van zegen en heil zijn vervulling te geven.

Men zegt wel eens: wij, menschen, kunnen niets dan wenschen; — maar dit is niet juist. Wij kunnen zelve aan de vervulling van die wenschen veel doen. En, — omgekeerd, — wij kunnen zóódanige gezindheden in ons kweeken, en zóódanige paden betreden, dat zelfs de Almachtige God ons niet zegenen kan.

Onze eerste wensch morgen ochtend mag dan deze wel zijn, dat we elkaâr op eene Godgevallige wijze *een goed nieuw jaar* mogen wenschen.

Een bede-zang.

Met zangen en met beden
Nu tot den Heer getreden,
Die ons door 't gansche leven
Zijn bijstand heeft gegeven.

Er zijn in onze jaren
Veel nooden en gevaren;
Er is veel moeite en smarte,
Veel strijd voor 't menschenharte.

Maar, liefd'rijk als de vrouwe,
Die vol van moedertrouwe,
Haar kind'ren weet te dekken,
Als 't onweer schrik komt wekken,

Laat God Zijn kind, — verslagen,
Als 't storm- en dondervlagen
Hooft bulderen en huilen, —
Aan Zijnen boezem schuilen.

Wil, Heer! Uw hulpe ons geven,
 Want al ons doen en streven
 Werkt niet ons meê, maar tegen,
 Als Gij 't niet kroont met zegen.

Blijf immer in ons midden,
 En hoor ons innig bidden,
 En wees bij leed en lijden,
 Een bron ons van verblijden.

Geef elk van ons een harte,
 Dat steeds bij rouw en smarte,
 Geduld hebbe en vertrouwen
 En op Uw zorg blijv' bouwen.

Wees der verweesden Vader,
 En der verblinden Rader;
 Den armen een Verwarmer,
 Den zondaar een Erbarmer.

Geef aan de zwakken krachten;
 Geef vroolijke gedachten
 Aan wie zwaarmoedig zuchten
 En leed en kommer duchten.

En wil ons allen samen
 Door Uwen geest bekwamen,
 Om 't leven goed te leven
 En hemelwaarts te streven.

GERHARDT *van verre gevolgd.*

Goede voornemens.

Goede voornemens moeten, vooral ook op dezen avond, in onze harten verrijzen. Wij moeten in ernst het plan opvatten,

om in 't nieuwe jaar beter te doen, dat, wat wij in 't oude niet goed gedaan hebben, en om in 't nieuwe jaar te doen, dat, wat wij verzuimd hebben in het oude.

Die goede voornemens moeten wij echter niet te hoog schatten. De ervaring heeft ons immers al lang en breed deze droevige waarheid geleerd, dat er zeer, zeer vele goede voornemens zijn, bij ons en bij anderen, waar nooit iets van komt. Boomen vol bloesem zijn doorgaans veel meer in getal, dan, naderhand, de boomen vol vruchten.

Maar wij moeten die goede voornemens toch ook niet te laag schatten. Zij kunnen toch zijn en menigmaal zijn ze toch ook werkelijk, de uitgangspunten van betere gezindheid en heiliger leven. Het woord: *Ik zal opstaan en tot mijnen Vader gaan*, ¹⁾ wordt toch werkelijk menigmaal daad. En bovendien, zelfs een goed voornemen, dat niet overgaat in handeling, is nog niet van alle waarde ontbloot. Het is in allen gevalle een teeken van leven, dat er de ziel nog door geeft. En zoolang er leven is, is er hoop. Men kan 't nog niet weten.

Als ik de zaak zoo beschouw, dan hoop ik tegelijk, dat deze avond voor velen, voor zeer velen een avond vol goede voornemens zij. — Ik zie daar ginds een groot en somber gebouw, waarin ik een gevangenis herken. Ik denk aan al die treurige en schuldige levens, die zijn uitgelopen op dat punt, op dat onvriendelijke, zwarte blok, dat daar stil en strak zich verheft te midden van den zoo beweeglijken stroom, die er dagelijks om heen loopt, en ik voel in het diepst van mijn harte den wensch: o! mocht menigeen, die daar zoo ongezellig, zoo akelig den Oudejaarsavond doorleeft, den avond goed maken, door het voornemen op te vatten, onder biddend opzien tot God, om voortaan beter mensch te wezen. — Ik zie huizen, daar en verder op, waar op stuitende wijze zich openbaart, wat er wordt van de vrouw, die het kleed der schaamte, — dat schoonste sieraad der vrouw, — heeft verscheurd. Ik denk aan de velerlei onreinheid en laagheid van

¹⁾ Luk. XV : 18.

ziel, die daar zich met de tooisels der wuftheid en den lach der lichtzinnigheid opschikt; en ik voel in het diepst van mijn harte den wensch: o! mocht dáár in menig, helaas! zoo bezoedeld gemoed, althans van avond, eens eventjes eene betere gedachte ontwaken; — wie weet, wat er uit die ééne gedachte kon groeien? wie weet? — Maar ik denk niet alleen aan die enkele soorten van zondaren en zondaressen, die als zoodanig door hunne verblijfplaats of door uiterlijke vormen terstond zijn te kennen; ik denk aan mijzelfen ook. En met eene bede, waarin plaats is voor allen, ook de onreinsten, ook de slechtsten, leg ik den wensch neêr voor mijn God, dat van avond overal veel goede voornemens mogen ontwaken, en dat dan 't nieuwe jaar, als 't oud is, moge zeggen: niet alles ging verloren; *nu* is er vrucht van *toen*!

De klokslag van middernacht.

Als de klok van middernacht
 Roept: „Het jaar verdwenen!”
 Loopt een wonderbaar gevoel
 Mij door 't harte henen.

Vraagt gij, welk gevoel dat is? —
 't Is niet goed te zeggen,
 En althans door éénen naam
 Is 't niet uit te leggen.

Want er is van alles in:
 Danken is 't en rouwen;
 Zucht en lofzang tegelijk,
 Weemoed en vertrouwen.

Tijd en eeuwigheid dooréén,
 Aarde en hemel beiden; —
 Zoet genot van samenzijn,
 Diepe smart om 'tscheiden.

Kerkhoflucht, — en bloemengeur
 Uit het hooger Eden;
 Lichtfiguren in 't verschiet,
 Schimmen van 't verleden.

Vrees voor 't lot en vreugd in God,
 Durven en versagen;
 Treurmuziek en feestgezag;
 Zon en donderslagen. —

Als de klok van middernacht
 Over d' omtrek henen
 't Ernstig woord weërgalmen doet:
 „Weêr een jaar verdwenen!”

Ja! dan komt een vreemd gevoel
 Mij de ziel doordringen,
 Dat in schreien zich niet uit,
 Ook niet goed in zingen;

Dat geen and're taal behoeft
 Dan drie, vier akkoorden,
 En waarvan nog 't beste lied
 't Lied is zonder woorden.

Een wonderstaf.

Er is een staf, een kost'bre staf,
 Waarmee men wond'ren doet,
 En die, wanneer hij 't kwade raakt,
 't Verand'ren doet in goed.

't Was eens de staf van Abraham;
 Ook Mozes droeg hem mee;
 't Was ook de staf, waarvan de kracht
 Een David juichen deê.

Die staf was Petrus' grootste schat,
 Johannes' vreugd' en eer;
 Ook Paulus deed er teek'nen door;
 De Christus zelf nog meer.

De bergen, door dien staf geraakt,
 Zijn aanstonds minder hoog;
 De stroomen klieven zich in twee,
 De zeeën worden droog.

De rotsen zenden water uit,
 De woestenij wordt groen,
 En om het dorre en kale hout
 Windt zich een frisch festoen.

VERTROUWEN is de naam er van.
 Ik wensch aan ieder toe,
 Dat ook in 't naad'rend nieuwe jaar,
 Hij daarmee wond'ren doe.

Ik wensch, dat elk, heel 't leven door,
 Er sterk door blijve en blij,
 En dat van elk de laatste daad
 Het grootste wonder zij.

Het grootste is dit, dat, als die staf
 Den Dood heeft aangeraakt,
 Op eens van dat zoo aak'lig beeld
 Een Engel wordt gemaakt!

Een oudejaarsavondgebed.

Oneindige God! Heer van tijd en van eeuwigheid! Aanbiddelijk Wezen, dat ónveranderd blijft, hoeveel en wat er ook om ons en aan ons verandere, wij knielen in het bewustzijn van onze kleinheid voor Uw aangezicht neêr. Maar wij danken U, dat Gij ons de kennis van U, den Eeuwige, in het hart hebt gegeven, en wij danken U ook, dat Gij ons het gevoel van eeuwigheid in de sterfelijke borst hebt gelegd. Ook prijzen wij Uwen altijd onvolprezen naam, omdat Gij ons tot hiertoe nabij zijt gebleven, met duizenden zegeningen ons aanzijn gekroond hebt, en ons hebt willen zegenen zoowel door de toezending van smart, als door de beschikking van vreugde. Vergeef ons het vele gebrekkige en zondige, dat ons eigen geweest is, en versterk in ons de geloofsgemeenschap met Christus, den Heer, opdat het gevoel van Uwe ontfermende min al dieper en al krachtiger in ons hart moge wortelen. Heb dank voor het goede, dat Uw geest in ons wekte, en bevestig aan ons het werk Uwer handen; ja! het werk Uwer handen, bevestig dat. Blijf voorts, o onze Vader! ons en den onzen en allen met Uwe hoede en hulpe nabij. Geef, dat ons leven meer en meer een leven zij met U en in U, en laat zoo, als wij de maat onzer jaren gehad zullen hebben, ons sterven de overgang wezen tot het onverstoord en eindeloos leven met U en in U.—Amen!

Een nieuwejaarswensch.

Als de klok van twaalfen slaat,
 Uit ik mijne wenschen,
 Voor de mijnen en mij zelf
 En voor alle menschen.

'k Wensch, dat overal op aard
 Heil en vrede wone,
 En zich steeds meer mensch'lijkheid
 In den mensch vertoone.

'k Wensch daartoe, dat Christus' geest
 Verder moge dringen,
 En, die nu nog God niet kent,
 Gode een lied moog' zingen.

'k Wensch, dat in ons werelddeel
 Al de volken samen,
 Door een broederband omstrikt,
 Alles goeds beramen.

Dat de vorsten, aan hun hoofd,
 Recht en deugd vereeren,
 En in waarheid knechten zijn
 Van den Heer der Heeren.

'k Wensch, dat in mijn vaderland
 Ware welvaart bloeie,
 En wat rein is, goed en schoon,
 Hier voorspoedig groeie.

'k Wensch, dat God mij in mijn huis
 Ook Zijn gunst weêr toone,
 En dat onder 't dak van ons
 Steeds de liefde wone.

'k Wensch, dat 's Vaders hoede en zorg
 Nog een tal van jaren
 Allen, die mij dierbaar zijn,
 Met mij moog bewaren.

Dat Hij ons veel vreugde geev';
En, — als zorg of smarte
Door Zijn wijsheid ons gewordt, —
Vrede en hoop in 't harte.

'k Wensch, dat welke blijdschap koom',
Of welk leed genake,
Alles, alles, wat Hij zendt,
Ons steeds beter make.

En dat, als we eens henengaan
Uit dit aardsche leven,
God nog hooger heil ons geev',
Dan Hij hier kon geven.

INHOUD.

PROZA.

De laatste avond.....	Bladz.	1
Gedachten en Spreuken.....	"	3
In den nacht van 31 December op 1 Januari.....	"	5
De eeuwige God.....	"	9
Gedachten en Spreuken.....	"	11
Wel zeer lang, maar toch zeer kort.....	"	13
God is onveranderlijk.....	"	13
Gedachten en Spreuken.....	"	16
Na twintig jaren.....	"	18
Vergankelijkheid.....	"	21
Broos en vluchtig 't menschenkind.....	"	22
Gedachten en Spreuken.....	"	24
Als ik eens terug kwam.....	"	28
Jong en oud.....	"	30
Vooruit en daarna.....	"	32
Met het oog op een kerkhof.....	"	34
Onze onsterfelijkheid.....	"	35
Gedachten en Spreuken.....	"	36
Aan onze vrome afgestorvenen.....	"	41
Aandoenlijk grafschrift.....	"	45
Te huis.....	"	48
De dood ontnemt veel goeds en liefs.....	"	50
Kinderlijke onbezorgdheid.....	"	55
Genoten zegen.....	"	57
Gedachten en Spreuken.....	"	58
Een scheidende vriend.....	"	61
Een ongeluk komt nooit alleen.....	"	64
Waarom?.....	"	67
Verzoening.....	"	69
Doe wel!.....	"	72
Geleden smart.....	"	73
Gedachten en Spreuken.....	"	75
Ecco Homol.....	"	80
Verborgen smart.....	"	82

Onderwerping	Bladz.	85
Rachel wilde niet vertroost wezen	29	87
Eene kerkhof-spreuk	29	90
Geloken vensters	29	92
Beschamende herinneringen	29	94
Gedachten en Spreuken	29	96
't Geval ligt er nu eenmaal toe	29	99
Boekhouden	29	102
Als twee hetzelfde doen, dan is 't nog niet hetzelfde	29	104
Er is bij God vergeving	29	107
Wat Gode 't meest behaagt	29	112
Betere oogenblikken	29	115
Gedachten en Spreuken	29	117
Vermoeiende, maar toch geen vruchteloze, gang	29	121
Oogenblikken, die men zou willen vasthouden	29	124
De reinste vreugde	29	129
Wat zal het nu zijn?	29	132
Gedachten en Spreuken	29	134
Veel heil en zegen!	29	137
Goede voornemens	29	139
Een Oudejaarsavondgebed	29	144

POËZIE.

Wat onveranderlijk blijft	29	4
Op Oudejaarsavond	29	5
Een Oudejaarsavond-lied	29	6
Aan den Eeuwige	29	11
Komen en gaan	29	12
Het denken aan den Eeuwige	29	13
Wel hem!	29	17
Een goede wensch	29	18
De blijvende Hoeder	29	19
Voorbij	29	20
Een troost	29	20
Schijn en zijn	29	22
Kerkhofstemmen	29	25
Randschrift voor een wijzerplaat	29	27
Genommerde boomen	29	27
De mensch	29	29
Bij stillen nacht	29	31
Waarheen?	29	33
Winternacht	29	34
Doodsgedachten	29	38
De rups en de vlinder	29	40
Het laatste uurtje	29	42
Ons leven	29	44
Gescheiden	29	46
Onze paden	29	47

Graf en kruis.....	Bladz. 49
Het lied van sterven.....	50 49
Zijn.....	51 52
Grafbeplanting.....	52 56
Een psalm zij 't eind.....	53 59
Steeds meer licht.....	54 60
Een danklied.....	55 60
Avondlied.....	56 62
Eens huisvaders zang.....	57 63
Voor teleurgestelden.....	58 66
Levensbeschouwing.....	59 66
Ebenhaezer's.....	60 67
Wie wil roemen, roeme.....	61 68
Reisgezellen.....	62 68
Heb-ik en Had-ik.....	63 71
Wat moet gij vragen?.....	64 72
Dubbel Heil.....	65 73
Alles weg!.....	66 77
Standvastig geloof.....	67 78
Trauen.....	68 79
Mor niet!.....	69 79
Geduld.....	70 80
Het zwaarste kruis.....	71 82
Een kruis naar keuze.....	72 83
Stof tot dank.....	73 85
Boom en bies.....	74 86
Hebt gij kinderen?.....	75 86
Veranderde verhouding.....	76 87
Gebed.....	77 88
Engelen der vertroosting.....	78 89
Herinnering.....	79 90
Lusten en lasten.....	80 91
Geloof.....	81 91
Het kind en de tuinman.....	82 92
Zielsverheffing van een lijder.....	83 93
Lijden, geen ongenade.....	84 94
Boetelied.....	85 97
Een zielewensch.....	86 98
Verzoening zoeken.....	87 100
Het hoogste.....	88 101
Het geweten.....	89 102
De treur-esch.....	90 103
Heb ik dat verdiend?.....	91 104
Gij hebt woorden des eeuwigen levens.....	92 105
Vrede Gods.....	93 106
Het olijfblad.....	94 106
Waar is Bethel?.....	95 107
De zonde.....	96 109
Een gebed voor anderen.....	97 114
Een Engel aan de deuren.....	98 115

Licht van binnen	Bladz.	118
Wat mijn beste dagen waren	"	119
Met God zijn.....	"	120
Vershil van dagen.....	"	121
't Berouwt mij niet	"	122
Wat het schoonste is	"	126
Wisseling van tijden.....	"	127
Een dankgebed.....	"	128
Niet vergeefs geleefd	"	130
't Gevoel van vreugde in God.....	"	131
Dankt God.....	"	131
Oud en nieuw.....	"	135
Voorwaarts.....	"	136
Geen antwoord, maar toch antwoord.....	"	137
Een bedezang.....	"	138
De klokslag van middernacht	"	141
Een wonderstaf.....	"	142
Een nieuwejaarswensch.....	"	144

Uitgaven van D. B. CENTEN, Amsterdam.

Voor meer dan één leven.

Een twaalfstal Leerredenen

VAN

DR. E. LAURILLARD.

Vierde druk. Prijs: f 1,—; Gebonden f 1,25.

DE ZEVEN HOOFDZONDEN.

DOOR

Dr. E. Laurillard.

Derde druk. Prijs: f 1,—; Gebonden f 1,50.

Uitgave in groot 8° f 1,25.

INHOUD: Hoogmoed. — Gulzigheid. — Gramschap. — Onkuischheid. — Gierigheid. — Nijd. — Luiheid.

Het 's levens ernst en kluchten.

DICHTEN EN RIJMEN

VAN

Dr. E. LAURILLARD.

Prijs: f 1,90; in prachtband, verguld op sneê, f 2,60.

GEEN DAG ZONDER GOD.

Stichtelijke overdenkingen voor iederen dag
des jaars.

DOOR

DR. E. LAURILLARD.

Derde druk. Prijs: f 1,80; gebonden f 2,25;
in prachtband, verguld op sneê, f 2,60.

„Een eigenaardig genot is verbonden aan het denkbeeld, dat men in vele huizen tegelijk, door het geschreven woord, aanwezig kan zijn en kan spreken, en dat men zoo, ook als afwezige, in vele harten kan voeden wijsheid om te leven, kracht om te strijden, geduld om te lijden, moed om te sterven. Welnu, dat eigenaardig genot, — genot, voorwaar! niet van de laagste orde, — was en is thans het mijne; — Goddank!

Ga heen, mijn boek! ga nog eens rond, en poog nog eens iets, en veel, voor Jezus en voor God te winnen.”

(Uit de Voorrede).